

Uvodnik

Andrej Bratuž

Pred evropskimi volitvami

Letos junija bodo spet na vrsti volitve za Evropski parlament. Poleg teh bodo tudi isti dan delne upravne volitve, ki zanimajo tudi naše slovenske občine na Goriškem in Tržaškem. Verjetno se bo kdo vprašal, zakaj že zdaj pišemo o volitvah za Strasbourg oz. Bruselj. V politiki se nič ne dogaja prezgodaj. Slovenci v Italiji smo za te volitve vrsto let aktivno nastopali z drugimi manjšinskimi strankami v Italiji. To so bile zlasti Union Valdotaïne iz Doline Aoste, PSD'Az (Sardinska akcijska stranka) in še druge skupine iz vrst zlasti furlanske in okcitanske manjšine. Ta volilna koalicija je bila zelo tesno povezana. Začel jo je sedaj že pokojni Bruno Salvadori (Union Valdotaïne). Vrsto let smo tudi izvolili svojega poslanca, ki je bil zaradi številčne moči vedno Sardinec. Že v začetku je bila sicer predvidena rotacija, po kateri bi prišli na vrsto v Evropski parlament tudi predstavniki drugih manjšinskih strank. Do tega žal ni prišlo (le kasneje je bil izvoljen v Evropski parlament Valdostanec Luciano Caveri, do nedavnega tudi predsednik deželne vlade v Aosti in še prej državni podtajnik v vladi G. Amata). Zadnja leta pa se je Slovenska skupnost povezala z Južnotirolsko ljudsko stranko (SVP) in dala na listo planike tudi slovenskega kandidata.

V tej volilni povezavi s prej omenjenimi strankami je slovenski kandidat nastopal v vseh petih volilnih okrožjih Italije (severovzhodno, severozahodno, srednja in južna Italija ter otoki). V otoškem okrožju (Sicilija, Sardinija) je recimo kandidat SSK prejel skoraj tisoč preferenčnih glasov. Danes ima tudi Republika Slovenija svoje evropske poslance (sedem) in ima tudi svojega evropskega komisarja (ministra). Pomen Evropskega parlamenta je več kot samo simboličen. Danes je v Evropski uniji 27 držav članic in Evropa izvaja lahko svojo zakonodajo na raznih področjih. Italijanski evropski volilni zakon je v glavnem isti kot je bil od začetka, letos pa predvideva še 4% volilni prag za izvolitev. Za priznane narodne manjšine (nemško, slovensko in francosko) so predvidena posebna določila. Te se lahko povežejo z eno vsedrjavno stranko tako, da zadnji izvoljeni na tej listi odstopi v korist manjšinskega predstavnika. V praksi pa pride to v poštev le za južnotirolsko SVP, saj edino ta lahko zbere 50.000 preferenc, kot zahteva zakon. O tem je nedavno pisal tednik UV Le Peuple Valdotaïne in ugotovil, da tako francoska kot slovenska manjšina ostaneta brez svojega predstavnika. Za sedaj še ni znano, kakšno stališče bo zavzela slovenska stranka. Morda bo ponovila skupni nastop z Južnotirolci, saj je medtem SVP že izrazila svojo voljo, da se poveže s SSK.

V okviru evropske manjšinske povezave obstaja že dolgo let zveza ALE (Alliance Libre Europeenne - Evropska svobodna zveza), ki že od svojega začetka vključuje tudi SSK. Ideja o združenju Evropi je zelo stara, razni jo (upravičeno ali ne) že zasledijo v srednjem veku pri Karlu Velikem. Spet mnogo kasneje so v dobi iluminizma o njej pisali zlasti razni francoski filozofi, kot Rousseau in Voltairre.

V prvi polovici 20. stoletja je ustanovitelj Panevropske gromof Coudenhove Kalergij zapisal: "Vsakdo se mora najprej sam evropeizirati". Misel ima gotovo tudi danes svojo globino in aktualnost. Prav evropske volitve nam zato omogočijo daljše razmišljanje o pomenu evropskega združevanja.

**Dan žena naj ne bodo samo mimoze,
ampak razmislite o položaju ženske danes!**

Ob praznovanju 8. marca Ženski praznik

Osmi marec, mednarodni dan žena, je pred nami. Praznik nima dolge tradicije, a ženske so ga hitro sprejele, ga poudarile in občuteno naredile za svojega. Na prvi pogled se zdi nepotreben, češ, zakaj naj bi ženske posebej praznovalle svoj stan, saj so vendar navadni ljudje kot vsi in tega ni treba posebej praznovati. Načelo bi držalo, zgodovina pa kaže, da v resnici ni bilo tako in še danes ni. Od pradavnih časov je moška premoč držala žensko v zapostavljenem položaju. Pri starih narodih in posebno pri nekaterih verstvih je bila ženska malo več kot sužnja, brez pravice do odločanja, enostavno ni imela besede. Tako je marsikje še danes.

Mednarodni dan žena se je uveljavil kot laični praznik, ki odklanja vsakršno povezavo z vero. Poudarjeno je bolj nasprotno: človekova samostojnost, da sam, brez Boga, odloča o sebi. Praznik je bil zamisel sovjetske propagande in vse kaže, da ga je osnovala na izmišljenem dogodku. Ves svet namreč ponavlja zgodbo o stavki delavk v neki tovarni v New Yorku leta 1908. Lastnik, razjarjen zaradi stavke in še bolj zaradi tega, da so se mu ravno ženske postavile po robu, je sam podtaknil ogenj in v požaru naj bi izgubilo življenje natančno 129 žensk. Kdor se je potrudil in šel preveriti dokumente in kronike iz tistega časa, zatrjuje, da v New Yorku in okolici ni bilo takrat nobene podobne stavke in nobenega požara. Precej klavrno, a prav nič čudno, če pomislimo, da so bile vse partijske diktature osnovane na laži.

Kristjan pri tem nehote pomisli na dogodek, ki je bil izpričan natančno 50 let prej v Franciji, v nepomembni vasi pod Pireneji. Bernardka, neuko in neznanatno kmečko dekletce, zadnje na družbeni lestvici, večkrat zaporedoma vidi Marijino prikazen in z njo govori. Silijo vanjo, naj prizna, da se je zmotila, da je bil to le privid. Ona se ne ustraši nobene grožnje in laični Franciji, ki jo hoče ukrotiti, stokrat potrdi svoje pričevanje. Mlada ženska priča, da se ji je prikazala neka druga mlada ženska: ali ni tudi to praznik žena? Toda za samozvani napredni svet so to bajke, ki jih je rodil verski fanatizem. In nič ne pomaga, da je tja poromalo na milijone ljudi s celega sveta in da je bilo pred tisto votlino izpričanih nešteto primerov človeške solidarnosti, prijateljstva in ljubezni, da ne govorim o čudežih, ki so se tam zgodili. "Najboljši" zgodovinski leksikoni, ki prinašajo vse pomembne in tudi nepomembne dogodke iz človeške zgodovine, gesla Lurd niti ne upoštevajo. Velika odprtost, ni kaj reči. Taki široki odprtosti bi tudi rad povedal, da je krščanstvo prvo priznalo ženski vse človeško dostojanstvo. Kristus sam je v znamenitih srečanjih z ženskami to najlepše pokazal. Z ženskami je javno občeval in se jih dotikal, kar je bilo za judovskega učenika nezaslišano. Govoril je tudi s tujkami, prostitutkami, nečistimi, bolnimi. Ustavljal se je pri njih na obisku, pokaral Marto, naj se ne žene le za gospodinjstvi opravki, in poudaril, da se mora tudi ženska zanimati za bistvena življenjska vprašanja. Jezus torej ne potrdi uveljavljene ženske vloge, da mora le streči moškim, ampak pokaže na njeno pravico, da ima ista zanimanja kot moški. Ko obupana Kananejka vpije za njim, se Jezus ustavi in obrne, čeprav je tujka in poganka. Pohvali jo zaradi njene velike vere in ugodi njeni prošnji. To

je bila revolucija in kot revolucionar je Jezus končal na križu. Po vstajenju se je prikazal najprej ženskam in na najjasnejši način pokazal, kako krivično je bilo pravilo, da žensko pričevanje ni veljavno. Prav ženske postanejo prve priče poglavitne krščanske resnice. Med svetniki je zabeležena cela vrsta mučenk iz prvih stoletij krščanstva. V bistvu so se te ženske uprle tednji družbeni ureditvi in upor plačale z življenjem. So junakinje ali niso? Verjetno je njihova krivda le ta, da jih je Cerkev uvrstila v občestvo svetnikov. Nasprotniki vere si od nekdanj prizadevajo, da bi Cerkev spravili v slabo luč predvsem pri ženskah, morda zato, ker se zavedajo, da sta prav med ženskami pobožnost in zvestoba do cerkve posebno močni. Tako so si izmislili, da se je v 6. stoletju odvijal v Franciji koncil, na katerem so uradno razpravljali, ali ima ženska dušo. Ta podatek prinašajo nekateri zgodovinski leksikoni. V tistih letih ni bilo v Franciji nobenega koncila in na nobenem drugem koncilu ni bilo na sporedu take razprave.

Kljub vsemu smo kristjani nov praznik žena sprejeli in ga skupaj z vsemi praznujemo. Mednarodni dan žena je dokončno uveljavljen in prav, da je tako. Medtem ko z vseh kontinentov prihajajo novice o nasilju nad ženskami in smo priče ponovnim primerom nasilja tudi v naši družbi, si iz srca želimo, da bi sodobna človeška omika uveljavila moralne vrednote in jih postavila na neizpodbitno prvo mesto. Vsa praznovanja, predstave, sprevodi, veselice, cvetje in besedičenje ne morejo pomagati tistim ženskam, ki še vedno živijo zapostavljene. V tistih krajih, kjer vladajo nasilje, revščina, lakota in bolezn, ženske ne bodo praznovalle, le trpele bodo, kakor so bile od vedno navajene trpeti.

Danilo Čotar

Pogovor

Predsednik SSO
Drago Štoka
o plodnih
srečanjih z
vrhom Republike
Slovenije v
Ljubljani

3

Podgora

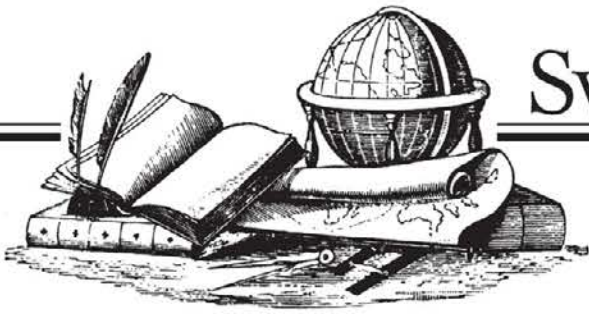

Na Prešernovi
proslavi v
župnijski dvorani
je občinstvo s
toplimi besedami
nagovorila
Erika Jazbar

6,
12

Obvestilo

Med naročniki, ki so poravnali naročnino na Novi glas do 31. januarja 2009, je za potovanje v južno Turčijo in na Ciper bil izžreban Matija Ferletič iz Doberdoba. Čestitamo mu in želimo prijetno potovanje.

Ob bližnji seji deželnega sveta Zahteve ob zaščiti vina "Prosecco"

V sklopu zasedanja deželnega sveta bo prihodnji teden odmerjen čas tudi vprašanjem s takojšnjim odgovorom, ki obravnavajo posebej žgoče oz. nujne tematike. V t. i. "question time" se je deželni svetnik SSK Igor Gabrovec prijavil z vprašanjem, ki ta trenutek zelo zanima zlasti slovenske vinogradnike na Tržaškem. Gre za postopek priznanja DOC "Prosecco", se pravi vina z zaščitenim poreklom, ki zgodovinsko izhaja prav iz vasi Prosek in je bilo že v devetnajstem stoletju v habsburški monarhiji znano kot Prosekar. Vino so pridelovali iz trt, ki so jih naši predniki gojili na paštnih nad

Tržaškimi livom. Po bridki izkušnji s tokajcem so se veliki vinogradniki iz Veneta in Furlanije povezali v pobudo, da tržno zaščitno znamko Prosecca, ki je na tem območju vreden približno šestdeset milijonov steklenic letne proizvodnje. "Kraški vinogradniki načrtu načelno ne nasprotujejo, so pa deželni upravi FJK postavili nekaj jasnih pogojev, ki jih slednja mora resno upoštevati!" je poudaril Gabrovec. Gre za zahtevo, da v zameno za tržno izkoriščanje bogate proseške znamke Dežela in država finančno omogoči načrte za obnovo nekdanjih obdelanih površin na kraških obronkih nad morjem, in za omejitev negativnih posledic zaradi določitve zaščitenih območij SIC-ZPS. O

tem se je Gabrovec že pogovarjal tako z odbornikom za kmetijstvo Violinom kot tudi z odbornico Segantijevo, ki je na ta vprašanja posebej občutljiva. Italijanski odbor za priznanje zaščitenih porekel se bo sestal v Trevisu že sredi marca, do takrat pa hočejo naši vinogradniki imeti jasna zagotovila, da bodo ob interesih Veneta in Furlanov upoštevana tudi njihova pričakovanja. Časa je malo tudi ob upoštevanju, da so npr. vinogradniki iz Piemonta že prisilili tamkajšnje deželno upravo, da se postavi zoper skupno pobudo Veneta in FJK.

Deželni svetnik Igor Gabrovec zato Tondovo upravo sprašuje, kakšno je njeno stališče, in od nje pričakuje zagotovila, da bo ugodila upravičenim zahtevam vinogradnikov in sploh kmetov na Tržaškem.

Deželni svetnik SSK
Igor Gabrovec

Odbor za zakonodajo, nadzor in ocenjevanje O izvajanju zaščitnega zakona

Zadnje seje odbora za zakonodajo, nadzor in ocenjevanje Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je na četrtkovi (26. 2.) seji odbora za zakonodajo, nadzor in ocenjevanje formaliziral predlog za izredno ocenjevalno misijo (it. missione valutativa po členu 150 internega pravilnika deželnega sveta), ki naj preveri izvajanje deželnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino št. 26 iz leta 2007. Svetnik Gabrovec, ki je ob enem podpredsednik odbora za zakonodajo, nadzor in ocenjevanje (predseduje mu Giorgio

Baiutti), je v svoji utemeljitvi še posebej izpostavil pomen deželnega zaščitnega zakona, s katerim je takratna Illyjeva večina uredila področje varstva slovenske manjšine na deželni ravni in ga povezala z državnima zakonoma 482/99 in 38/01. Skoraj poldrugo leto po izglasovanju zakona se ta dejanska izvedba ne izvaja, saj ni prišlo niti še do umestitvene seje predvidene deželne posvetovalne komisije. Ta pa je ključnega pomena za izvajanje številnih zakonskih postavk. Ob enem je Gabrovec izpostavil pomen 14. člena istega zakona,

ki predvideva vključevanje predstavnikov slovenske manjšine v vse deželne organe, ki načrtujejo in odločajo o gospodarskem, urbanističnem in socialnem ustroju teritorija.

Smisel zahteve po ocenjevalni misiji, o kateri bo Odbor razpravljajal na prihodnji seji, je zlasti v tem, da deželno vlado glasno opozori na neizvajanje pomembnega deželnega zakona in jo prisili v konkretne ukrepe.

Lep pozdrav

Tajništvo deželne svetniške skupine
Slovenske skupnosti -
Demokratske stranke

Pretvornik za slovenski televizijski signal v Benečiji Vodstvo Rai odklanja investicijo in čaka na digitalno tehnologijo

Rimsko vodstvo Rai je pred kratkim naposled odgovorilo Gorskim skupnosti za Nediške doline (in v vednost deželnemu odboru Corecom) z zelo kategoričnim stališčem, in sicer, da Rai - v pričakovanju na digitalno tehnologijo - ne namerava investirati v nove pretvornike za analogni signal. Ta naj bi bil v FJK popolnoma nadomeščen z digitalnim že v drugi polovici leta 2010. Odgovor vodstva Rai pušča le malo upanja in sploh postavlja pod vprašaj možnost, da bi lahko Gorska skupnost izkoristila deželni prispevek v višini 50.000 evrov iz

leta 2005. Gorska skupnost je v teh letih že večkrat predlagala, da bi tehnologija na pretvorniku že

upoštevala možnost prehoda na

digitalni signal takoj, ko bo ta razpoložljiv. Vodstvo Rai se je več let skrbno izogibalo vsaki obliki jasnega odgovora. Brez tega je bilo gorski skupnosti samostojno nastopanje onemogočeno in namenski finančni prispevek zato ostaja še danes neuporabljen.

Pri tem se postavlja vrsta novih vprašanj. Prvo zadeva že samo digitalno tehnologijo, saj ta trenutek ni nobenega jasnega zagotovila, ali bodo po novem slovenski sporedi Rai dosegli na celotnem območju, kjer Slovenci živimo na Tržaškem, Goriškem in zlasti v Benečiji. Drugo vprašanje se postavlja glede tempistike, saj ob številnih zamudah sploh ni rečeno, da se bo vsedrjavni načrt Rai zaključil leta 2010. Tretje vprašanje pa je čisto politične narave: ali ni morda večletno zavlačevanje in še danes obstoječa nedorečenost izraz stališča določenih desničarskih krogov, da so slovenski televizijski sporedi v videmski pokrajini nepotrebni ali celo nezaželeni? Slovenskim rojakom v Benečiji moramo stati ob strani tudi v tem ključnem trenutku in s skupnimi močmi doseči, da se vodstvo Rai enkrat za vselej obveže tako glede časovnih rokov kot tudi glede zagotovil, da bo slovenski signal Rai viden tudi v vsej videmski pokrajini.

Igor Gabrovec,
deželni svetnik

Ob nedavnem obisku v Trstu Fini za kulturno prodiranje v Istro

V soboto, 21. februarja, se je predsednik poslanske zbornice in zgodovinski prvak italijanske desnice iz vrst Nacionalnega zavezništva Gianfranco Fini mudil v Trstu, kjer je odkril spominsko obeležje Normi Cossetto, znani žrtvi vojnih pobojev, do katerih je prišlo v Istri po kapitulaciji Italije in njenih oblastnih struktur 8. septembra 1943. Ob tej priložnosti je nagovoril prisotne udeležence in svoje misli priložnostno povezal z usodo tistih, ki so po novi razmejitvi na temelju pariške mirovne pogodbe z dne 10. februarja 1947 (ta datum je italijanski parlament pred nekaj leti uradno uzakoni kot dan spomina na poboje in eksodus) in rešitvi tržaškega vprašanja leta 1954. To tematiko je Fini kot nekdanji vsedrjavni tajnik Nacionalnega zavezništva z večjo ali manjšo ostrino obravnaval med svojimi številnimi preteklimi obiski pri nas v revanšističnem in nacionalističnem duhu. Ko je v okviru sodelovanja v desnosredinskih vladah zasedel odgovorna mesta (najprej kot zunanji minister in po lanskim volitvah kot predsednik poslanske zbornice), je začel ubirati zmernejše tone, ki so tudi sad njegovih spoznanj o naravi nacizma in fašizma.

Tako se ob zadnjem obisku v Trstu ni zaganjal proti Sloveniji in Hrvaški (kot je to delal do pred nekaj leti) ali zahteval vrnitev imetij istrskih optantov oz. beguncev, temveč se je omejil na priznanje njihove pravice do materialne odškodnine s strani Italije. Dejal je, da v krajih, ki so jih zapustili, je treba po-

speševati italijanski jezik in narečja brez vsakršne miselne napadnosti do novonastalih držav na območju razpadle Jugoslavije, navezujoč se na zgodovinsko preteklost Istre, ne izvažanje državne trobojnice. Te besede je mirno poslušal poslanec Roberto Menia, ki je še ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 skušal razobesiti italijansko zastavo sredi Koprja.

Na omenjeni slovesnosti je

Norma Cossetto

spregovoril tudi tržaški župan Dipiazza, ki je posredno zavrnil kritike nekaterih begunskih predstavnikov, da Občina ni izbrala primerne kraja za obeležje Normi Cossetto. Po njihovem gledanju bi to moralo biti postavljeno na prostoru pri bazovski Fojbi. Župan je po drugi strani omenil nedavno odprtje Muzeja istrske civilizacije v Trstu.

Predsednik poslanske zbornice Fini je tudi podprl zahtevo begunskih združenj, da bi italijanske upravne oblasti pri izdajanju osebnih dokumentov beguncev ne vpisovala kraja rojstva z navedbo države Jugoslavije ali sedanjih samostojnih držav Slovenije in Hrvaške. Če

se ne motimo, je italijansko notranje ministrstvo že pred časom posredovalo občinam ustrezna navodila, kako naj se ravna pri pisanju podatkov beguncev v osebnih izkaznicah. Vprašanje je, če so navodila dovolj jasna.

Letošnje proslavljanje Dneva spomina 10. februarja je potekalo v dokaj umirjenem ozračju, kar je treba oceniti za pozitivno. Rimska občina je, recimo, dala pobudo, da so nekatere višje srednje šole pridile potovanje, med katerim so dijaki obiskali Trst, Reko in Pulo, kjer so se srečali z italijanskimi rojaki v Istri. Namen obiska rimskih dijakov je bil nuditi možnost mladim, da si neposredno ogledajo kraje na območju nekdanje "vzhodne

meje in seznanijo z njihovo preteklostjo in sedanjo. Združenje Lega Nazionale iz Trsta je organizatorjem potovanja ponudilo brošuro o dogajanjih med vojno in po njej v nekdanji Julijski krajini z nesprijemljivo karikaturami na platnici. Zaradi tega je organizatorji potovanja niso razdelili med dijake.

Najspomnimo bralce, da italijanska politika že kakih dve desetletji posveča posebno pozornost Istri in njenim prebivalcem, ki pripadajo ali bi želeli pripadati italijanskemu kulturnemu in jezikovnemu območju. V ta namen je izpeljala razne pobude, med katerimi velja posebej omeniti podeljevanje italijanskega

državljanstva tistim prebivalcem na območju nekdanje Julijske krajine, ki so do mirovne pogodbe že bili italijanski državljani, in njihovim potomcem do tretjega kolena, ki se v jezikovnem pogledu imajo za Italijane. S takšnim načinom podeljevanja italijanskega državljanstva ne soglašajo znan del avtohtonih pripadnikov italijanske narodne skupnosti, ker ne prispeva k utrjevanju navezanosti mladih na rojstne kraje in si zato želijo zaposlitev v Italiji. Kljub temu negativnemu vidiku pa se italijanska politika v bistvu nadaljuje, da bi pridobila čim večji vpliv na območju Istre.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Imamo še možnost izbire?

Vsak dan bolj izvedenci in analitiki ugotavljajo, kako ima desna sredina z Berlusconiem na čelu vse večjo moč in premoč. Priljubljenost predsednika vlade vse hitreje narašča in zdi se, da se vse dogaja kar samo od sebe in vladajoča koalicija tako rekoč brez napore nenehno pridobiva in se krepi. Da gre prav vsaka stvar Berlusconi in njegovim somišljenikom na roko, v tem je nekaj resnice. Smo sredi finančne in ekonomske krize, problem priseljencev je vse bolj žgoč, nasilje po mestih in predmestjih ne pojenja, na ozadju premalo zaščitenega okolja se bohotijo energetske potrebe, tiste, ki jih ne nazadnje potrebuje vsaka družina - vse to skupaj predstavlja takšen splet težav, ki bi spravile v resno stisko vsakršno vlado. Toda v Italiji je drugače, večina volilcev verjame, da je desnosredinski pristop do reševanja navedenih in drugih problematik ustrezen, pravilen ter edino učinkovit, zaradi česar ima sedanja vlada za svoje ukrepe polno podporo. Kot nalašč, in vendar v otipljivi povezavi z utrjevanjem desnice, se leva sredina z Demokratsko stranko zapleta v nove in nove zaprete kroge, ni sposobna osnovnega soglasja med lastnimi voditelji, zato trenutno v državi in v njenem družbenem življenju ni prave in zdrave opozicije oziroma opozicije sploh ni. In ker opozicije ni, se postavlja vprašanje, ali imamo še možnost izbire. Še lahko izbiramo med eno in drugo družbeno vizijo, pri čemer se izbira tiče vseh, tudi nas kot slovenske narodne skupnosti? Vsekakor se takšna ali drugačna druž-

bena vizija vseh nas še kako tiče, ker pač ni vseeno, kdo in koliko bo plačal za ekonomsko krizo - večina bo lahko ubožala, izbrana elita bo obogatela - ni vseeno, kako bomo živeli s priseljenci - sedanje zaostrovanje bo poslabšalo naše pogoje življenja - ni vseeno, kako bomo odgovorili na pojave nasilja in ali bomo v strahu pred prestopniki podvrgli ostri kontroli še same sebe - ni vseeno, kako bomo zadostili svojim energetskim potrebam, da ne bi istočasno še bolj prizadeli okolja in s tem seveda zdravja - in slednjic ni vseeno, kako in na kakšen način bo poskrbljeno za šolstvo, zdravstvo in socialno nasploh. V tej točki je pomenljivo, da je kot najvažnejša prednostna področja svojega programa ameriški predsednik Obama navedel okolje, zdravstvo in šolstvo, ker je imela do teh področij prejšnja vlada takšen pristop, ki ga je dobro kar najhitreje opustiti. Kaj pa mi tukaj? Imamo ob vse večji vsesplošni podpori desnosredinskemu reševanju problemov še možnost izbire? Imamo še možnost uveljavljati svoj drugačni pogled na urejanje in upravljanje skupnih zadev, ali ta možnost več ne obstaja? Kaj nam res ne preostaja drugega, kot da se na sedanjo vladajočo politiko obrnemo z vztrajnim in nepopustljivim navajanjem naših tehničnih razlogov v prepričanju, da jo bodo vsaj načela nove Evrope premaknila na bolj umirjeno raven odločanja? Po sedanji poti bomo vse bolj drsli v temno senco poenotenja.

Janez Povše

Na dnu...

HUDIRJA!
NE BOM SE PRODAL
POTROŠNIŠTVU!

PAMETNO,
ITAK TE NE BI
NIHČE KUPIL!

GRUDINA

Na nedavnem srečanju v Rimu

Žbogar in Frattini o dvostranskih odnosih

Zunanji minister RS Samuel Žbogar se je v sredo, 25. februarja, ob enodnevnem delovnem obisku v Rimu sestel z italijanskim kolegom Francom Frattinijem, s katerim sta osrednjo pozornost namenila dvostranskim odnosom, predvsem vprašanju manjšin. Ministra sta odnose med državama označila za odlične, srečanje pa je potekalo v prijateljskem in sproščnem vzdušju. Žbogar je v pogovoru z italijanskim kolegom pozdravil dejstvo, da bo slovenska manjšina tudi v letu 2009 dobila predvidena finančna sredstva, ki omogočajo nemoteno delovanje njenih institucij. Ministra sta sicer poudarila pomen slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji za čezmejno povezovanje. Italijanska vlada je slovenskim ustanovam v Italiji v finančnem zakonu za leto 2009 namenila 4,13 milijona evrov, kar je za več kot milijon evrov manj od prejšnje postavke. Kljub temu bo slovenska manjšina letos prejela približno enaka finančna sredstva kot lani, saj je italijanski parlament že potrdil t. i. večnamenski odlok, ki deželi Furlanija Julijska krajina, ta pa narodni manjšini, dodeljuje izredni prispevek v višini milijona evrov. Ministra Žbogar in Frattini sta govorila tudi o drugem zase-

danju koordinacijskega odbora ministrov, ki se bo sestel septembra v Ljubljani. Koordinacijski odbor ministrov, pristojnih za zunanje zadeve, gospodarstvo,

energetiko, okolje, infrastrukturo in promet, je bil ustanovljen maja 2007 s podpisom memo-

randuma o sodelovanju med vladama. Odbor, ki naj bi zasedal enkrat letno, se je prvič sestel septembra lani v Rimu. Žbogar je italijanskemu zu-

nanjemu ministru predstavil tudi slovenske poglede in stališča v zvezi s hrvaškimi vključevanjem

v Evropsko unijo in zvezo Nato. Izrazil je slovensko naklonjenost predlogu Evropske komisije o mediaciji. Italija tako kot Slovenija podpira Hrvaško na poti v Evropsko unijo in pričakuje, da bo sodelovala na vrhu zveze Nato v začetku aprila, so za STA povedali viri v slovenski delegaciji. Če Slovenija Hrvaški ne bo omogočila sodelovanja na vrhu, bi to po Frattinijevih besedah utegnulo "škoditi podobni Ljubljane", je poročala italijanska tiskovna agencija Ansa. Frattini je dejal, da Italija podpira predlog Evropske komisije o skupini mediatorjev. Na skupni novinarski konferenci z Žbogarjem je izrazil pričnanje, da bi pri reševanju vprašanja slovensko-hrvaške meje idejo o "komisiji strokovnjakov z ugodnimi osebnostmi morali podpreti obe strani". Hkrati je opozoril, da je "delikatno" vprašanje pri tej možnosti določitev "mandata" te komisije. "Upam, da bo z malo prožnosti na obeh straneh mogoče določi-

ti mandat, ki bo tej komisiji omogočil delati in doseči zadovoljive rezultate", je dejal Frattini, nekdanji evropski komisar za pravosodje in notranje zadeve, in dodal, da je "v tem trenutku pomembno potrditi načelo, da je vstop Hrvaške v EU skupni interes", tako Italije in Slovenije kot tudi celotne Evrope. Ministra sta se dotaknila še sodelovanja na energetskega področja, kjer sta obe državi zainteresirani za izgradnjo plinovoda Južni tok. Izmenjala sta tudi poglede in stališča glede reševanja svetovne finančne in gospodarske krize. Pri multilateralnih vprašanjih sta sicer največ pozornosti posvetila Zahodnemu Balkanu in nadaljnji širitvi Evropske unije. Govorila sta tudi o liberalizaciji vizumskega režima za države Zahodnega Balkana. Ministra sta spregovorila še o možnosti sodelovanja Slovenije in Italije pri rehabilitaciji otrok na območju Gaze in vzhodnem Jeruzalemu, kjer je Italija precej aktivna. Dotaknila sta se tudi Afganistana, kjer slovenska in italijanska vojska v silah zveze Nato delujeta na istem območju. Žbogar je na okrogli mizi v Gospodarski zbornici Italije nastopil na temo Zahodnega Balkana in širitve EU. Na okrogli mizi so sodelovali tudi nekdanji podpredsednik Konvencije za prihodnost Evrope Giuliano Amato, generalni direktor za

evropske integracije na italijanskem zunanjem ministrstvu Fabio Fabbri in generalni direktor Banke Italije Fabrizio Saccomanni. Na okrogli mizi je Žbogar o vstopu Hrvaške v EU med drugim dejal, da slovenska vlada "verjame v rešitev, ki bo Hrvaški omogočila nadaljevanje pogajanj z Evropsko unijo, Sloveniji pa ustrezno zaščito njenih temeljnih nacionalnih interesov". Izrazil je upanje, da bo širitev Evropske unije na Jugovzhodno Evropo ena od prioritet Evropske unije tudi v času predsedovanja Češke. "Neformalno srečanje zunanjih ministrov, ki bo maja na Češkem, bo priložnost za razpravo o strategiji, ki se ji je sledilo do sedaj, in za načrtovanje naših prihodnjih korakov", je dejal Žbogar, ki je prepričan, da je finančna kriza odvrnila pozornost EU od procesa širitve. Države Zahodnega Balkana so po Žbogarjevih besedah "naveličane od obveznosti in pogojev, ki jih morajo izpolniti, ne da bi v zameno za to prejele pozitivna znamenja" in zato mora EU narediti več, da bi lahko več zahtevala na poti zahtevanih preoblikovanj. Evropa mora za stabilnost območja "spodbujati regionalno sodelovanje", pomagati "v lovu na vojne zločince" in "izboljšati gospodarske odnose", je dejal vodja slovenske diplomacije.

Poziv Komisije Državnega zbora

Naj se opozori na nerešena vprašanja slovenske manjšine

Komisija za odnose s Slovenijo v zamejstvu in po svetu je v sredo, 25. februarja, razpravljala o problematiki slovenske manjšine v sosednjih državah. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, se je te komisije Državnega zbora udeležil tudi premier Borut Pahor, komisija pa je vlado pozvala, naj na vseh dvostranskih in drugih mednarodnih srečanjih opozarja na nerešena vprašanja slovenske manjšine v sosednjih državah. Komisija je sicer v sklepu podprla vlado pri njenih prizadevanjih za reševanje odprtih problemov slovenske manjšine v sosednjih državah. Vladi je tudi priporočila, da opozarja na dosledno upoštevanje zakonov, mednarodnih sporazumov in pogodb, ki urejajo položaj slovenskih narodnih skupnosti v sosednjih državah. Člani komisije so s sklepom podprli tudi vse pobude, ki gredo v smeri utrjevanja vsestranskega obmejnega sodelovanja, in poudarili aktivno vlogo Slovencev v sosednjih državah pri tem sodelovanju. Predstavniki Slovencev v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem so na nujni seji razpravljali predvsem o njihovem aktualnem položaju v omenjenih državah. Med drugim so spregovorili o finančnem položaju oziroma krčenju sredstev za pripadnike slovenske manjšine v Italiji in na Madžarskem. Govorili so tudi o položaju Slovencev v Avstriji, pri tem o vprašanjih dvojezične topografije, dvojezičnega šolstva in notifikacije Avstrijske državne pogodbe, in o položaju Slovencev na Hrvaškem. Izpostavili so pomen dobrososedskih odnosov za reševanje odprtih vprašanj in spregovorili še o pomenu posvetovanj vlade tudi s predstavniki slovenske manjšine pred obiski v sosednjih državah. Kot je dejal premier Pahor, se je slovenska vlada odločila, da ne bo varčevala pri sredstvih, namenjenih za avtohtoni narodnostni sku-

pnosti, in jima tako kljub zaskrbljujočim gospodarskim in socialnim okoliščinam zagotavlja osnovna sredstva. Po njegovih besedah je zaskrbljujoče, da se vlade v sosednjih državah zaradi teh okoliščin odločajo za "restrikcije", ko gre za financiranje institucij slovenske manjšine. "Slovenska država se ne odloča za to, da zaradi gospodarske krize krči sredstva za institucije narodne skupnosti - ne italijanske ne madžarske - in enako pričakuje od vlad sosednjih držav", je bil jasen premier Pahor in pojasnil, da enak dogovor, kot je bil dosežen z italijansko, pričakujejo tudi z drugimi vladami sosednjih držav. Pahor je napovedal obisk avstrijskega zunanjega ministra v Sloveniji Michaela Spindeleggerja, pri čemer bo slovenska stran po njegovih besedah izpostavila vprašanje obveznosti avstrijske strani do slovenskih manjšinskih institucij v Avstriji. Podobno pa, po njegovih besedah, namerava slovenska stran storiti tudi na napovedani skupni seji slovenske in madžarske vlade. Ta naj bi sicer po nekaterih napovedih potekala aprila, vendar točen datum še ni določen. Kot je dejal minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, to, da se je "zgodba z Italijo nekako rešila" in da je "zgodba z Madžarsko na tem, da se reši na osnovnem nivoju", kaže, da je pristop vlade pravilen. Za prihodnje se je zavzel, da bi bilo v pristopu reševanja potrebno zavzeti ostra stališča po eni strani, saj vemo, kaj je prav za slovensko manjšino, po drugi strani pa prijaznost. Po besedah Žekša pa se je treba zavedati, da manjšinski problem najbrž nikoli ne bo rešen in da ga bo treba reševati kulturno. Poudaril je tudi, da so pripadniki slovenske manjšine državljani druge države, ki mora zanje skrbeti, slovenska država pa lahko bdi nad tem.

Drago Štoka o ljubljanskih srečanjih

Predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ Drago Štoka in Rudi Pavšič sta se prejšnji teden mudila v Ljubljani pri zunanjem ministru Samuelu Žbogarju, preden bi se ta odpravil v Rim na razgovor s kolegom Francom Frattinijem. Iste dne sta predsednika Štoka in Pavšič prisostvovala zasedanju komisije Državnega zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu, na katerem so bili izjemoma prisotni še slovenski premier Borut Pahor, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš in državni sekretar Boris Jesih. Po seji komisije DZ je zasedala tudi Slovenska manjšinska koordinacija, na kateri so predstavniki manjšin v Italiji, Madžarski, v Avstriji in Hrvaški razpravljali o rotaciji predsedniškega mesta. "Dosedanji predsednik SLOMAK-a Rudi Pavšič je svojo načelniško funkcijo zamrznil, saj je SLOMAK-u predsedoval že pet let. Pravilnik namreč predpisuje rotacijsko zamenjavo predsedniškega mesta: vsaka zveza lahko predseduje eno oz. dve leti in Rudi Pavšič je bil enkrat izvoljen in že dvakrat potrjen za predsednika. Njegovo mesto je začasno sprejel predstavnik slovenske manjšine na Madžarskem Jože Hirnök. V naslednjih mesecih bomo zato znotraj SLOMAK-a razpravljali o posodobitvi pravilnika, da bo manjšinska koordinacija pridobila sodobnejšo obliko", nam je povedal predsednik SSO Drago Štoka.

Kako pa ocenjujete srečanje s slovenskim zunanjim ministrom Samuelom Žbogarjem?

"Slovenski minister za zunanje zadeve Samuel Žbogar se je takoj vživel v svojo vladno funkcijo. S predsednikom SKGZ Rudijem Pavšičem sva analizirala stanje naše manjšine z ozirom na srečanje, ki ga je minister dan kasneje imel z italijanskim kolegom Francom Frattinijem. Govor je bil predvsem o financiranju naše manjšine. Ministru sva izrekla zadovoljstvo, da je vprašanje prispevkov vsaj za prihodnje leto rešeno, saj je italijanska vlada odmerila manjkajoči milijon evrov za leto 2009: dodati gre vendar, da je ta vsota skromnejša od zneska, ki ga naša manjšina potrebuje. Skrbi pa predvsem dejstvo, da je še vedno pod vprašajem financiranje za leto 2010 in 2011, saj italijanska vlada ni vključila v svoj proračun vsote, katere je bila manjšina deležna v preteklosti. To pomeni, da bomo v prihodnjih dveh letih še vedno odvisni od milosti oz. nemilosti rimskih mlinov. Ministra Žbogarja sva obenem opozorila na neizvajanje nekaterih določil zaščitnega zakona, še zlasti tiste, ki zadeva ustanovitev slovenske sekcije na italijanskem kon-

servatoriju Tartini. Predstavniki slovenske vlade sva tudi predlagala, da bi bili predstavniki slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji soudeleženi na dvostranskih italijansko - slovenskih državnih omizjih. Minister je z najnim predlogom soglašal in obljubil je, da bo tudi ta vidik posredoval svojemu kolegu v Rimu".

Kaj pa seja komisije DZ?

"Tudi tu smo razpravljali o problemih slovenskih manjšin v posameznih državah, pri čemer je bil še posebno zaskrbljujoč poseg predstavnika slovenske manjšine na Hrvaškem Darka Šonca: slovensko - hrvaški spor glede mejnega vprašanja je namreč za slovensko manjšino v sosednji državi zelo škodljiv. Zamejci v FJK smo se na seji zahvalili predvsem matični domovini, ki je močno pripomogla, da se je vprašanje financiranja manjšine vsaj za leto razrešilo. Poudariti velja, da so se ob tej priložnosti izkazala tudi slovenska sredstva javnega obveščanja (od državne televizije do privatnih televizijskih hiš in državnega tiska), ki so temeljito poročala o tem problemu. Še nikoli nisva bila s predsednikom Pavšičem deležna tolikšnega števila intervjujev kot v tem primeru".

Ali lahko zamejci odsele upamo, da bo poročanje slovenskih medijev o zamejskem prostoru doslednejše kot nekoč?

"Teško je odgovoriti. Lahko zgolj ugotavljam, da zamejstvo postane za slovenski medijski prostor zanimivo le tedaj, ko ga kaj hudega muči (npr. kršenje dvojezičnosti na Koroskem in podobno). Vprašanje medijskega kritja zamejstva je tema, ki ga manjšinci vedno poudarjamo v Ljubljani".

Kakšna zagotovila sta prejela s seje DZ?

"Minister Žekš se je obvezal, da bo naši problematiki pozorno sledil: opredelil se je za diplomatski in pragmatični način reševanja težav. Poslanci DZ, še posebno Aleksander Zorn, pa so bili mnenja, da mora DZ in vlada načelno nastopati v interesu manjšine. V zaključnem dokumentu pa je bila vključena tudi moja želja, naj se v diplomatskih pogajanjih nikdar ne pozabi teža nekdanjih italijansko - jugoslovanskih oz. slovenskih mednarodnih sporazumov (točneje na Londonski memorandum in Ozimske sporazume). Ti so še danes garancija za pravno podlago naših zahtev. Tudi italijanska manjšina v Istri ima navsezadnje interes, da se ti sporazumi spoštujejo. Deželni tajnik stranke Slovenska skupnost Damijan Terpin je med drugim predlagal, da bi se Svet za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki ga je ustanovila prejšnja vlada Janeza Janše, čim prej sestel v podobni obliki in zasedbi kot seja komisije DZ, da bi z različnih zornih kotov razčlenili vprašanje manjšin".

Ali je bilo srečanje Frattini - Žbogar po vašem mnenju učinkovito?

"Upam, da je bilo njuno soočanje tvorno. Mislim, da se je Frattini izognil določenim konkretnim stališčem, vendar ta način dogovarjanja sodi v italijansko diplomatsko prakso. Verjamem pa v besedam nekdanjega slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, ki je Frattinija imel za korektnega sogovornika".

Z leve: Drago Štoka, Samuel Žbogar in Rudi Pavšič (foto D. Bradassi)

Foto IG

Postni čas 2009

Poslanica papeža Benedikta XVI.

Drugi bratje in sestre! Na začetku postnega časa, ki je pot najintenzivnejšega duhovnega urjenja, nam bogoslužje predlaga tri spokorna opravila, ki so zelo blizu svetopisemskemu in krščanskemu izročilu – molitev, miloščino in post z namenom, da bi nas pripravila za globlje praznovanje Velike noči in s tem za izkustvo Božje moči, ki – kot bomo slišali pri velikonočni vigiliji –, “preganja zloba, izmiva krivdo, vrača grešnim nedolžnost in žalostnim veselje, preganja sovraštvo, prinaša slovo in uklanja vladarstva” (Velikonočna hvalnica). V poslanici za postni čas bi letos rad spregovoril zlasti o vrednosti in smislu posta. Postni čas v spomin kliče štiridesednevni post, ki ga je Gospod pred začetkom svojega javnega delovanja preživel v puščavi. V evangeliju beremo: “Tedad je Duh odvedel Jezusa v puščavo, da bi ga hudič skušal. Ko se je postil štirideset dni in štirideset noči, je postal naposled lačen” (Mt 4,1–2). Tako kot Mojzes pred prejemom plošč zaveze (prim. 2 Mz 34,28) in Elija pred srečanjem z Gospodom na gori Horeb (prim. 1 Kr 19,8) se je tudi Jezus z molitvijo in postom pripravil na svoje poslanstvo, katerega začetek je bil hud spopad s skušnjavcem. Vprašamo se lahko, kakšno vrednost in smisel ima za kristjane odpoved nečemu, kar bi bilo sicer samo po sebi dobro in koristno za kakovost našega preživljanja.

Sveto pismo in krščansko izročilo učita, da je post v veliko pomoč pri izogibanju grehu in vsemu, kar k njemu napeljuje, zato se povabilo k postu v zgodovini odrešenja pojavlja večkrat. Že na prvih straneh Svetega pisma Gospod človeku zapoveduje, naj se vzdrži uživanja prepovedanega sadu: “Z vseh dreves v vrtu smeš jesti, le z drevesa spoznanja dobrega in hudega nikar ne jej! Kajti na dan, ko bi jedel z njega, boš gotovo umrl” (1 Mz 2,16–17). Sv. Bazilij Veliki (329–379) pri razla-

gi te Božje zapovedi ugotavlja, da je bil “post zapovedan v raju”, “prva zapoved v tem smislu pa je bila dana Adamu” in ugotovitev ga pripelje do sklepa: “Ne jej” je torej zapoved posta in vzdržnosti. Ker smo vsi obteženi z

grehom in njegovimi posledicami, nam je post ponujen kot sredstvo za ponovno vzpostavitev prijateljstva z Gospodom. Tako je napravil Ezra pred vrnitvijo iz izgnanstva v obljubljeni deželi, ko je zbrano ljudstvo povabil k postu, “da bi se ponižali pred svojim Bogom” (Ezr 8,21). Vsemogočni je uslišal njihovo molitev ter jim zagotovil svojo naklonjenost in zaščito. Enako so storili prebivalci Niniv, ki so prisluhnili Jonovemu pozivu k pokori in v dokaz svoje iskrenosti razglasili post z

besedami: “Kdo ve, morda se Bog obrne in kesa, se obrne od svoje srdite jeze, da ne poginemo” (Jon 3,9). Tudi tokrat je Bog videl njihova dela in jim prizanesel. V Novi zavezi izpostavi Jezus globok pomen posta, ko graja rav-

nanje farizejev, ki so natančno izpolnjevali zapovedi postave, toda njihovo srce je bilo daleč od Boga. Pravi post je izpolnjevanje volje nebeškega Očeta, ki “vidi na skritem in ti bo povrnil” (Mt 6,18). Zgled za to je dal sam, ko je ob koncu štiridesednevnega bivanja v puščavi satanu odgovoril, naj “človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki prihaja iz Božjih ust” (Mt 4,4). Cilj pravega posta je torej jesti resnično jed, ki je izpolnjevanje Očetove volje (prim. Jn 4,34). Če je Adam prekršil Gospodovo prepoved, naj ne uživa sadu z drevesa spoznanja dobrega in hudega, se vernik s postom ponižno ukloni Bogu v zaupanju v njegovo dobroto in usmiljenje. Post je bil močno prisoten v prvi krščanski skupnosti (prim. Apd 13,3; 14,22; 27,21; 2 Kor 6,5). O moči posta, ki zavira greh, brzda poželenje starega Adama in odpira srce vernika za Božjo pot, govorijo tudi cerkveni očetje. Post je poleg tega pogosta in priporočena dejavnost svetnikov vseh časov. Sv. Peter Krizolog (380–450) piše: “Post je duša molitve in usmiljenje življenjska moč posta, zato kdor moli, naj se tudi posti. Kdor se posti, naj bo usmiljen. Kdor želi biti uslišan v svoji prošnji, naj usliši tistega, ki se nanj obrača s prošnjo. Kdor želi, da bi bilo Božje srce odprto do njega, naj ne zapira svojega tistemu, ki ga prosi”.

/ dalje
Vatikan, 11. decembra 2008
papež Benedikt XVI.

Predavanje dr. Marka R. Rusa

O posledicah svetovne gospodarske krize

Vtorek, 17. februarja 2009, zvečer sta Društvo Slovenski katoliški izobraženci in Združenje krščanskih poslovnežev Slovenije v prostorih Doma

sv. Jožefa na Poljanah v Ljubljani organizirali predavanje dr. Marka R. Rusa z naslovom *Družbena odgovornost, vodenje podjetij in ljudi v kriznem obdobju – pogled kristjana*.

Dr. Marko Rus se je v predavanju osredotočil na pogled kristjana na trenutne razmere na področju gospodarstva, še posebej v srednje velikih podjetjih, kar je danes zelo aktualna problematika. Izpostavil je pomen upravljanja s človeškimi viri. Največja in najpomembnejša investicija je po njegovem mnenju investiranje v človeške vire oziroma zaposlene v podjetjih. Eden od pomembnih razlogov za nastanek krize je bilo prevzemanje nerazumnih tveganj.

Odpuščanje delavcev je ponekod sicer neizogibno, vendar je predhodno potrebno (po) iskati tudi številne druge (milejše) ukrepe, npr. skrajševanje delovnega časa, pri čemer je polovični delavnik za vse zaposlene bolj sprejemljiva rešitev kot odpustitev polovice delavcev.

V podjetništvu je potrebno upoštevati naslednja temeljna načela:

- ustvarjanje bogastva ter njegova poštena in pravična delitev,
 - prevzemanje razumnih tveganj,
 - pospeševanje celostnega, duhovnega, kulturnega in gmotnega napredka človeka,
 - sočutna in humana odslužitev ljudi z obstoječih delovnih mest,
 - zasebna lastnina je pravica in odgovornost,
 - subsidiarnost, pravičnost in mir.
- Opozoril je tudi na dejstvo, da imajo direktorji v Sloveniji malo znanj in vedenj o vodenju podjetij v kriznih obdobjih, saj imajo s tovrstnimi situacijami (pre) malo izkušenj. Zdašnje krize se s krizo leta 1929 ne da primerjati, saj bo tokratna zaradi večjega in globalnega vpliva ameriškega gospodarstva na svetovno gospodarstvo globlja. Na vprašanje, kako dolgo bo kriza trajala, je dejal, da tega nihče ne more natančno napovedati, zagotovo pa ne bo kratka. Dodal je še, da protekcionizem krize ne bo skrajšal, temveč podaljšal. Kriza tudi ni “Božja kazen”, temveč spodbuda za poglobljen in temeljit razmislek o temeljnih vrednotah.

Iz domačega verskega življenja

Utrinki iz župnije Doberdob

Na našem goriškem Krasu smo zadnje čase doživeli veliko lepih trenutkov: v lanskem adventu smo imeli zanimiv izlet v Cankarjev dom v Ljubljani, kjer smo si ogledali musical *Moje pesmi moje sanje*. Predstava nam je ostala v prelepem spominu, zato smo radi segli po knjigi *Hvalnica družine Trapp*, ki jo je napisala gospa Marija von Trapp. Knjiga je na voljo na knjižni polici v naši cerkvi. Župnijo Jamlje je tudi letos obiskal g. nadškof na praznik sv. Stefana. Po maši se je zadržal na krajšem prijetnem druženju v tamkajšnji župnijski dvoranci. Potem si je v spremstvu g. župnika Kodelje ogledal obnovo madžarske kapelice pri Vižintinih, ki jo bodo slovesno odprli konec maja. Vsa dela vodi madžarska država, ki bo tudi organizirala slavje. Na nedeljo Svete družine imamo pri nas navado, da sta ob koncu maše blagoslov otrok in zahvalna pesem za vse prejete darove preteklega leta. Takrat je v cerkvi pravi direndaj. Že precej časa ni bilo pri maši toliko otrok, še zlasti malčkov, kot tokrat. Sodelovali so tudi z vriskanjem in jokom, kar je dalo maši posebno vzdušje. Bogoslužje je sledila tradicionalna fotografija ob jaslicah. Popoldan smo odšli na ogled jaslic v Postojnsko jamo. Tudi tokrat smo bili zadovoljni nad enkratno predstavo. Zvečer pa smo si še privoščili skupno praznično večerjo.

Na nedeljo Jezusovega krsta, 11. januarja, smo imeli v gosteh oktet duhovnikov Oremus. Z lepim in ubranim petjem so nam obogatili nedeljsko mašo. Kot pevsko poslastico pa so še zapeli nam priljubeno pesem *Oj, Doberdob*. Pristrčna zahvala naj gre gospodom, ki so si vzeli čas in skupaj z nami to nedeljo molili. Pred praznikom slovenske kulture, v soboto, 7. februarja, nas je obiskala s. Tadeja, ki misijonari v Paragvaju. Z njo smo povezani, odkar je prišel k nam pred 23 leti naš g. župnik Ambrož Kodelja. Vsako leto naredimo nekaj nabirk zanjo. Tudi mi Šolarji poskrbimo, da redno prinesemo k jaslicam hranilnike, v katere smo shranili, kar smo prihranili v adventnem času. Letos se je v naših hranilnikih nabralo 200 evrov, ki smo jih izročili s. Tadeji. K večerni maši je prišlo izredno veliko ljudi in ob koncu maše je bil še pogovor z misijonarko. Ostalo nam je v spominu. Ona nam je zagotovila molitev, tudi molitev

njenih Indijancev v njenem misijonu. V četrtek, 12. februarja, so nas razveselili gostje iz Mirna. Njihovo kulturno društvo Stanko Vuk je, v sodelovanju z učenci tamkajšnje osnovne šole, pripravilo v župnijski dvorani kulturni

večer o Primožu Trubarju z naslovom *Stati inu obstati*. S pesmijo in spremno besedo, v kostumih iz Trubarjevega časa, so nas popeljali skozi njegovo življenje in slovenski protestantizem. Knjižničarka na miranski Soli je večer obogatila z likovno in knjižno

razstavo o Trubarju, ki so si jo drugi dan ogledali vsi učenci nižje srednje šole, z njeno razlago. Ob tej priložnosti sta bila na ogled tudi original in faksimile Dalmatinove Biblije v lasti družine R. Gergolet.

Marco Perić

2. POSTNA NEDELJA

1 Mz 22, 1–2.9. 10–13. 15–18/Ps 116; Rim 8–31–34; Mr 9, 2–10

Jezus se spremeni vpričo treh apostolov: Petra, Janeza in Jakoba. Peljal jih je same zase na visoko goro.

Zakaj samo nje? Morda zato, ker so bili bolj sprejemljivi za trpljenje, ki je čakalo Jezusa v Jeruzalemu. O tem so se namreč pogovarjali pri spremenitvi. Zraven sta bila Mojzes in Elija, predstavnika zapovedi in preukov.

Ta spremenitev vlije pogum za prenašanje trpljenja pri poznejšem oznanjevanju evangelija.

Prizor pokaže globoko človeško stran Jezusa, ko piše o njegovi želji po tolažbi človeških prijateljev. Trpljenje jih ne sme zlomiti.

Evangelist Marko poudari spremembo Jezusove obleke, ki postane bleščeča, nadvse

bela. Noben belivec na svetu ne more tako pobeliti. Jezus potrjuje svoj nauk s čudeži. Elija, ki se prikaže z Mojzesom in Jezusom, je veliki prerok Stare zaveze. Z njima je nekaj vdor Božjega sveta v ta naš vidni svet. Gori za Boga kakor ogenj. Vzet je bil v nebesa na ognjenem vozu.

Pred njim doživi Božji ogenj tudi Mojzes. Razodene se mu ogenj v grmu, ki gori, a ne zgori.

Prikazen zmede in prestraši apostole. Zlasti se sprašujejo, kaj pomeni vstati od mrtvih. Oče zopet spregovori in potrdi Sina, ki naj ga poslušajo, ker je njegov ljubljani Sin. Jezus prepove apostolom govoriti o tem, kaj so doživeli. Za to bodo imeli čas govoriti po vstajenju od mrtvih.

Sveto pismo nikjer ne govori o prihodu Elija pred Jezusovim vstajenjem. Apostoli so krepki ribiči, ki morejo sprejeti čudeže, a da bi zdaj govorili o vstajenju od mrtvih, je zanje težak zalogaj duhovne hrane.

Kot taki si apostoli ne morejo privoščiti sanj o vstajenju. Niti ne ustanovitev Božjega kraljestva na zemlji, kajti to prihaja z

močjo. Božje kraljestvo prihaja z močjo življenja.

Za apostole ta prihod prihaja tako, da si ga noben človek ne more zamisliti in ne ga prikazati kot stvaritev človeka. Apostole vsi čudeži prevzemajo, a začnejo verovati samo po vstajenju samem in še tako, da Jezusa otipajo. Toda skepsa apostola Tomaža in drugih, ki dvomijo, pomaga tudi nam do vere, ki edina daje smisel in moč. Apostoli so najprej vsi zelo prestrašeni: pred njimi se odpira popolnoma nov svet: prikazen prerokov, oblak, belo oblačilo, Očetov glas. Vse to spominja tudi na Sinaj, na zapovedi in prepovedi, na grmenje in strele ter ogenj. A tu se da slišati očetovski Božji glas. Popotovanje skozi puščavo podnevi in oblaku, ponoči pa v ognju je mimo, kajti sam Bog prebiva v človeku. To je Očetova milina in njegovo varstvo.

Bog je vedno v človeku, zato da ga krepki, varuje in vodi. Pavel v pismu Rimljanom trdi, da Bog Sveti Duh moli v človeku. Tako le piše: “Prav tako tudi Duh prihaja na pomoč naši slabotnosti. Saj niti ne vemo, kako

je treba za kaj moliti, toda sam Duh posreduje za nas z neizrekljivimi vzdihmi. In on, ki preiskuje srca, ve, kaj je mišljenje Boga, saj Duh posreduje za svete, v skladu z Božjo voljo. Sicer pa vemo, da njim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu, namreč njim, ki so bili poklicani po njegovem načrtu. Kajti tiste, ki jih je že vnaprej poznal, je tudi vnaprej določil, naj bodo skladni s podobo njegovega Sina, da bi bil ta prvorojenec med mnogimi brati. Tiste, ki jih je vnaprej določil, je tudi poklical; in tiste, ki jih je poklical, je tudi opravil; tiste pa, ki jih je opravil, je tudi poveljal” (Rim 8, 26–30).

Apostol Pavel postavi vse kot podrejene Očetovemu Sinu. Na prvem mestu je Kristus zato, ker je žrtvoval svoje življenje za nas, za vse ljudi. Zaradi tega naj ne vlada greh, ker bomo do konca oproščeni grešniki, nas ne sme premagati hudo. Nihče in nič nas ne sme ločiti od Jezusa.

V postu poglobimo vero v Kristusa. Prosimo, da bi smeli trpeti z njim, tako kakor Abraham, ki je bil pripravljen žrtvovati sina.

Stična

Razstava o patru Metodu Turnšku

V Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični so 21. februarja odprli razstavo ob 100. obletnici rojstva cistercijskega Metoda Turnška. Razstava, ki jo je zasnoval literarni zgodovinar Milan Dolgan, predstavlja Turnška kot urednika, profesorja, duhovnika in javnega delavca, so sporočili iz tiskovnega urada Slovenske škofске konferenčne (SŠK). Metod Turnšek je bil leposlovnih in verskih pisatelj, narodopisec, zgodovinar, časnikar, založnik in politik, hkrati tudi znanstvenik in umetnik. Po letu 1945 se je celostno posvetil preučevanju slovenskega zamejstva v Italiji in Avstriji, na novo je ovrednotil ter utemeljil slovensko na-

rodno enotnost, leta 1964 pa je ustanovil Slomškovo založbo. Na razstavi so ob komentarjih razstavljeni vsa Turnškova prozna in dramska dela, nabožne knjige, katerih avtor ali urednik je bil, ter narodopisne in zgodovinske knjige. Delno bo prikazano njegovo publicistično delo. Razstava je podprta z arhivskimi dokumenti o Turnškovem življenju in delu. Avtor razstave je posebej poudaril Turnškova mladostna leta, vlogo stiškega samostana ter zgodovinsko povest o Sv. Višarjah z naslovom Božja planina. Stiška razstava bo prva v nizu obeleževanj 100-letnice Turnškovega rojstva. Več sloven-

skih založb naj bi letos načrtovalo izdajo ali ponatis njegovih leposlovnih del. Avtor razstave je ob jubileju predlagal razglasitev Turnškovega leta. Po njegovi

sodbi sta bila Turnškova osebnost in delo vitalno povezana z glavnimi kulturnimi in družbenimi dogajanjem slovenske preteklosti zgodovine.

Metod Turnšek (1909-1976) se je rodil na Štajerskem, po študiju teologije v Ljubljani je v Stični stopil v cistercijski red, v duhovnika so ga posvetili leta 1934. Po II. svetovni vojni je v Trstu poučeval na slovenskih srednjih šolah. Leta 1956 se je umaknil na Koroško, kjer je deloval v župniji Rebrecu. Medtem je na kmetijski šoli v Tinjah poučeval slovenščino in zgodovino. Na Koroškem je ostal do smrti, pokopan je na samostanskem pokopališču v Stični. Razstava bo na ogled do 30. avgusta.

In memoriam

Julij Vetrih

Dne 19. februarja 2009 smo v Batujah na Vipavskem k zadnjemu počitku pospremili Julija Vetrha, nekdanjega dolgoletnega organista župnijske cerkve sv. Ane. Rodil se je davnega leta 1913, v težkih časih, ki so napovedovali prvo svetovno vojno in po njej za primorske Slovence še težjo preizkušnjo.

Kot mladenič se je namreč moral soočiti z vso krutostjo fašizma, ki je Primorce ob prikličitvi njihovega ozemlja k Italiji hotel izbrisati z rodne zemlje. Julij je v glasbi našel način za samopotrjevanje in ohranjanje slovenstva v novi "domovini": ob pomoči domačega župnika se je z vso zagretostjo kot samouk naučil igranja na orgle in se usposobil za zborovodjo v rojstnem kraju.

Med drugo svetovno vojno je bil vpoklican v italijansko vojsko ter bil med tistimi zavednimi pri-

morskimi fanti, ki so doživeli še posebno ponižanje, ko so jih poslali v Ljubljansko pokrajino v uniformi okupatorja, in so se takoj povezali in skrivaj sodelovali z antifašističnim gibanjem, a bili kmalu "preventivno" premeščeni v notranjost Italije ozi-

roma na druga bojišča. Kasneje so ga internirali v Nemčijo in v

tem ga je vseskozi podpirala in mu zvesto stala ob strani žena Elizabeta, tudi sama cerkvena pevka. Pevcem je vcepljal ljubezen in privrženost do svojega učitelja v osnovni šoli v Batujah in vzornika Lojzeta Bratuža, goriškega skladatelja in organista, ki ga je fašistična roka zastrupila in s tem poslala v prezgodnjo mučeniško smrt. Batujski pevski zbor mu je to ljubezen povrnil na pogrebni slovesnosti, ko se je od njega poslovil tudi s pesmijo Kraguljčki. Prav to pesem so umirajočemu Bratužu v teh dneh davnega leta 1937 zapeli njegovi pevci pod oknom bolnišnice v Gorici.

Julij se pritiskom ni vdal, ostal je zvest krščanskemu izročilu slovenske kulture in neomajen v svojih demokratičnih prepričanjih, ne glede na ceno, ki jo je moral plačati, in na posledice, ki so jih občutili tudi njegovi otroci, ki jih je prav tako vzgajal v svobodomiselnem, demokratičnem in poštenem duhu. Vztrajal je pri svojem poslanstvu in si prizadeval, da bi v Batujah pesem nikoli ne zamrla: kot zborovodja je vzorno skrbel za petje v prosvetnem delovanju in več kot 50 let kot organist v domači cerkvi vodil cerkveno petje, kljub temu da je v nesreči oslepel na eno oko. Pri

tem ga je vseskozi podpirala in mu zvesto stala ob strani žena Elizabeta, tudi sama cerkvena pevka. Pevcem je vcepljal ljubezen in privrženost do svojega učitelja v osnovni šoli v Batujah in vzornika Lojzeta Bratuža, goriškega skladatelja in organista, ki ga je fašistična roka zastrupila in s tem poslala v prezgodnjo mučeniško smrt. Batujski pevski zbor mu je to ljubezen povrnil na pogrebni slovesnosti, ko se je od njega poslovil tudi s pesmijo Kraguljčki. Prav to pesem so umirajočemu Bratužu v teh dneh davnega leta 1937 zapeli njegovi pevci pod oknom bolnišnice v Gorici.

Julij je kot zaveden Slovenec, ki je bil najprej avstrijski, nato italijanski, po vojni pa jugoslovanski državljan, s ponosom sprejel in dočkal državljanstvo samostojne Slovenije. Le malo pred svojim 96. rojstnim dnevem je za vedno zaspal: mirno, spokojno se je poslovil od najdražjih in se vrnil k Stvarniku, v katerega je v svoji globoki veri vse življenje neomajno verjel. S. M.

ZAGREB Pomembno srečanje

Sestali so se predsedniki in kardinali škofovskih konferenc

V torek, 10. februarja 2009, je v prostorih zagrebske nadškofije potekalo srečanje kardinalov in predsednikov škofovskih konferenc Srednje in Vzhodne Evrope. To je bilo tretje srečanje te vrste; prvo je potekalo v Budimpešti na Madžarskem leta 2004, drugo pa tri leta za tem v Pragi na Češkem. Letošnji pogovori so potekali pod naslovom Poslanstvo Cerkev v Srednji in Vzhodni Evropi dvajsetih let po padcu komunizma (1989-2009). Kot predsednik Slovenske škofске konferenčne se ga je udeležil ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran.

Srečanja so se udeležili kardinal Audrys Juozas Bačkis, nadškof iz Vilnusa, kardinal Stanislaw Dziwisz, nadškof metropolit iz Krakova, kardinal Péter Erdő, nadškof iz Esztergoma-Budimpešte in madžarski primas, kardinal Angelo Scola, beneški patriarh ter predsedniki ali predstavniki škofovskih konferenc iz Albanije, Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Češke, Hrvaške, Litve, Madžarske Poljske, Romunije, Slovaške, Ukrajine ter Mednarodne škofске konferenčne sv. Cirila in Metoda. Razmere so od dežele do dežele različne. Ponekod, na primer na

Poljskem, Hrvaškem in Slovaškem so bili po padcu komunizma vzpostavljeni normalni odnosi za življenje Cerkev v družbenem okolju, drugod, npr. v Sloveniji, pa so se razmere spremenile predvsem in samo na papirju. V Litvi npr. ni prišlo do večjih sprememb, s čimer sta se mesto in vloga Cerkev in s tem kristjanov v zadnjih dvajsetih letih poslabšala. Predstavljeni pričevanja imajo nekatere skupne značilnosti:

1. Padec komunizma za kristjane in tudi za druge prebivalce predstavlja velik dar, obenem pa tudi nalogo za iskanje novega poslanstva Cerkev.
2. Družbenopolitične razmere so se povsod vsaj formalno spremenile (ustava, zakonodaja ...), na ravni praktičnega življenja pa stara miselnost in način delovanja še vedno prisotna.
3. Zaradi onemogočanja dostopa do javnih služb in položajev kristjanom in družbi le-ti odgovornih mest v političnem življenju še vedno ne morejo enakopravno zastopati.
4. Na oblast so se vrnil pretekli "preizkušeni kadri" in prevzeli položaje na ključnih mestih v politiki, ekonomiji, vzgoji in izobraževanju, predvsem pa v medi-

jih. 5. Vodilna mesta v prejšnjem sistemu so omogočila uspešno nadaljevanje kariere v novih razmerah. 6. Cerkev doživlja nasprotovanje in preganjanje v sodobnih različicah, kar povzroča tudi zmanjšanje števila praktičnih vernikov in getizacijo Cerkev.

7. Znotraj Cerkev v posameznih narodih je veliko težav. Te se na splošno ne kažejo toliko v zmanjševanju pripadnosti Cerkv in neudeležbi pri bogoslužnem življenju kot v zmanjševanju duhovnih poklicev ter krizi družinskega življenja.

8. Kljub naštetim izzivom in težavam so povsod prisotna tudi znamenja upanja. Podobno kot so Izraelci potrebovali štirideset let tavanja skozi puščavo, tako morajo tudi našti narodi dozorevati v puščavi zunanjih nevarnosti, da bi se med seboj globlje povezali. Egiptovska generacija, ki je živela iz rok v usta in se navadila suženjske miselnosti v stilu, da drugi mislijo namesto nje, mora ostati v puščavi. Šele nova generacija bo lahko stopila v deželo svobode in soodgovornosti. Žrtve številnih krščanskih mučencev in spoznavalcev preteklega stoletja, molitve in trpljenje naših očetov

in mater so vgrajeni v temelje Cerkev in posameznih narodov. Navzoči na srečanju so se spomnili besed Božjega služabnika Janeza Pavla II. (1978-2005), ki jih je izrekel na simpoziju evropskih škofov 5. oktobra 1982: "Cerkev in Evropa sta dve resničnosti, ki sta v svojem bistvu in usodi med seboj zelo povezani. Skupaj sta prehodili dolga stoletja in sta zaznamovani z isto zgodovino. Evropa je krstilo krščanstvo;

Msgr. Alojz Uran

evropske države pa so v svoji različnosti utelesile krščansko življenje. V srečanju sta se med seboj obogatili z vrednotami, ki niso samo duša evropske civilizacije, temveč tudi dediščina vsega človeštva". Še bolj vzpodbudne so bile nje-

Mnenje

Papežev blagoslov igralništva

Slovenski podjetnik Joc Pečečnik je 18.2.2009 na Trgu svetega Petra v Vatikanu papežu Benediktu XVI. izročil rdečo žogo, simbol svoje istoimenske dobrodelne ustanove. Mediji so poročali, da gre za fundacijo, ki bo "s pomočjo Karitas in socialnih služb identificirala posameznike, ki imajo finančne težave", priskrbela jim bo delo na domu in odjemalce ter njihovo delo nagradila s finančnimi sredstvi, hrano ali storitvami.

Živimo v času gospodarske krize in se srečujemo z različnimi oblikami revščine, pa tudi z različnimi oblikami programov za pomoč ljudem, ki živijo v revščini ali na robu revščine. Po vsej verjetnosti se bo v prihodnosti kriza še zaostila. V zadnjem času se govori o SOS trgovinah, socialno-ekoloških trgovinah, o poceni trgovinah z blagom iz druge roke, o samooskrbi regij... Zdi se, da v Sloveniji pri tem zaostajamo za drugimi evropskimi državami.

Kljub zelo velikim potrebam in stiskam pa je potrebno biti do različnih projektov kritični. Joc Pečečnik je obogatel s pomočjo igralništva, ki je zasnovano tako, da nekomu, ki je sicer sam pripravljen zapravljati, jemlje, drugemu, ki je več "ropanja", pa daje. Koliko je hazarderjeva volja svobodna in je zapravljanje v igralnici res njegova osebna odločitev, če je zaradi reklam, ki ne opozarjajo na pasti igralništva, zmanipuliran ali če je celo z igrami na srečo zasvojen? Zanimivo je, da se g. Pečečnik sklicuje na t. i. "odgovorno igralništvo" in na t. i. "responsible gaming device". V intervjuju pravi: "Avtomat igralca spremlja, koliko denarja je vplačal v kolikšnem času in ga, ko vstopi v negativen trend, začne opozarjati na izgubljanje oziroma ga sprašuje, ali se zaveda, da je v zadnjih petih minutah izgubil 50 evrov. In on mora odgovoriti. Torej gre za nekakšno 'mučenje' igralca, ki je sicer naravnano proti našemu poslu. Je pa dejstvo, da igralničarji povečujemo odstotek zaslužka zaradi pohlepa ljudi. Pohlep ljudi je gonilo igralništva". (http://www.playboy.si/branje/clanki/20v_joc_pececnik-5665@3.aspx).

Pohvalno je, da je g. Pečečnik ustanovil dobrodelno ustanovo, da pomaga revežem. Simpatičen mi je tudi zaradi tega, ker v istem intervjuju sam pove, v čem je problem: "Dejstvo pa je tudi, da smo proizvajalci avtomatov čisto pragmatični. Nimamo občutka, da delamo kaj narobe. Naš posel je reguliran, predpisi nam da država". To pomeni, da se g. Pečečnik zelo dobro zaveda, da svoje bogastvo gradi na pohlepu in boleznih ljudi ter pravnih prazninah. To, da mora igralec odgovoriti avtomatu in potem lahko nadaljuje z igro, in to, da lastniki igralnic ustanovljajo dobrodelne ustanove, po mojem mnenju še ni odgovorno igralništvo. Po eni strani zaradi igralništva, tudi zaradi "igračk", ki jih izdeluje g. Pečečnik, propadajo družine in prihaja do bankrotov, po drugi strani pa se igralnice predstavljajo kot dobrodelne ustanove, ki sodelujejo s papežem in Cerkvijo. Vse igralnice imajo polna usta t. i. "odgovornega igralništva", zakonodaja pa tega od igralnic sploh ne zahteva in jih za neodgovornost sploh ne sankcionira. Zanima me, kaj sploh je odgovorno igralništvo? Kako je mogoče, da ljudje v igralnicah zakockajo celotno premoženje, če so igralnice tako zelo odgovorne, kot govorijo, da so? G. Pečečnika, ostale državne in privatne igralnice, državni zbor, vlado RS in pravne strokovnjake pozivam, da definirajo, kaj je "odgovorno igralništvo", in poskrbijo, da se implementira v zakonodajo in prakso. / Bogdan Vidmar

gove besede, izrečene 9. novembra 1982 v Santiagu de Compostela: "... Jaz, Janez Pavel, sin poljske države, ki se je vedno imela za evropsko zaradi svojih izvorov, izročil, kulture in življenjskih odnosov, slovansko med Latini in latinsko med Slovani; jaz, Petrov naslednik na rimskem sedežu, ki ga je Kristus hotel postaviti v Evropo in ki ga Evropa ljubi zaradi njegovega truda v predajanju krščanstva vsemu sve-

no in blagodejno tvojo navzočnost na drugih celinah. Ponovno vgrajuj svojo duhovno enost, v polnem spoštovanju do drugih religij in izvornih svobod ..."

Kardinal Josip Bozanić, zagrebski nadškof in podpredsednik Sveta evropskih škofovskih konferenc, je v zagrebski stolnici vodil sodelovanje. V nagovoru je poudaril, da je bil namen srečanja spregovoriti o žrtvah komunizma, in spomnil na primer blaženega kardinala Alojzija Stepinca (1898-1960), ki je umrl mučeniške smrti. Papež Janez Pavel II. je leta 1990 dejal, da padec komunizma za države Srednje in Vzhodne Evrope pomeni dejanski izhod iz katakomb in iz bolj ali manj surovega nasilja nad človekovimi pravicami, predvsem verskimi pravicami in pravicami do svobode lastne vesti. Tedaj je kristjane tudi spodbudil k novi evangelizaciji. V zadnjih dvajsetih letih poskuša Cerkev nadaljevati svoje temeljno poslanstvo in se spoprijema z novimi izzivi. Postavlja se vprašanje, ali se kljub spremenjenim zgodovinskimi okoliščinam v današnji miselnosti

ponovno ne pojavlja nevarnost okrnjenega pogleda na človeka. Kardinal je ob tem izpostavil besede papeža Benedikta XVI., ki opozarja na diktaturo relativizma temeljnih vrednot v današnjem času in nevarnost, ki ga le-ta predstavlja za človeško svobodo.

Kratke

Sramotni napisi v Gorici

Od nedelje, 22. februarja 2009, ima Gorica ulico, poimenovano po Normi Cossetto, dijakinji, ki se je v Gorici šolala in je svoje življenje končala kot žrtev partizanskega nasilja v breznu. Žalostna usoda dekleta, ki bi morala služiti kot opomin in korak naprej v spravi: tako so si pred leti zamislili dijaki neke italijanske šole, ko so se hoteli pokloniti dvema dekletoma, Normi Cossetto in Milojki Štrukelj, žrtvi dveh totalitarnih sistemov. Toda vabilo na poimenovanje ulice je izvenelo zelo pristransko in sam župan se je izmikal, ko mu je opozicija v občinskem svetu oporekala, rekoč, da spada besedišče v petdeseta leta prejšnjega stoletja. Tablo so postavili, a neznanči so ponoči nanjo napisali "fascista". Napis je dala občina takoj odstraniti, ni pa odstranila vrste fašističnih vzklikov in znakov na stebru ograje bližnje hiše, s puščicami obrnjenimi proti tabli. Ker je to pisanje vsem v sramoto, najprej pokojni Normi in Goričanom, prosimo župana, naj poskrbi, da napise odstrani, prizadetim lastnikom pa izražamo vso svojo solidarnost. / Občinski svetniki: Marilka Koršič, Božo Tabaj in Silvan Primožič

Vabilo na ogled Škofjeloškega pasijona

Župnija sv. Florijana in Marije pomočnice iz Steverjana organizira ogled Škofjeloškega pasijona. To je izjemen kulturni dogodek in največja gledališka predstava v Sloveniji, ki jo je l. 1721 napisal p. Romuald Marušič iz Štandreža. Predstava je izraz ljudskega ljubiteljskega gledališča, v katerem sodeluje 640 igralcev, od teh je 80 konjenikov. Če bo dovolj zainteresiranih, si bomo Škofjeloški pasijon ogledali v **nedeljo, 19. aprila 2009**. Uprizoritev se bo začela ob 16. uri in traja približno dve uri. Akontacija znaša 20,00 evrov, otroci do 10. leta starosti ne plačajo. Organiziran bo prevoz z avtobusom. Vpišete se lahko do 20. marca pri Andrejki Hlede (tel. 0481 884909, od pon. do pet. po 18. uri). Več o tem si lahko preberete v zadnji številki NG.

Razstava Ženski pogledi v Galeriji 75

Fotoklub Skupina 75 organizira že od leta 2003 ob Dnevu žena prireditve "Ženski pogledi - Obiettivo femminile", ki je namenjena ženski ustvarjalnosti in poudarja povezovanje različnih kultur, prisotnih na našem ozemlju. Manifestacijo soustvarjajo izključno ženske: ob kulturnem sporedu je osrednja točka večera odprtje razstave umetnih raznih likovnih vrst, v prvi vrsti fotografij. **V soboto, 7. marca**, bo ob 20.30 v Kulturnem domu na Bukovju v Steverjanu kulturni program, sledilo bo odprtje razstave v novi fotografski Galeriji 75; letos se bo predstavilo pet fotografij. Avtorice prihajajo s širšega območja: Lorella Coloni s Tržaškega razstavlja barvne digitalne fotografije, zelo mlada Polona Ipavec iz Ajdovščine, Sara Occhipinti iz Sicilije in Loredana Princič iz Goriške bodo posredovale črno bele digitalne fotografije; Elisa Paiero iz San Vite ob Tilmentu pa je pripravila dela v črno beli analogni tehniki. Umetnice in njihova dela bo predstavila likovna kritičarka Cristina Feresin. Priložnostne besede bosta podali pokrajinska odbornica za enake možnosti Licia Rita Morsolin in Marjeta Kranner, na pokrajini odgovorna za servis enakih možnosti. Recitatorka bo ponudila literarni utrinek v furlanskem jeziku, pela bo Mirjam Pahor, na klavir bo igrala Barbara Persič, za recitatorje v furlanskem jeziku bo poskrbela Marlene Vittor. Razstavo v Galeriji 75 si bo mogoče ogledati do 22. t. m., in sicer ob sobotah od 15. do 18. in nedeljah od 9. do 12. ure. Fotoklub Skupina 75 vabi tudi na odprtje skupinske fotografske razstave svojih članov v petek, 6. marca, ob 19. uri v Galeriji Hiše kulture v Šmartnem v Brdih.

Drugo postno predavanje v Brdih

Briški klub za krščansko izobraževanje vabi na drugo postno predavanje, ki bo **v ponedeljek, 9. marca, ob 19.30 uri** v Viteški dvorani na gradu Dobrovo v Goriških Brdih. Tema predavanja bo: Krščanski odnos do športa, predaval bo magister filozofije Jernej Pisk, ki je profesor filozofije in športne vzgoje na Škofjski klasični gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani. Magistriral je na temo Filozofije športa in glede te tematike objavlja strokovne članke in sodeluje na mednarodnih konferencah.

Krščanski pogled in odnos do športa bi pogosto lahko ponazorili s Tertulijanovimi besedami: "Kaj ima Jeruzalem opraviti z Atenami? Kaj Cerkev z Akademijo? Kaj kristjani s heretiki?" Šport namreč pogosto imamo za nekaj, kar človeka oddaljuje od bistvenega, od vere v Jezusa Kristusa. Ker šport kot tak, vsaj na prvi pogled, človeku ne služi k temu, da bi rasel v Gospodu in dosegel zveličanje, se zdi, da ni vreden, da bi ga Cerkev spodbujala in mu posvečala večjo pozornost. Poleg tega se je sodobni šport vzpostavil kot neka novodobna religija s svojimi 'cerkvami', kulti in maliki. Zato Cerkev in šport pogosto ostajata na dveh različnih bregovih. Pa je bilo vedno tako? Znano je, da je v antični Grčiji šport imel izreden pomen. To je dobro vedel tudi sv. Pavel, ki v svojih novozaveznih pismih pogosto omenja šport, ko se obrača na pogane-Grke. Še več: resnost in predanost treniranja atletov daje za zgled kristjanom v krščanskem življenju. Kakšno vrednost ima torej lahko šport za nas, kristjane, danes? Kje lahko šport in krščanstvo sodelujeta, kje pa sta še vedno postavljena drug proti drugemu? Na predavanje je vstop prost!

"Dogodki" na kmetiji Aleša Komjanca

Na kmetiji znanega briškega vinogradnika Aleša Komjanca na Jazbinah se je že začel niz bogatih kulturnih in družabnih dogodkov, ki so jih načrtovali v letu 2009. V petek, 13. februarja, so namreč odprli razstavo slikarjev Evarista Ciana in Marka Faganela. Dne **13. marca**, v tednu po Dnevu žena, se bosta ob 18. uri predstavili Vera Mauri in Graziella Minussi Vesnaver; 17. aprila pa Andrej Kosič in Renzo Pagotto. Likovna srečanja predstavlja Cristina Feresin. Poleg tega so na programu degustacije "sabato on wine" (28. marca in 25. aprila srečanja o kulturi in kulinariki ter zeliščih s chefom Enniom Furlanom). Dne 30. maja je na sporedu degustacija, ob 20. uri "večerja z vinarjem" (obvezna rezervacija!), 31. maja pa dan odprtih kleti. Poseben večer, posvečen umetnosti, kulturi in tradicijam, bo ob prazniku sv. Janeza Krstnika 24. junija. Sledi jesenski spored, o katerem bomo še pisali. Informacije na tel. št. 0481 391228, e-pošta komjanc@libero.it.

PD ŠTANDREŽ Ob dnevu slovenske kulture

Stati in obstati

Ze vrsto let se poleg osrednje proslave okrog dneva slovenske kulture zvrščajo tudi druge nič manj pomembne prireditve, ki jih prirejajo naša društva, včlanjena v Zvezo slovenske katoliške prosvete, in tako izražajo ljubezen do slovenskega jezika ter potrjujejo svojo vraščenosť v tukajšnji prostor, v katerem moramo z dejanji, pokončno držo in vztrajnostjo kljubovati vetrovom, da ne bi naš čolnič utonil v večinskih valovih.

Prosvetno društvo Štandrež je za obeležitev praznika slovenske kulture želelo zaobjeti vse segmente svojega pisanega delovanja. Tako so na ravno prav dolgi, fini prireditvi nastopili mladi in odrasli pevci, markantna igralca Štandreškega dramskega odseka in solistka iz domačih logov. Še slavnostnega govornika so poiskali kar med svojimi zvestimi sodelavci. Pred mikrofonom so namreč povabili svojega dirigenta, poznanega tudi kot pesnika, publicista, profesorja in kulturnika nasploh, Davida Bandlja, čigar pretehtan, jednat govor se je osredotočil prav na globlji pomen besede stati in obstati, ki so se ob komaj izteklem Trubarjevem letu velikokrat pojavljale v javnosti in kleno zaznamovale marsikatero pobudo ob 500-letnici rojstva velikega Slovenca z Raščice. Bandelj je poudaril, da je izbira tega gesla zelo zahtevna. Pravzaprav, smo se kdaj sploh vprašali, kaj resnično

pomenita ti dve besedi? je govornik izzval poslušalce. "Stati in obstati ne pomeni se na vse kriplje braniti pred vdori tujega, novega, nekonvencionalnega, upam si reči neslovenskega v našo kulturo. Treba je namreč spremeniti gledišče. Če sam nisem namreč zasidran v svojih koreninah, me nobena stvar ne bo branila pred vetrom spre-

Foto DP

memb, ki jih prinaša družba. (...) Če pa vem, kje stojim, od kod izviram, se pred spremembami, izzivi, novostmi nimam česa bati, ker je to naravna danost (...). Slovenski jezik in slovenska kultura sta del nas. Samo, če ju bomo gojili odprto in svobodno, brez strahu ali mržnje, brez bojazni, da nas bo kdo povozil, ker živimo v narodnostno mešanem prostoru in smo po definiciji 'manjšina' (sam imam raje besedo 'skupnos-

t'), bomo lahko 'stali in obstali' v pravem pomenu besede". Nadalje je podčrtal, da se še sami ne zavedamo bogastva, ki nam ga nudi ta prostor, na katerem se prepleta več kultur, iz bogatih zakladnic katerih lahko črpamo. Trubar nas z besedami stati in obstati vabi k novemu dozvezanju, vabi nas, naj imamo trdne korenine, naj bomo odprti za novosti, le tako bomo lahko v prihodnosti stali in obstali. Posebej je Bandelj naglasil, da moramo slovenski jezik ljubiti in to ljubezen posredovati našim otrokom. Štandreški otroci so ljubezen do domače besede prelili v pesem,

odejanko Stari grehi. Predstavo, v kateri je protagonist zakonski par, katerega ljubezen se za hip zamaže ob ženinem ljubosumju zaradi moževega že zdavnaj zabrisanega mladostnega greha, sta v režiji Janeza Starine premierno uprizorila lani na domačem Prazniku Špargljev. Preden sta MePZ Štandrež, pod vodstvom Davida Bandljine, naj bomo odprti za novosti, le tako bomo lahko v prihodnosti stali in obstali. Posebej je Bandelj naglasil, da moramo slovenski jezik ljubiti in to ljubezen posredovati našim otrokom. Štandreški otroci so ljubezen do domače besede prelili v pesem,

Štandrež, stopila vodja območne izpostave Nova Gorica Javnega sklada Republike Slovenije, Maja Jerman Bratec, in izročila jubilejne Linhartove značke za dolgoletno - desettletno, dvajsetletno, tridesetletno - delo na gledališkem področju zaslužnim članom dramskega odseka PD Štandrež in povabila zbrano publiko, med katero sta bila štandreški župnik Karel Bolčina in predsednik SSO za Goriško Valter Bandelj, naj zaploska imenitni dramski družini iz Štandreža, na katero morajo biti ponosni, saj tvorno sooblikuje ves goriški kulturni prostor. Linhartove značke so prejeli: bronasto: Viktor Selva, Cristian Benedetti, Snežica Černič, Joško Kogoj, David Vizintin, Lucijan Kerpan, Vanja Bastiani; srebrno: Daniela Puja; zlato: Marjan Breščak, Marinka Leban, Marko Brajnik, Majda Zavadlav, Božidar Tabaj.

Iva Koršič

PODGORA Obeležitev dneva slovenske kulture

Topel srčni nagovor Erike Jazbar

Minuli petek, 27. februarja, so v Podgori podjetni člani istoimenskega krajevnega društva priredili Prešernovo proslavo v domači župnijski dvorani. Otroški zbor pod vodstvom Katje Bandelli, vokalna skupina Akord, ki jo vodi Dario Bertinazzi, ter MePZ Podgora, ki ga vodi Sabina Anton, so med prireditvijo peli, med-

tem ko so Irena Breganti, Aljoša Jarc in Jurij Klanjšček recitali poezijo primorskih pesnikov. Osrednji govor je imela dr. Erika Jazbar, ki je v začetku povedala, da je sama zelo navezana na Podgora: "Zaradi modrine reke Soče, življenjske zgodbe Lojzeta Bratuža, Attemsove palače, nekoč elegantne vile z obširnimi parkom ob vznožju Kalvarije. Podeželska rezidenca grofov Pečanskih, ki jo je načrtoval arhitekt Nikolaj Pascasi in v kateri je bil grof Žiga, izobraženec in književnik ter starejši brat prvega goriškega nadškofa Karla, v stiku z znanimi evropskimi intelektualci. Daleč od mestnega hrupa se je tu v Podgori posvečal svojim študijem. Podgorčkam je posvetil eno svojih zadnjih poezij pred smrtjo na Gorišču v Gorici, kjer je imel svoje stanovanje, tudi Simon Gregorčič. Poezija je namreč datirana 31. oktobra 1906, nekaj dni kasneje je goriški slavček umrl in danes nanj in na njegovo goriško obdobje spominja tu-

Foto Bumbacco

di lep doprinski kip v Ljudskem vrtu. S podgorskim kamnom so zgradili goriški grad, stolno cerkev in vse starejše zgradbe v Gorici, nazadnje pa še železniški most čez Sočo, ki predstavlja eno klasičnih razglednic našega mesta zaradi barv reke, ki se v Podgori umirjeno pomika proti morju, in beline domačega kamna. Podgora je bila skupaj z briškimi

industrijsko središče. Skrbel je za gradnjo novih cest, šol, otroških vrtcev, učiteljske pripravnice, sirotišča in pošte; vpeljal je slovenski jezik v občinske urade. Škoda, da je njegova lepa domačija, poznana tudi z imenom Pri županovih, že vrsto let prazna. Pa tudi spominske plošče nima, za kar bi veljalo sprožiti kakšno akcijo. Skratka, razlogov je še in še, da ste Podgorci ponosni na svojo vas, zgodovino, ljudi, ki so tu živeli, in na to, da sooblikujete ta lepi kosček goriške zemlje, ki je posejan s slovenskim človekom". Jazbarjeva je nadaljevala: "Pred stoletjem je bil tu slovenski človek večinsko prisoten, vendar je razvoj industrijskih obratov, zaradi katerih je Podgora postala prvo pomembno industrijsko središče v neposredni okolici Gorice, popolnoma spremenil podobo vasi; ne le demografsko, urbanistično in gospodarsko, temveč tudi narodnostno in seveda družbeno. Še leta 1957 je bilo v predilnici zaposlenih 3.000 delavcev, za Jadranskimi ladjedelnicami v Trzinu je bilo to drugo največje industrijsko podjetje na Goriškem. Vas se je torej globoko spremenila, tok razvoja in zgodovine se ne da ustaviti, dogodki, do katerih je prišlo v

zadnjem stoletju na Goriškem, so s tega vidika najjasnejši dokaz. Slovenski človek se je znal prilagoditi različnim "izmom" prejšnjega stoletja, prebrel je težka desetletja, ki so se začela med ruševinami in begunstvom prve svetovne vojne. Danes, pravzaprav že nekaj časa, pa smo pred novim tokom, ki se mu pravi glo-

balizacija". Jazbarjeva se je v nadaljevanju svojega lepega govora dotaknila tudi pomena Prešernovega dne za nas, ki živimo v Italiji, in zadržala: "Pomembno je, da dneve slovenske kulture ohranimo v vsaki naši vasi in zaselku, da ne nasedemo tistim, ki nam kot sirene pridigajo, da se taki večeri prazno ponavljajo vsako leto. In bi jih hoteli spremeniti sedaj, ko se k njim po letih ali desetletjih ponovno vračajo. Zdaleč ni tako. Dan slovenske kulture je priložnost za obračune, za srečanje, za kulturni trenutek, za družabnost, za potrditev in utrditev tega, kar smo, za ohranjanje prosvetne dejavnosti, okoli katere se srečujejo domačini. In je lahko vsako leto drugačen!"

Podgorce je Jazbarjeva tudi spomnila, da "je bila v Podgori že leta 1891 čitalnica, nato so nastali telovadni društvi Sokol in Orel, Katoliško izobraževalno društvo Branik in Pevsko in tamburaško društvo, ki je nastopalo pri vsakovrstnih prireditvah. Po tragediji prve svetovne vojne in fašističnega obdobja, v katerem je ime te vasi žalostno zaslovelo zaradi mučenstva Lojzeta Bratuža, je v povojnem obdobju kulturno udejstvovanje v slovenskem jeziku ponovno zaživelo". Nadaljevala je z mislijo: "Prosvetna dejavnost se v Podgori ohranja še danes v temeljih nespremenjena in je tista, ki je v vasi najbolj dejavna in ji daje slovenski pečat, ki ga v resnici nima več, saj Slovenci tu predstavljamo manjšino. Obenem ohranja slovensko skupnost strnjeno, ohranja njeno zavest in čut pripadnosti. Slovenska pesem, kulturni dogodki, verski trenutki, spusti po Soči, večerna predavanja, okrogle mize, pa tudi delovanje krajevne skupnosti, družabnosti, prižig božičnih lučk, veselice".

/ stran 12

ŠTEVERJAN SKPD F. B. Sedej

Prijetno domače z gosti s Planine

Slovensko katoliško prosvetno društvo F. B. Sedej iz Števerjana je želelo zabeležiti dan slovenske kulture v čim bolj pristnem, domačem vzdušju. Zato je v briško vas povabilo Društvo gospodinj in dramsko skupino Planina pri Ajdovščini, ki si prizadevata v domačem kraju priklicati iz spomina navade in modra spoznanja svojih dedov in babic in jih ohranjati tudi v današnjem času, če ne drugače vsaj na odskih deskah in na filmskem platnu. Društvo planinskih gospodinj, ki je od l. 2005 združeno pod imenom Aktiv gospodinj s Planine, je zelo aktivno, saj poleg kulturnih prireditev prireja kuharske tečaje, tečaje ročnih del, aktivno sodeluje na raznih sejmih, vsako leto pa se člani tudi odpravljajo na izlete po naši lepi domovini in spoznavajo njeno naravno, kulturno in kulinarčno bogastvo. Gospodinj s svojim društvom in dramsko skupino zelo rade nastopajo po slovenskih dvoranih. Tako so si v nedeljo, 1. marca, popoldne »prisvojile« oder števerjanskega Sedejevega doma in na njem se je, ob krepkem mladeniču Jerneju, s solistič-

nim tenorskim glasom, in zalem dekletu Mateji, ki sta živahno in s kančkom humorja napovedovala posamezne točke, najprej predstavil ženski zbor. Z zborovodkinjo Vlasto Pipan Jelčič so zapele dve okrogli pesmici o vin-

Foto Bumbaco

cu, seveda tudi planinskem, ki je sladko in lepo teče po grlu. Na to zlahtno kapljico je vabil tudi dokumentarni film z naslovom Prijatelj, povabljen, sem trto sadil, ki ga je režiral Miran Rijavec, scenarij pa so napisale ženske same. Petinpetdesetminutni video posnetek je nudil ob rahlem nostalgičnem nadihu, pa tudi hu-

mornih utrinkih, realističen pogled v nekdanje čase, ko je bilo treba vse kmečko delo opravljati ročno. Da je trta obrodila sladko pinelo, je bilo treba saditi, cepiti, okopavati, pognojiti – gnoj je bilo treba seveda prenašati na roke –, obrezovati, vezati, škropiti... in nazadnje je prišla trgatve, ko so grozdje nabirali v brente in z njim polnili čebre, te pa na lesem vozu s konjsko vprego vozili domov. Tam jih je čakalo še delo v kleti: mletje, stiskanje..., dokler se ni ob sv. Martinu – in njegovem blagoslovu – sladki mošt spremenil v vino, "ki poživilja žile, srce

razjasni in oko". Dokumentarni film prikazuje izreze iz vsakdanjega življenja, ko je družina pred krožnikom polente, obeljene z ocvirki ali polite s kislim mlekom, pred jedjo molila, po večerji pa je mati snela rožni venec s stene in spet se je zaslislala molitev. Predanost kmečkemu delu, čeprav je trdo in zahtevno, zdrav

optimizem tudi pri življenjskih težavah, predvsem pa veselje ob lepih vaških dogodkih, kot sta kar dve poroki, ki nastopita po kratkem nesporazumu med mladima sosedoma, ki sta se, ne da bi vedela, zaljubila v dvojčici, so sevali iz veseloigre v ljudskem slogu, ki jo je napisal in režiral Dušan Česen, izvajala pa dramska skupina Planina. Predsednica društva Vilma Česen je izrekla zahvalo vsem, ki so omogočili njihov nastop (tudi g. župniku A. Lazarju za dvorano) in jih podpirajo pri delovanju, predsedniku SKPD F. B. Sedej, Mateju Pintarju, pa je izročila v dar publikacijo Da ne bi pozabili, ki je izšla l. 2005. Mladi Simon Štokelj je razpotegnil meh harmonike in gostje so gledalcem prijazno postregli z zlato kapljico. V predverju dvorane je Boris Poljšak razstavljal svoje umetelne vaze in druge izdelke iz temno sivega planinskega kamna, peščenjaka iz Gorenje vasi, pa tudi svetlejšega repna in petrovice z Repentabra. Idrijske čipke, klekljarski izdelki, prtiči... in brusko kvačkanje so pa zgovorno pričali o izredno pridnih in spretnih rokah gospodinj s Planine pri Ajdovščini, ki so na lepo oblikovano in z izčrpnimi podatki opremljeno zgibanko nalepile skvačkano rožico-ljubeznivi dar vsem, ki so se udeležili toplega, prisrčnega srečanja z rojaki, ki si prizadevajo ohranjati pristnost življenja na robu med Vipavsko dolino in Krasom.

IK

SLOVENSKA SKUPNOST

se veseli rojstva malega Nikolaja in izreka iskrene čestitke in voščila mamici Mari in njeni družini

Trst-Gorica-Videm, 28. februarja 2009

Pokrajinski odbornici
MARI ČERNIC,
ki je te dni povila Nikolaja, iskreno čestitamo!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
NOVEGA GLASA

Obvestila

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo na izlet v Vicenzo v nedeljo, 8. marca, odpeljal prvi avtobus ob 6. uri iz Doberdoba, nato s postanki na Poljanah, Vrhu, v Sovodnjah in Štandrežu. Drugi avtobus pa bo odpeljal ob 6. uri s trga Medalje d'oro, nato s postanki pri pevskem mostu-pri vagi, v Podgori pri telovadnici in v Štandrežu. Priporoča se točnost!

Duhovnja sv. Ivana v Gorici vabi v ponedeljek, 9. marca, v cerkev sv. Ivana, vse, posebno birmance in ostalo mladino ter starše, na srečanja z dr. Stankom Gerjoljem. Ob 18. uri bo imel med mašo postno misel za vse. Ob 18.30 se bo srečal z birmanci, skvati in ostalo mladino. Ob 20.30 bo govoril staršem na temo Vzgoja v času odraščanja mladih.

Župnija sv. Andreja ap. v Štandrežu organizira obisk Škofjeloškega pasijona v nedeljo, 29. marca popoldne. Vpisovanje pri Emi (0481 21361).

Župnija sv. Florijana in Marije pomočnice iz Števerjana organizira ogled Škofjeloškega pasijona v nedeljo, 19. aprila popoldne. Vpišete se lahko do 20. marca pri Andrejki Hlede (tel. 0481 884909, od pon. do pet. po 18. uri).

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 06.03.2009 do 12.03.2009)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za

Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91., 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 6. marca (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotichek, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 7. marca (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 9. marca (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 10. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 11. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Praznik žena in vprašanje nasilja - izbor melodij.

Četrtek, 12. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtih ranami se obrnite na **CENTER ZA ZDRAVLJENJE VENSKIH BOLEZNI V PORTOROŽU**
- dr. sci. med. J. Zimmermann, specialist kirurg
Prejeli: Štandrež (Go), ul. San Michele 141, torek 16-20; Trst, ul. dell'Istria 214, sreda 16-20. Tel. 00386 31 837218

Osma Pravljica urica v Feiglovi knjižnici

Mali "čarovnik" Anton

Morda zato, ker še zmeraj razsajajo zimске nadloge ali pa ker je šegavi pust potegnil otroke v svoj norčavi krog, je osma Pravljica urica v Feiglovi knjižnici, v ponedeljek, 16. februarja, zabeležila manjšo skupino malčkov kot po navadi. A ti so se z neskajeno vedrino na obrazkih predali pravljicnemu sanjarjenju. Tokrat jih je v svet pravljic pospremila Karolina Černic, ena izmed deklet, ki so v lanskem poletju obiskovale tečaj ZSKD za mlade gledališke animatorje. Protagonist zgod-

bice Anton zna čarati je bil fantiček, ki si je domišljal, da zna čarati. A ko je ob "čarovniji" izgubil še njegov prijatelj, je bil ves žalosten. Ko pa ga je spet ugledal, je bil v družbi ostalih prijateljev in tudi deklice, ki je izgubila ptička, prav tistega, ki ga je Anton ujel in ga spravil pod čarovniški klobuk. Radostno ji ga je izročil in spoznal, da je od čaranja mnogo, mnogo več vredno prijateljstvo. Mlada pripovedovalka je tekoče in jasno, a z bliskovito naglico povedala vsebino, tako da je bila zgodbica, pri kateri

so otroci dobili iz rok knjižničarke Luise Gergolet lepega ptička-prstno lutko iz blaga, tako kratka, da se jim ni nikamor mudilo in so se naprej zadržali na blazinah ter listali po ilustriranih knjižicah. Zato

je k njim sedla Luisa in jim privlačno, hkrati nežno in odločno, kar je lastno njenemu pripovedovanju, razpletla še eno pravljico o fantičku Daniju, ki bi bil rad jezen kot hud lev, a mu ni uspelo, saj je kljub prekipajoči jezi naredil žeb dan kar nekaj dobrih dejanj, da se je zvečer spet prelevil v prijaznega in dobrodušnega fantička.

Kot vselej so otroci ob skrbnih mamicah izbrali in si pri knjižničarkah izposodili lepe slikanice ter z njimi veselo odvihrali domov.

IK

In memoriam Stanko Primožič

Tople besede prijateljev v slovo

Drugi Stanko! Tiho in nepričakovano si odšel. Nemogoče se nam zdi, da se je tvoja življenjska pot tako nenadoma in prerano utrgala ter nas pustila zbegane in osuple. Vsi dobro vemo, da nisi maral prekomernega besedičenja, zato bova strnila le nekaj misli, ki le skromno povzemajo to, kar si ti bil. Bil si človek, ki je s svojo preprostostjo znal nagovoriti vsakogar. Bil si iskren prijatelj, ki se ni skrival za besedami, ampak je svojo ljubezen do drugih izražal z dejanji. Bil si vsakomur v pomoč; znal si se spoprijeti s katerikoli problemom in ga na najboljši način rešiti. Znašel si se v vsaki situaciji. Tvoja genialnost in iskrenost sta prišli na dan še posebej po nekaterih neprepanih nočeh, ko se je tvoja življenjska modrost še dodatno izostrila. Tvoja prisotnost je bila topla in žareča; vrata tvojega doma na Oslavju so bila vedno odprta vsem, ki so k tebi zahajali v iskanju prijateljske besede. Sploh

visijo v kleti, vedno na razpolago vsem, ki so prihajali na obisk. Bil si umirjen in redkobeseden človek, vendar tvoja tišina je bila še kako zgovorna; v njej ni bilo nedorečenosti, vse je zadobilo smisel in pomen, ki si ga kot

odraz notranjega miru izražal v premišljenih besedah, ki niso nikoli odražale jeze, sovraštva ali prenašnjih sodb, a le razumevanje in tiho sočutje. Tvoje modre oči so se posebej ljubeče spremljale igre vseh otrok z Borjača, ki si jih navd vse ljubil. Prav dobrota, ki je kar žarela iz tvoje tihe prisotnosti, je bila odlika, ki ti je omogočala, da so ti bili vsi prijatelji. Bil si namreč vezni člen med zelo različnimi ljudmi, ki so te cenili, spoštovali in te imeli radi. Bil si izredno močan človek, v sebi pa si skrival čisto dušo. Ko si odšel od nas, je tisto noč na Oslavju zapihala močna burja in zapadel je čisti, sveži sneg...

Bil si globoko navezan na naravo, živel si v sozvočju z njo, iz nje si črpal energijo in notranje ravnotežje, s katerim si obdaroval vse bližnje. Verjel si v njeno neverjetno moč, živel si od njenih darov in modro sprejemal njene včasih nedoumljive zakone. Bil si globoko navezan na ljudske običaje: učinke tvojega znanja smo še posebej znali ceniti v prvih spomladanskih dneh, ko smo okusili prve rezine tvojih enkratnih in nepozabnih salam. Sam si sicer nisi ustvaril lastne družine, a tvoja družina smo bili

ob Zdravkotu, Nevenki in Danjelu vsi mi, tvoji prijatelji, s katerimi si delil marsikateri večer v družbi in veselju. Vsi ti trenutki ostajajo za vse nas nepozabni, za seboj, dragi Stanči, puščas neizmerno praznino, ki se je sedaj v trpki bolečini ob tvojem preranem slovesu šele zavedamo in ki se bo še kako zarezala v naša življenja.

Dragi prijatelj, zahvaljujemo se ti za vso ljubezen, ki si nam jo podaril, za tvojo toplino in pomenljivo prisotnost. Za vedno boš živ el z nami in v našem spominu. Naj ti bo lahka domača zemlja.

Neva in David

Kdor vdahnil je vate, iztrebil pustoto, robido, osate, in se ti do srca vkopal je globoko. Smrt nas pretrese, ker tudi v nas samih nekaj umre. A kaj nam smrt, ko pa v našem srcu še odmeva radostna narava našega skromnega briškega kmeta. Tudi tebi Stane, kot grškemu junaku Ahilu, ki je hrepenel po junaški smrti na bojiščih, je neusmiljena sestra s koso pokosila življenje; in to na tvojem bojnem polju - sredi lepih sončnih Brd: na tvoji zemlji med trajami tvojih ljubljenih briških brad. Zbogom, Stanko, ti vzorna kmečka duša.

Pevma, 24. svečana 2009

Marko Černic

Na letošnji podelitvi oskarjev Revni milijonar najboljši film leta

Film *Revni milijonar* je po pričakovanju kraljeval na letošnji podelitvi filmskih nagrad oskar v Los Angelesu. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, je film namreč izmed desetih nominacij pobral osem pozlačenih kipov, med drugim za najboljši film leta. Nenavadni primer Benamina Buttona je imel največ nominacij, trinajst, osvojil pa je le tri oskarje.

Revnemu milijonarju. Praznih rok sta ostala tudi Brad Pitt, ki je bil nominiran za glavno moško vlogo v filmu o Benjaminu Buttonu, ter Angelina Jolie za glavno žensko vlogo v filmu *Zamenjan*. Film *Milk* je pobral oskarja za izvrstni scenarij (Dustin Lance Black), Sean Penn pa je premagal favorita Mickeyja Rourkea in osvojil oskarja za glavno moško vlogo v tem fil-

Ekipo filma *Revni milijonar*

Revni milijonar je bil posnet z nizkim proračunom le 14 milijonov dolarjev in pripoveduje zgodbo o fantu iz revnih predelov indijskega Bombaja, ki se prebija skozi življenje in najde pot do vrnitve izgubljene ljubezni z nastopom v televizijski oddaji Kdo želi postati milijonar. Film je dobil tudi oskarja za režijo (Danny Boyle), prirejen scenarij po romanu Vikasa Swarupa z naslovom *Q&A* (Simon Beaufoy), kinematografijo, glasbo, pesem (A. R. Rahman), montažo in mešanje tona. Nenavadni primer Benamina Buttona je dobil oskarje za vizualne učinke, umetniško režijo in masko. Praznih rok pa je ostal v najbolj odmevnih kategorijah, kjer je priznal premoč

mu, ki govori o gejevskem aktivizmu Harveyju Milku. V zahvalnem nagovoru se je, kot se to za levičarskega aktivista spodobi, zavzel za pravico porok med homoseksualci ter mimogrede v šali občinstvo označil za "ljubiteljke komunistov in homojev". Hollywood je za ameriške konservativce leglo levičarjev, kar pride do izraza med vsako volilno kampanjo, ker gre večina denarja od tam demokratskim kandidatom, Penn pa je eden od izrazitejših aktivistov. To je že drugi oskar za Penna, ki ga je dobil tudi leta 2003 za film *Skrivnostna reka*.

Kate Winslet je po petih nominacijah sedaj končno dobila oskarja, in sicer za glavno žensko vlogo v filmu o holokavstu

Bralec. Nagrado za najboljšo stransko vlogo pa je dobila španska igralka Penelope Cruz za film Woodyja Allena *Ljubezni v Barceloni*. Heath Ledger je po pričakovanju postal šele

drugi filmski igralec s posmrtnim oskarjem, ki ga je dobil za vlogo negativca Jokerja v filmu o stripovskem junaku Batmanu z naslovom *Vitez Teme*. Vitez teme je pobral še oskarja za montažo tona. V Ledgerjevem imenu oziroma imenu njegove triletne hčerke Matilde so

Sean Penn

oskarja prevzeli njegov oče, mati in sestra. Heath Ledger je umrl lani zaradi prevelikega odmerka zdravil. Pred njim je edinega posmrtnega oskarja dobil Peter Finch leta 1976 za glavno vlogo v filmu

plezal stolpnico časopisa New York Times. Organizatorji podelitve oskarjev so se po eni najbolj slabih gledanosti slovesnosti v lanskoletnem prenosu tokrat odločili za nekaj sprememb. Namesto komikov so za vodenje prireditve najeli avstralskega igralca, pevca in plesalca ter najbolj "seksi" moškega po ocenah revije People, Hughja Jackmana,

ki je skozi večer prikazal vse tri (ali štiri) svoje talente. Med drugim s pomočjo Beyonce Knowles, Zaca Efrona in Vanesse Hudgens. Kandidate za najboljše igralske vloge so tudi letos predstavljali pretekli nagrajenci.

Na letošnji 81. podelitvi oskarjev so posebej počastili filmskega komika Jerryja Lewisa s humanitarno nagrado *Jean Hersholt*. Dvainosemdesetletni igralec je zadnja desetletja najbolj znan po svojem "teletonu", to je televizijski akciji zbiranja denarja za boj proti mišični okvari otrok, mišični distrofiji. Jerry Lewis je svoj teleton začel leta 1966, denar proti okvari pa je začel zbirati že v 50. letih prejšnjega stoletja. Nagrado mu je izročil komik Eddie Murphy.

Kate Winslet

Network.

Presenečenja ni bilo niti med animiranimi filmi, kjer je slavila zgodba o zaljubljenem robotu *Wall-E*. Japonski film *Departures* je slavil med tujejezičnimi filmi, oskarja za najboljši dokumentarni film pa je dobil *Man on Wire* režiserja Jamesa Mar-

oblikovalec uspešnih predstav dramskih del različnih obdobij in žanrov, se je, kot že nekajkrat prej, spopadel s Shakespearjevo poetiko, a ga je v primerjavi s slikovito in bogato zvočno in vizualno podobo postavitev Sna kresne noči tokrat bolj zanimala realistična stran. Prav na to se je bolj osredotočil in nadrobno, večkrat v poudarjenih komičnih odtentkih, obravnaval človeške slabosti. Z realizmom je naslikal Prosperovega brata Antonia (Matej Recer), ki tudi na samotnem otoku naklepa umor sopotnika na ladji-neapeljskega kralja. Humorni lesk preseva Vinka

Dario Varga. Tudi Prospero (Robert Prebil) s stvarno treznostjo vrtil svojo čarovniško palčico in je v vsem svojem ravnanju povsem realističen; v njem odpuščanje prevpije maščevalnost. Kot vse Tauferjeve uprizoritve je tudi ta predstava kazala razkošno vizualno podobo, predvsem v prizorih, ko oder preplavijo čudežna bitja. Predstavnika sveta duhov sta poleg plesočih bajeslovih figur (koreograf Branko Potočan) bila Ariel, v upodobitvi Uroša Mačka, in Irida (Cerera, Junona), ki ji je Lara Komar vdahnila svoj glas; s posebno čarobnostjo je odmeval iz čudežnega sveta. Le-tega je Taufer s scenografom Janezom Janšo uokviril v privzdignjeno prizorišče na dnu odra, v ozadju katerega so se kot na filmskem platnu razlivali različni barvni prelivni in tvorili slikovito ozadje čudežnemu dogajanju. Predstavi so barvito podobo dajali še živo-barvni kostumi Janeza Janše. Shakespearjevo besedilo je polno izvenelo v prevodu Andreja Rozmana - Roze in ob glasbenih poudarkih v živo, pianista Andreja Goričarja. Predstava nosi viden tauferjanski pečat tudi zaradi učinkovite osvetlitve posebno nekaterih likov in njihovih značajskih in vedenjskih posebnosti. Taki so Kaliban, ki ga je z virtuožno igro v hudičevsko prihuljenost, zlobnost in odvratnost odel Boris Kos, in prej omenjena "pijančka", ki sta tudi na tržaški reprizi izzvala spontan aplavz. IK

Ivan Peternelj, Boris Kos in Dario Varga

dari svobodo, po kateri je ujeti duh hrepnel. Režiser predstave, Vito Taufer, nenehni iskatelj sodobnih gledaliških estetskih izrazov in mojstrski

(Trincula), dvornega norčeka, in Štefana, pijanega služabnika, katerih komično obnašanje ob steklenici žgane pijače sta izrazito prikazala Ivan Peternelj in

"V našem prostoru primanjkuje vizij"

Ljubitelji ali profesionalci?

Vsakič, ko se srečujem s pojmom kultura, ki je sicer tako širok, da ne more imeti stalne definicije, me presune drugi pojem, ki ga z njo celoten nebeški svod močno povezuje in postaja vedno bolj aktualen. Pojem "ljubitelj", bolj znan kot "amater", označuje človeka, ki se s kulturo (glasbo, literaturo, filmom, gledališčem, fotografijo, umetnostjo, kulturnim trženjem ipd.) ukvarja v svojem prostem času, mu ta ne prinaša dobička (ali če ga, je tak, da ga porabi za bencin...) in opravlja to pravzaprav zaradi lastnega veselja. Po navadi je pojem "amater" slabšalnega značaja, ker implicira večkrat zmotno prepričanje, da so "amaterske" zadeve narejene površno, brez posebnega znanja, smisla za estetiko in kulturo in potemtakem "slabe" ali vsaj "manj vredne". Po drugi strani je pojem za "profesionalca" nasproten, saj naj bi ta bil vreden, delaven, predvsem pa izobražen in ve, kaj hoče ter kam meri. Njegovo delo je vredno pohval in plačila, saj ga opravlja ne samo v prostem času, ampak mu je to vir preživetja in življenjska odločitev. Poudarjam "naj bi..."

Problem profesionalizacije kulture je nastal takrat, ko se je začelo ljubiteljstvo. Toda ljubiteljstvo samo še ni problem, problem postane tedaj, ko postane samo sebi namen. Da se razumemo. Obstajajo dobri ljubitelji in dobri profesionalci, kakor obstajajo slabi ljubitelji in slabi profesionalci. Na srečo je to odvisno od drugih dejavnikov, kakor so znanje, izobrazba in nadarjenost.

Beseda "ljubitelj" sicer vsebuje koren iz besede "ljubezen", kar pomeni, da, če stvari delam z ljubeznijo, bom zagotovo prav tako - če ne bolj - uspešen kot marsikateri "profesionalca", ki svoje delo opravlja rutinsko, brez žara in tiste ljubezni, ki mu omogoča, da je stalno ažuriran, se stalno izobražuje in izboljšuje in se zaveda, da "vsako stvar lahko storimo boljše". To mu pa pomaga, da v svojem iskanju in delu ne odneha.

Po drugi strani pa ljubiteljstvo ne sme biti nikakršna pretveza, da stvari lahko naredim "na petindvajset", itak sem ljubitelj... ne da bi se pozanimal ali pokukal v svet (dobrih) profesionalcev, ki vedo, kako se stvarem streže.

Dovolj teorije, gremo k praksi.

Delo v naših kulturnih društvih je v glavnem opravljeno ljubiteljsko. Z vsemi pozitivnimi in negativnimi platmi, ki jih ta način dela prinaša. Vendar kje piše, da bi se tako ljubiteljstvo ne bilo sposobno postaviti ob bok profesionalcem? Kje piše, da povsod, v našem preljubem "zamejstvu", je treba še vedno vse, prav vse, početi za narodov blagor? Zaradi denarja, boste rekli.

Figo! Denar je, vendar ga tisti resorji, od koder prihaja, raje namenijo drugam kakor v kulturo. Pa imamo. Namesto profesionalizacije kulture prihaja do njenega totalnega razvrednotenja.

Drugi primer?

Kdo izmed slovenskih literatov se lahko šteje za profesionalnega pisatelja? No, kdo bi se že dobil, da mu prodaja knjig zneso za poštno življenje. Kaj pa profesionalen pesnik?

Dobro, dobro, saj to ni bil niti Prešeren, da o Kosovelu ne govorimo... A so zato bili "manj" vredni?

Primerov je še in še. Ki pričajo o tem, da je razlika med ljubitelji ali profesionalci vedno bolj relativna.

Zelo je odvisna od odnosa posameznikov do kulture, do svojega dela in do sebe.

Pravi problem pa je v tem, da v našem prostoru primanjkuje vizij, ker smo še preveč zakoreninjani v obrambo trdnjav, ki so včasih prazne ali neobstoječe, in nas ohranitveni nagon tako močno obremenjuje, da nismo sposobni novih vizij in izzivov, ki bi terjali zagotovo več truda, a bi nas vsaj postavili v korak s časom in bi nam gotovo ne odvzeli ničesar, kvečjemu obratno.

A to je druga zgodba... / David Bandelj

Velika razstava o Giotto v Rimu

Rim se pripravlja na enega od umetniških vrhuncev letošnjega leta, na veliko razstavo očeta renesanse, Giotta di Bondoneja (ok. 1267-1337). Kot poroča STA, je minister za kulturo Sandro Bondi poudaril, da je bil "Giotto eden od očetov evropske umetnosti in že samo ob

gledanju njegovih mojstrovini vsi postanemo boljši". Na razstavi bo 50 umetnin, leseni kipi, iluminirani rokopisi in pozlati ter krhke slike na lesu iz 14. stoletja, ki prihajajo iz velikih muzejev vsega sveta. "Ta dogodek ne bo le spomnil na Giottovo delo, njegov namen je tudi prikazati mojstra z novega zornega kota", je dejal upravitelj arhitekturne dediščine Roberto Cecchi. "Na Giotto je mogoče gledati z več vidikov, o katerih še vedno vemo le malo; takšno je, denimo, njegovo zanimanje za arhitekturo. Razstava bo vsebovala nekaj zamisli za prihodnje študije". Giotto se je rodil v Toskani, študiral je pri Cimabueju in okoli leta 1305 zaključil svojo največjo mojstrovino - poslikavo kapele Scrovegni v Padovi. Leto in točen kraj njegovega rojstva in izvor njegove družine ostajajo predmet razprav, prav tako časovni nastanek njegovih del. Razstava želi opozoriti prav na te dvome. Pod naslovom Giotto in 14. stoletje (Giotto e il Trecento) bo odprta od 6. marca do 29. junija v rimskem muzeju Vittoriano.

Kinemax / Predpremiere filma o letočih bratih Rusjan Sanje, ki so postale resničnost

Sto let je minilo, odkar sta pod "goriško nebo" poletela brata Rusjan, katerih navdušeno in zagrizeno pionirsko delo na področju letalstva je bilo dalj časa "pozabljeno", a pred časom končno na novo oživljeno, tudi po zaslugi njune nečakinje Grazie Rusjan. Ko se je pred desetimi leti iz Bruslja, kjer je službovala, vrnila v rodno Gorico, je začela zavzeto brskati po življenjski poti svojih stricov in s pomočjo sorodnikov v Argentini - tja so se odselili nekateri bratje in sestre velike družine Rusjan, ki je ob očetu Slovencu, na Goriškem poznanem sodarju iz ulice Cappella, in materi Furlanki štela devet otrok - začela sestavljati mozaik teh dveh goriških "Ikarjev", od katerih je bil Edvard prvi sanjač, "ki je uresničil svoje sanje s pomočjo brata Josipa", kot je med drugim dejala na predstavitvi dokumentarno-igra-

nega filma o teh dveh izjemnih bratih gospa Rusjan, ko jo je na oder goriškega Kinemaxa, v petek, 13. februarja, povabil v imenu prirediteljev večera, Transme-

dia Rusjan, s pomenljivim podnaslovom Zgodba o zmagi za vsako ceno. Producent filma je Igor Pediček - Casablanca (Slo), koproducenti pa so Transmedia Spa (I),

DIA, FGV Fondo Regionale per l'Audiovisivo in dežela FJK. Med publiko Kinemaxa so bili ustvarjalci filma, ki so ga posneli lansko poletje v najhujši vročini pod

Z leve: Božidar Tabaj, Nikol Kerpan, Marko Brajnik in Jasminc Kovic (foto DP)

die in Kinoateljaja, Aleš Doktorič. Velika dvorana je bila natrpana z radovednimi gledalci, ki so komaj čakali na ogled filma Leteča bra-

RTV Slovenija, Collective (Slo), Bad film (Gr), Hargla (Lv). Finančno podporo so prispevali Ministrstvo za kulturo RS, ME-

natančnim očesom režiserja Borisa Palčiča na Jeremitišču, na goriškem letališču, v Ajdovščini in na Lokvici pri Opatjem selu. Petinštiridesetminutni film je zelo privlačen, zanimiv in razgiban prav zato, ker se v njem usklajeno prepletajo in zlivajo v celoto stvarni dokumentarni deli in igrani intermezi, ki nas vabljivo pospremiijo v začetek dvajsetega stoletja v sodarsko delavnico, v kateri sta brata Rusjan začela sanjariti o letalu in ga tudi uspešno uresničila. Dobo in razpoloženje časa priključijo v spomin tudi prizori s poskusi letenja na Rojčah, utrinki s kolesarske dirke - brata sta pač skrbeli za svojo telesno zmogljivost in vz-

držljivost -, pa tudi utrinki z domačega Rusjanovega dvorišča... Iz vseh teh prizorov in seveda iz tehtnih dokumentarnih prispevkov se izriše jasna slika trdne volje bratov Rusjan za uresničitev letočega »stroja«. Celovit pogled na težave in tehnične ovire, ki sta jih morala premostiti, pa gledalcu razkrijejo besede Srečka Gombača, pisca zadnje knjige o bratih Rusjan, Rajmunda Krivca in Albina Novaka pa tudi Grazie Rusjan, z obraza katere je upravičeno žarel ponos na slavna

Rok Vihar (foto DP)

in v svoje načrte trdno zaverovana strica. V filmu je poleg poklicnih igralcev, Roka Viharja, ki je odlično posebil genialnega Edvarda, in Jake Laha, ki je odigral bolj umirjenega Josipa, nastopila cela vrsta stativov, seveda iz naših krajev. Dobrišen igralski del je prispeval dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež. Preudarnega očeta Rusjana, ki kljub pomislekom ljubeče podpira svoja si-

nova, je s prepričljivo preprostostjo odigral Marko Brajnik. Ena izmed Rusjanovih sester je bila Nikol Kerpan; Božidar Tabaj, Majda Zavadlav, Joško Kogoj, David Vižintin, Viktor Selva, Snežica Černic in še vrsta drugih nam znanih obrazov pa so kot statisti soblikovali skupinske prizore. Prikupna Edvardova zaročenka je bila mlada članica SKPD F. B. Sedej, Jasmin Kovic, katere milina in poteze obraza so prišle zelo lepo do izraza tudi pred

občutljivo in neizprosno lečo snemalne kamere. Petkovi uradni predpremiere filma je isti večer sledila še ena ponovitev prav za štandreške igralce, ker se zaradi nastopa v KCLB niso mogli udeležiti prve projekcije. Film Leteča brata Rusjan si je bilo možno ogledati tudi na prvem programu RTV Slovenija na pusti tork, 24. februarja.

Iva Koršič

Trst / Gledališče Rossetti

Vizualno gledališče skupine Mummenschanz je očaralo

Na odru gledališča Rossetti so 31. januarja in 1. februarja zaživela čudna in skrivnostna bitja znane skupine vizualnega gledališča Mummenschanz. Švicarska skupina je obiskala Trst že drugič, saj je leta 1991 že nastopila v gledališču Rossetti s predstavo Mummenschanz Encore. Tokrat se je predstavila z igrivo in zabavno predstavo vizualnega gledališča 3x11, ki je pritegnila odrasle in tudi otroke. Z animacijo preprostih objektov zaživijo pred očmi publike posebna bitja iz sveta domišljije, ki ustvarijo zabavne in originalne, večkrat komične scene. Izvajalci so izvrstni umetniki v mimiki, ekvilibrizmu, magičnih trikih in izvajajo nemogoče s pomočjo lastnega telesa, ki pa je vedno skrito pod črnim kostumom. Izvajalci niso nikoli vidni, dajo le življenje figuram, ki jih uprizarjajo. Švicarska skupina originalnih odrskih umetnikov že več kot trideset let s svetovnim uspehom

ustvarja gledališče na poseben način in stalno spreminja koncepte vizualnega in plesnega odrskega izražanja. Ustanovitelj sta Bernie Schurch in Florian Frassetto, ki sta tudi izvajalca z Raffaelo Mattioli in Pietrom Montandonom. "Lepota in nenavadnost giba - pravijo Mummenschanz - odpira začaran svet, kjer postanemo čudežna bitja in objekti, ki pa niso tako daleč od človečnosti, saj so sposobni čustev in reakcij". Za skupino je glavno vprašanje, kako v gledalcu ustvariti iluzijo, kar je na odru vedno pomembno, saj je vsaka predstava na odru ali na platnu iluzija; ni realno dogajanje, ampak nekaj izmišljenega, ki ga publika začuti kot realno, če je iluzija predstave dobro zgrajena. Z domišljijo, drznostjo in ustvarjalno svežino izvajalci skupine Mummenschanz prinašajo na oder novo telesno govorico, ki je spremenila umetnost mimike. Njihova umetniška pot se je začela leta 1972 na Festivalu v Avigno-

nu, kjer so presenetili publiko in kritiko. Od takrat nastopajo za pomembne priložnosti po celem svetu, kot je Festival v Edimburgu, Spoletu, Berlinu in Broadwayju. Zabavna in originalna predstava 3x11 predstavlja njihov domišljiski svet in način dela na odru. Skrivnost njihovega velikega uspeha je rezultat različnih faktorjev: najprej originalnost njihovih ustvarjalnega sveta, potem skrbnost in resnost, s katero ustvarijo in razvijajo odrski lik, a še posebno določene precizne umetniške izbire, ki bi izgledale rizične in proti toku realnosti, v kateri živimo. Te izbire jih razlikujejo od ostalih podobnih gledaliških skupin. Njihove predstave so popolnoma v tišini, obraz in beseda izvajalcev, kot tudi vsaka glasbena kuli-

niškem svetu tudi odpadni material, kot so npr. nailonske vrečke, papir, stiropor, cevke, cevi, vrvi,

gotovo ogroženih, 607 pa jih je v nevarnosti. Zemljevid tudi kaže, da obstaja 199 jezikov, ki jih govori manj kot deset ljudi, 178 jezikov pa je takšnih, ki jih govori od deset do 50 ljudi. "Smrt jezika vodi do izginotja več oblik nesovne kulturne dediščine, predvsem neprecenljive dediščine tradicij in ustnega izražanja skupnosti, ki je jezik govorila - od pesmi in legend do pregovorov in šal," po poročanju Slovenske tiskovne agencije poudarja Matsuura.

tekstilni material in razni plastični predmeti, plastelin, celo samokolnice s kolesci. Z veliko spretnostjo jih uporabljajo za posredovanje idej, jih premikajo tako, da se spremenijo iz navadnega, vsakdanjega predmeta v celovito vrsto izmišljenih in spreminjajočih se bitij, ki pa so vedno blizu človeku. Ta bitja postanejo glavne osebe v prizorih, ki so včasih komični, drugič melanholični, strahotni ali romantični. Pristostvujemo ljubkovanju dveh zaljubljenecv in njihovemu ljubosumju, lakoti dveh požrešnih živali, ošabnosti in prerekanju dveh čudnih figur, boju med dvema zverema, letenju dveh čudnih svetlečih se zmajev, celo plesu kartonastih skatel, ki se postavijo pred publiko s solistom, ki izvaja virtuoziizme, ali skupini prikolic, ki ustvarijo nekakšni glasbeni ansambel, ker s svojimi kolesci izvajajo razgibane ritmične partiture.

V našem sodobnem svetu mora biti vse takoj pripravljeno, živimo v prenasajenju; glasbe vseh vrst, slike, besede, ki so stalno prisotne in postanejo skoraj neprijetna spremljava naših dni. Ko je vsega preveč, vse postane strahotno prazno. Ne hrepenimo več po stvarih, ker imamo že vse, in to skoraj prisiljeno. Igralci skupine Mummenschanz se nočejo prilagoditi temu načinu življenja in se zato približujejo svetu tišine, ki so ga nekoč doživljali otroci - danes večinoma žal ne več - svet igre v naravi, ko so se kamenčki, travnate bilke, ptičja peresa in vejice spreminjali v skrivnostna bitja neskončnih zmogljivosti, igrače, s katerimi so si otroci razširjali svoja obzorja domišljije, ki je tako koristna za zdravo rast racionalne in čustvene plati človeka. Opažam, da zadnje čase ustvarjalci na najrazličnejših poljih iščejo ta "izgubljeni svet", ker smo ga vsi potrebni. Vračajo se v otroštvo: iskati smisel in bistvo stvari, a vsem ne uspe iz preprostosti ustvariti umetnino, zato je bil večer v popolnoma tihem gledališču res lepo doživetje za številno publiko, ki je napolnila dvorano, verjetno zato, ker najlepša umetnost je iskrena in lahkotna kot otrok.

Raffaella Petronio

Literarni večer ob Mednarodnem dnevu jezikov

"Slovenščina je živa, se razvija in ji ne grozi izginotje!"

Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco) je leta 1999 razglasila 21. februar za mednarodni dan materne jezika. S tem želi opozoriti na potrebo po ohranjanju kulturne in jezikovne raznolikosti v svetu. Skoraj polovici jezikov preti izumrtje, ugotavlja Unesco in poziva k harmoničnemu sobivanju jezikov vseh dežel. Generalni direktor Unesco Koičiro Matsuura je sicer ob letošnjem 21. februarju, ki že desetič obeležuje mednarodni dan materne jezika, pozval k akciji, tako da so številnim deklaracijam in iniciativam, napovedanim v letu 2008, sledili tudi specifični ukrepi. Še posebej upa, da bodo vlade v svojih formalnih in neformalnih izobraževalnih sistemih ter

administracijah uveljavile ukrepe, namenjene zagotavljanju harmoničnega in plodnega sobivanja jezikov vseh dežel. Nova različica zemljevida ogroženih svetovnih jezikov, ki jo je objavil Unesco, kaže, da je ogrože-

nih okoli 2500 od približno 6000 jezikov v svetu. V minulih treh generacijah je izumrlo več kot 200 od približno 6000 jezikov; 538 jezikov je kritično ogroženih, 502 jezika sta močno ogrožena, 632 jezikov je za-

Novi vodja sektorja za slovenski jezik na ministrstvu za kulturo Velemir Gjurin je prepričan, da je vsak jezik ogrožen, "ker gre za živ organizem", vendar pa je bojazen za slovenščino po njegovem mnenju odveč. "Res pa je, da znamo bolj ceniti tuje jezike kot svojo materinščino," je v pogovoru za STA ocenil Gjurin, ki na splošno trdi, da področje materinščine zakonsko ni dovolj urejeno. Slovenska statistika ugotavlja, da je slovenščina po zadnjem popisu prebival-

stva iz leta 2002 materni jezik za skoraj 88 odstotkov prebivalcev Slovenije. V Sloveniji je kot svoj prvi jezik uporabljala okoli 1,85 milijona prebivalcev, kot svoj drugi jezik pa jo obvlada približno 11.000 pripadnikov madžarske in italijanske avtohtone manjšine ter okoli 140.000 govorcev, priseljenih v Slovenijo iz republik nekdanje Jugoslavije. Govorimo jo še v zamejstvu in ponekod po svetu; skupaj ta južnoslovanski jezik govori približno 2,5 milijona ljudi. Društvo slovenskih pisateljev je mednarodni dan materinščine v ponedeljek, 23. februarja, počastilo z literarnim večerom, na katerem so sodelovali pesnica in pesniki iz našega območja in iz avstrijske Koroške, in sicer: Marina Černetig, Janko Ferk, Marko Kravos, Franc Merkač, Jurij Paljk in Aleksij Pregarc. Večer, ki je bil na sedežu društva v Ljubljani, je lepo povezovala Cvetka Bevc, ki se je pri organizaciji večera načrtno odločila samo za ustvarjalce iz t. i. zamejstva, ker je na teh področjih slovenski jezik najbolj ogrožen.

Z leve: Cvetka Bevc, Aleksij Pregarc, Janko Ferk, Jurij Paljk, Marina Černetig in Marko Kravos

NARODNI DOM Glasbena matica

Glasbeniki ob dnevu kulture

Glasbena matica se vsako leto spominja svojega prvega in najbolj prestižnega sedeža, nekdanjega središča slovenskega kulturnega in gospodarskega življenja v Trstu, s priložnostno vrnitvijo v prostore, kjer so se pred stoletjem odvijale prve lekcije in koncerti. Narodni dom je namreč že več let okvir tradicionalnega koncerta učencev šole ob dnevu slovenske kulture. Na simbolično pomembnem odru so se tudi tokrat zvrstili solisti in komorne skupine, ki so izvajali izključno skladbe slovenskih avtorjev. Skladatelji iz naše dežele so imeli letos največji poudarek. Gostujoči otroški zbor Mali lujerji iz Benečije je že na začetku uvedel v koncert s skladbo svojega zborovodje Davida Clodiga, nato je predstavila goriške Glasbene matice, pianistka Tamara Podveršič, zaigrala skladbo, ki jo je napisal profesor Šole, trobentač

Peter Pačnik. Jan dell'Anno in Rudi Fermo pa sta štiričrtno zaigrala noviteto Igra za dva št. 1, ki jo je prof. Claudia Sedmach namenila živahnosti, energiji in igrivosti

pianistka Petra Grassi je zaigrala skladbo Brede Šček, Katarina Pisani pa je upoštevala manj razširjen opus Staneta Maliča. Mali Rok Dolenc je doživeto odi-

Foto Kroma

malih učencev s heterogeno pisavo, ki sega od bolj tradicionalnega igranja do sproščujoče uporabe telesa s ploskanjem in udarjanjem. Mešani mladinski zbor Trst je kot glasnik umetniške ustvarjal-

gral utrinek iz klavirske literature Vasilija Mirka. Godalci so obarvali svoje nastope z ljudsko noto, od rezijanskega motiva v izvedbi violinistke Valentine d'Aloia do

Vodopivčevega venčka narodnih, ki ga je izvedel violončelist Emanuele Panizon. Program so dopolnile tudi učenke solopjevskega oddelka iz razreda prof. Krisztine Nemeth; slovenska samospjeva sta zapeli sopranistki Elisa Lovele in Valentina Sancin. S poezijami Franceta Prešerna, ki jih je recitala igralka Nikla Petruška Panizon, so se prepletale tudi solistične glasbene točke pianistov Chiare Turel, Martine Jazbec, Valentine Cibic, Matjaža Zobca in komorne izvedbe dua s flauto in klavirjem (Marco Obersnel in Ivana Milič, oba s spremljavo Matjaža Zobca, Sara Bembi in prof. Beatrice Zonta). Precej številno publiko je kot običajno pozdravil

ravnatelj Šole Bogdan Kralj, ki je izrazil posebno dobrodošlico tudi nekdanjemu, dolgoletnemu ravnatelju Šole Gojmirju Demšarju.

PAL

Obvestila

Založba Mladika v sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico iz Trsta vabi v petek, 6. marca, ob 18. uri, v razstavno dvorano NŠK v Narodnem domu (ul. Filzi 14 v Trstu) na predstavitev knjige L'altra anima di Trieste (Druga duša Trsta). Sodelujejo: urednica dela Marija Pirjevec, Boris Pahor, Igor Škamperle, Jože Pirjevec in Elvio Guagnini.

Združenje Hospice Adria-Onlus vabi v ponedeljek, 9. marca, ob 18. uri, v dvorano Baroncini, ul. Trento 8, na zelo aktualno pred-

vanje Pravice težkega bolnika in podporni upravitelj. Govoril bo univerzitetni profesor za civilno pravo na ekonomski fakulteti v Trstu Paolo Cendon. Vljudno vabljeni!

Darovi

Za cerkev v Gropadi darujeta: ob spominu na pokojnega moža Milana Grgiča žena Delka 20 evrov, v spomin na pokojnega bratranca Vladimirja Gabrielli sestrična Zorka 25 evrov.

Za cerkev na Pesku: v spomin na pokojnega brata Marcella Gropajca daruje brat Danilo z družino 50 evrov.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV-TRST
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV TRST-GORICA-VIDEM
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

vabijo na

koncert revije

PRIMORSKA POJE 2009

petek, 13. marca, ob 20.30
cerkev sv. Urha v Dolini

Nastopili bodo:

MoPZ Pergula - Sv. Peter

Združeni zbor ZCPZ - Trst

MoPZ Janez Svetokriški - Ajdovščina

MePZ Sv. Jernej - Opčine

MePZ dr. Frančišek Lampe - Črni Vrh nad Idrijo

MePZ Gorjansko

MoPZ Srečko Kosovel - Ajdovščina

PREŠERNOVA PROSLAVA Finžgarjev dom

Večer slovenske pesmi in besede

Anton Martin Slomšek je natanko pred 150 leti storil odločilno potezo, ki je pripomogla k ohranjanju slovenske besede in kulture na severovzhodnem predelu današnje Slovenije: sedež škofije je namreč iz Svetega Andraža prenesel v Maribor in tako preprečil nadaljnje ponemčevanje Štajerske. Letos obhajamo hkrati tudi desetletnico njegove proglasitve za blaženega. Ti dve obletnici sta bili izhodišči, na podlagi katerih sta Društvo Finžgarjev dom in Cerkevni pevski zbor Sveti Jernej priredila lep večer Slovenske pesmi in besede, ki je bil v soboto,

28. februarja, v Finžgarjevem domu na Opčinah. Program je bil izrazito kulturne narave, pesem se je prepletala z govorno besedo, glasba je zrcalila literaturo: vse je bilo prežeto z zlahtnim in ponosnim

občutkom pripadnosti slovenskemu narodu in našemu prostoru. To je prišlo še zlasti do izraza v besedah slavnostnega govornika prof. Ivana Peterlina, ki je svoj nagovor posvetil zamejskemu šolstvu in našemu, večkrat neupravičeno zaničevalnemu odnosu do njega. Večkrat slišimo namreč, kako je zamejska šola 'problem', 'kako je naša šola zanič' - je de-

jal prof. Peterlin. Res pa je obratno: že od samega nastanka je naš zamejski šolski sistem utrdil hrbenico naše skupnosti in je znal v naše duše ponovno vcepiti samozavest, v naše glave pa prepričanje, da je bila odločitev za slovensko šolo pravilna izbira. Profesorji so ogromno delali, nudili znanje, dijake so vneto pripravljali na življenje, jim širili obzorja, "nakazali so nam osnove, na katerih smo potem sami znali graditi naprej". Prof. Peterlin je zato prepričan, da problem ne tiči v slovenski šoli, temveč v nas samih: "Problem je v hrbenici. Ali jo imamo ali je nimaš. Ali si v nekaj prepričan ali pa dopustiš, da te plitvina duha pelje v razmišljanja, ki so bolj podobna oportunističnim blodnjam kot pa razmišljanju o receptih, ki naj našo šolo obdržijo pri življenju". Naša šola je in bo torej taka, "kot jo bomo mi sami ustvarili in želeli", je dejal prof. Peterlin, ki je v svojem nagovoru poudaril še pomen jezika in

Prof. Ivan Peterlin (foto IG)

svečen slovenski pesmi. Po nastopu Solškega zbora tržaškega pedagoškega in družboslovnega liceja Slomšek, ki ga vodi profesorica Irena Pahor, so na oder Finžgarjevega doma stopili domači pevci zbora Sveti Jernej, ki se je najprej predstavil v mešani zasedbi, nato pa še v zasedbi moške pevске skupine. Mešani zbor se je predstavil

Cerkveni pevski zbor Sveti Jernej (foto IG)

odnosa z matično domovino: "Storiti moramo vse, kar je v naši moči, da bodo naši stiki z matično domovino vsakodnevn, tesni, tovariški, odprti!" Literarnemu delu blaženega A. M. Slomška je bila posvečena začetna točka sporeda: Otroška igralska skupina Tamara Petaros je pod mentorstvom Lučke Peterlin Susič predstavila splet Slomškovih pesmi, med katerimi so nekatere tako priljubljene, da so že ponarodele. Drugi del večera pa je bil po-

s posebnim projektom, ki si ga je zamislil dirigent Janko Ban: izbral je namreč izključno pesmi, v katerih so besedilo napisali duhovniki (peli so pesmi na besedila Slomška, Gregorčiča, Trinka in Miklavca). Openske pevce je zaradi bolezni zborovodja Janka Bana nadomestil mlad nabrežinski glasbenik Mirko Ferlan, ki je že pred časom prevzel vlogo zborovodje Moške pevске skupine Sv. Jernej.

IG

NARODNI DOM Prof. Kacin Wohinz in prof. Marta Verginella

Globok vpogled v naš upor proti fašizmu

Novo publikacija založbe Slovenska matica Primorski upor proti fašizmu 1920-1941 prinaša dragocen, celovitejši in v določeni meri doslej še neuporaben spekter presojanja in raziskovanja obdobja, ki je globoko zaznamoval zavest slovenskega človeka, še zlasti primorskega. Veliko je še neraziskane arhivskega materiala tako v Rimu kot drugod, ki čaka na korenito obravnavo: to raziskovalno breme mora v prihodnje sloneti na prizadevanju mlajše generacije zgodovinarjev, čeprav med Slovenci doslej še ne obstaja primerna delovna skupina, ki bi sistematično proučila tako zajeten material fasciklov, fotografij, map, spominkov in drugega. Poleg tega nimamo na razpolago popolnega seznama deportirancev, konfini-

rancev in ostalih antifašistov: ko bi se ta zapuščina porazgubila, bi Slovenci tvegali izgubiti pomemben del naše preteklosti. Prav bi bilo zato, da bi ves material čim prej pregledali in preslikali ter na ta način zavarovali del italijanske in naše zgodovine, ki je še danes nekaterim trn v peti. S to mislijo je prof. Marta Verginella sklenila svoj poseg ob tržaški predstavitvi zgodovinske publikacije, katere soavtorica je ob prof. Verginelli prof. Milica Kacin Wohinz. Prvi in poglaviti del knjige je napisala prof. Kacin Wohinz in sloni na poglavjih, objavljenih v Prvem antifašizmu v Evropi. Drugi del študije pa pripada prof. Verginelli in vsebuje dopolnjeno in razširjeno razpravo o drugem tržaškem procesu, ki je bila v italijanščini objavljena leta

2003 v knjigi z naslovom Dal processo Zaniboni al Processo Tomazič. Il tribunale di Mussolini e il confine orientale (1927-1941). Knjigo so predstavili v sredo, 25. februarja, v Narodnem domu na pobudo Narodne in študijske knjižnice in Slovenskega kluba; založbo Slovenska matica je zastopal Ignacij Voje, srečanje je uvedel ravnatelj NŠK Milan Pahor, vodil pa ga je zgodovinar in profesor na koprski univerzi Aleksej Kalc. "Prikaz primorskega antifašizma se v delu opira tudi na dokumentarje represivnih aparatov fašistične države, na časopisje, publicistiko, memoare in na raznovrstna avtobiografska pričevanja, ki so jih zapustili tedanji vodilni politiki, snovalci narodnega antifašističnega odpora, a tudi drugi manj pomembni akterji in akterke", je zapisala prof. Verginella v uvodu

publikacije. In ravno celovit pregled tedanjega obdobja je prof. Kalc ocenil za posrečeno metodološko izbiro, kajti zgodovinsko pisna stroka običajno raziskuje preteklost skozi prizmo političnega vidika, ne pa preko spektra, ki bi zajel dušo družbenega ozadja. Le tako je mogoče globlje dojeti

pot 'institucionalnega' spomina (naj spomnimo le na simbolno težo, ki jo v primorski zavesti ima Bazovica). Prvi evropski upor proti fašizmu je torej opisan v vsej svoji ideološki raznovrstnosti, dvoumijih in dilemah tedanjih slovenskih akterjev, pa tudi mednarodnih pove-

fašizmu med obema vojnama ukovirili tudi v slovenskem zgodovinsko, ki je bil v preteklosti in je še danes tarča doumljivih preso-

sojanj. Monografijo sklepata dva še nikoli objavljena dokumenta, in sicer mapa s policijskimi kartoni, na katerih so fotografije vseh 60 obsojenih ljudi na drugem tržaškem procesu, ter faksimile zapisnika seje Izvršnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, na kateri so preprečili vstop tigrovske organizacije v Zvezo borcev. V zvezi z drugim tržaškim procesom je prof. Verginella poudarila pomen križnega preverjanja informacij, saj je bilo zgolj nanašanje na zapisnike procesnega postopka dokaj zavajajoče.

IG

Marta Verginella, Aleksej Kalc, Milica Kacin Wohinz in Milan Pahor (foto IG)

antifašistično gibanje, ki je v Primorcu sprožilo močan čut pripadnosti temu prostoru in zagnalo posameznika v doživljanje in obhajanje tako 'zgodovinskega'

zavah in reakcijah italijanskih oblasti in javnega mnenja. Kot je na predstavitvi poudarila prof. Wohinčeva, je knjiga nastala tudi zato, da bi slovenski upor proti

S 6. strani

Topel srčni nagovor...

"Kako pomembno je, da ohraniš svoj jezik živ, da ni papirnat, da nosi v sebi življenje! Kako pomembno je, da pišeš in govoriš v jeziku, ki ni umetno zgrajen, temveč je tvoj, zavestno tvoj, ga bogatiš z branjem in poslušanjem, govtov pa ne z neprestanim listanjem po slovarju!" je še povedala Erika Jazbar, ki je nadaljevala:

"Gre za materni jezik, ki ostaja 'knjižni jezik', tudi če ima svoje goriške in primorske posebnosti, in sicer melodioznost in mediteranskost, ki ju v Ljubljani ne poznajo in te zato tamkajšnji rojaki čudno poslušajo, ko se z njimi pogovarjaš. Vendar ima naše goriško jezikovno bogastvo, ki je le ena od nians knjižnega jezika, ravno tako dostojanstvo, kot ga imajo ljubljanske specifičnosti, ki nam upravičeno zvenijo suho in ozko, skoraj nemško. Zato jih

lahko tudi mi brez sramu začudeno gledamo, ko nam tako govorijo. In spet smo pri zavestnem in živem odnosu do jezika, ki mora biti osebna, neposredna in spoštljiva, zato da ga lahko vzljubiš in da raste s tabo. In da dojameš vse njegove razsežnosti, ko ga uporabljaš besedni ustvarjalci, pesniki, pisatelji seveda, pa tudi dobri politiki in na splošno govorniki. Jezik je bil in ostaja ena od temeljnih kock v mozaiku naše identite-

te". Zaključila pa je z mislijo: "V Podgori ste in smo lahko ponosni nad marsikatero dragocenostjo vašega in našega kulturnega, družbenega, jezikovnega in narodnega izročila. Le zavedati se je treba vsega tega bogastva, ki se gradi z ljudmi in za ljudi, ki se vedno bolj izgublja v gubah družbene indiferentnosti, ostajajo doma, od sebe ne dajejo ničesar. Najti pot do njih je izziv

ni tako. Zato je še kako pomembno, da vztrajate z dosedanjim delom na vseh področjih in nudite mlajšim generacijam možnost, da spoz-

najo angažiranje na družbenem področju in z njim nadaljujejo. In o vsem tem govorim iz osebne izkušnje, saj sem v Gorici najprej živela 15 let v rajonu, ki je bil in je še danes brez življenja, kjer se nihče ne pozna, ne pogovarja, ne družijo. Potem pa smo se preselili na Oslavje. Čisto nov svet domačnosti in topline, ki ga privoščim vsakomur, seveda najprej svojima otrokoma, ki obiskujeta šolo in vrtec v Pevmi in ne v mestu, prav-

Foto Bumbaca

zaprav prek Soče, kjer danes živim. Zahvaljujem se vam za pozornost ter za vabilo v Podgoro, kjer sem pravzaprav doma, saj je tu živela moja mama in sem imela dedka in babico, sama pa sem vrsto let pela v zboru, ki ga je takrat vodil Mirko Špacapan. Želim vam veliko Prešernovih večerov in dela na kulturnem in družbenem polju, ki naj bo polno zadoščenj in lepih trenutkov".

kratkorodne prihodnosti, če ne sedanjosti. Kajti na ljudeh sloni prosveta, na prostovoljnem delu Prešernovi dnevi po vaseh, ohranjanje tradicij in življenje ožje in širše skupnosti. Sicer postane konglomerat hiš in stanovanj, v katerih živijo individualni osebk, ki se med sabo ne poznajo in ne soustvarjajo celote. To se je v Gorici že marsikje zgodilo, saj poznamo rajone, ki nimajo več družbenega tkiva. V Podgori za zdaj še

ohciti, na kateri svatje pojejo domače ljudske pesmi. Po drugi svetovni vojni je Miklova Zala na Koroškem doživela več interpretacij. Poleg Špicarjeve dramatizacije se je uveljavila predvsem dramatizacija Frana Žižka, kjer je glavni lik, Miklova Zala, ostal nespremenjen, vendar je po uporabi proti nacizmu in vzpostavitvi novega družbenega reda v Jugoslaviji besedilo preinterpretiral tako,

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Sicilska nadaljevanka in Melara

Včeraj sem nekaj minut sledila sicilski TV nadaljevanki. Zvabili so me pogledi na čiste skale, mogočno morje, citrusi, kot jih je videl Goethe, zelena barva, ki je verjetno samo tam tako razkošno zelena. Občutek, da je morda Odisej stopal po teh tleh, te ob pogledu na ta raj ne zapusti, ta zemlja te omamlja tudi preko katodike.

Dognala sem, da je dogajanje postavljeno v fiksijsko malo vasico, daleč stran od mestnega vrveža in polno vsega, kar je najti v vsaki odročni vasi: tesnejši, zato pa tudi mestoma bolj konfliktni odnosi, peščica oseb, ki verjame v razvojne možnosti kraja in ljudi, lokalni čedermaci, občutek oddaljenosti od vseh takih ali drugačnih "centrov odločanja", zato pa še čist ponos in visoka cena tega, kar naj bi predstavljalo "človeško dostojanstvo".

Sledila sem dialogom v srednji šoli: naveličano dekle ločenih staršev sploh ni želelo priti v to odročno vasico, kamor so pred nekaj meseci premetili mamoravnateljico. Sledi zato predvidljiv seznam različnih uporniških klicev, problematični odnos z vsem živim, vse do mamine odločitve, da se hči spet vrne k očetu v Catanio, sama pa bo čez nekaj mesecev ponovno zaprosila za ponovno premetitev. Potem pa stavek, ki ga dekletu dobrohotno nameni profesor telesne vzgoje:

"In misliš, da boš v večjem mestu srečna? Saj veš, kaj pravi pregovor: ne išči izven sebe tega, kar moraš najti v sebi".

"Naj bi torej ostala v tej luknji, kjer je en sam dolgčas in se nič ne dogaja? Catania ti vsaj nudi več stimulusev, da dolgčas odmišliš".

"Če misliš, da ti stimulusi predstavljajo ključ do sreče, potem si res domišljava. Opazil sem, da imaš probleme v medosebnih odnosih. Misliš, da je to stvar zunanje-

ga prostora, torej te odročne vasi, ne pa notranjega kraja, tistega, ki je v tvojem srcu?"

Seveda nič, kar bi vsakdo od nas ne vedel že, ne slišal ne bral. Kljub temu pa si ne morem kaj, da bi me stavek ne zbodel. V nasprotno smer. Nešetokrat razmišljam, kako zraste človek drugače. Če se mu uho že navadi na motorje in sosedov televizor, če ni vaje na tišino in reagira na dva, med sabo diametralna si načina: ali jo neutrudno išče ali se ji skoraj izogiba in od zore do mraka poslušava vse možne dnevnike ter obdruje ob poročanju z enega ali drugega prizorišča in ob nadaljevanjih.

Kako pa oseba zraste, če na to ni vajena, pač pa je vajena poznati vse sosedse, računati na njihovo pomoč, včasih puščati odprta vrata hiše in avtomobila, imeti občutek, da je tistih metrov zemlje samo tvojih, če si sposoben, lahko kaj zasadiš in bo kaj pognalo. Nič novega, vsak sociolog bi mi verjetno razložil, da okolje še kako vpliva na človeka. Pred dnevi sem v službi prisostvovala povedni izmenjavi mnenj: prvi moški je pred leti, med snemanjem reportaže o

"panjski ljudski gradnji" v tržaški Melari, z zadoščenjem arhitektu zabrusil, da je njegov produkt... pasji iztrebek. Takole se je izrazil. Drugi moški, po naključju arhitektov sosed v elegantni mestni četrti, je o produktu govoril z besedami, ki so kazale na to, da nikakor ni medel v sigovornikovo kožo: "sami želite taka stanovanja..." ipd. Popoln absurd. Če človeku nudiš izbiro, si bo gotovo raje izbral večje stanovanje v mirnem in zelenem okolišu, z debelimi zidovi, ki zagotavljajo mirno spanje, in ptičke na nebu, ki jih lahko opazuješ s široke terase. Ali ne? Problem nastane, ko postanemo zaprti same vase in ne uvidimo potrebe drugega, vključno z... nedeljskimi navali med-tednom-v-male-stanovanjske-škatlice-zaprtih obiskovalcev zelenih površin v okolišu. (O potrebi po omiki obiskovalcev pa kdaj drugič...)

Dokumentarni zapis Ob stoletnici prve uprizoritve Miklove Zale

Jakob Špicar se je v koroško kulturno zgodovino zapisal predvsem z dramatizacijo Sketove Miklove Zale.

Špicar je dramatizacijo Miklove Zale zaključil leta 1908, krstna predstava pa je bila na Jesenicah 28.2.1909, v Celovcu pa so jo prvič uprizorili leta 1911.

V Koledarju slovenske Koroške za leto 1959 je v članku *Kako so delali prosvetaši pod Dobračem* zapisano, da je društvo na Brnci kot prvo društvo uprizorilo Špicarjevo Miklovo Zalo, in sicer že leta 1908 po njegovem rokopisu. Letnico bo treba še preveriti, vendar drži, da je bilo brnško društvo prvo koroško društvo, ki je predstavilo Miklovo Zalo.

Začetek Miklove Zale enačimo kar z Jakobom Sketom, ki je leta 1884 v Mohorjevih večernicah izdal daljšo povest iz turških časov, v kateri ima glavno vlogo Miklova Zala, koroško dekle, ki jo Turki odvedejo v suženjstvo.

Vendar najdemo prve zapise pripovedi o Turkih v Rožu in Miklovi Zali že leta 1843, zapisal jih je Matija Majar v dveh inačicah v Hermannovi Zgodovini kneževine Koroške. Majarjevi zapisi so postali tudi osnova za razne pripovedke, ki sta jih v svoje zbirke vključila dr. Franc Kotnik in nemški narodopisec dr. Georg Graber.

Najbolj močno pa je lik Miklove Zale določila prav Špicarjeva dramatizacija Sketove povesti, tako lahko rečemo, da sta leta 1908/1909, ko je nastalo Špicarjevo besedilo in je bila tudi krstna

uprizoritev Miklove Zale, tista dva mejnika, ki sta iz Sketove ljudske povesti ustvarila mit Miklove Zale, ki je koroške Slovence kot simbol upornosti, vztrajnosti, ljubezni do naroda in do vere spremljal več ali manj celo 20. stoletje. Če pomislimo, da je Sketova povest nastala v dobi nastajajočega in naraščajočega narodnega prebujenja proti koncu 19. stoletja, je Špicarjeva dramatizacija na začetku 20. stoletja začela spremljati Slovence v dobi vse bolj naraščajočega nemškega nacionalizma, Miklova Zala pa se je prav v tem času med ljudstvom zasedla kot ideal, kot mit, kot tista rešilna bilka, ki je pomagala v najhujših časih narodnega trpljenja ohranjati upanje, da je v vztrajanju moč, ki pomaga preživetju in privede do srečnega konca - morda v tem primeru do konca 2. svetovne vojne. Maja Haderlap je v svoji razpravi o koroškem gledališču ugotovila, da so na Koroškem Miklovo Zalo uprizarjali vedno tedaj, ko so bili koroški Slovenci izpostavljeni močnejšemu nemškonacionalnemu pritisku in se jim je zdelo primerno poseči po izročilu, da bi okrepili nacionalno in kolektivno zavest slovenskega prebivalstva.

V dramatizaciji Jake Špicarja je Miklova Zala na Koroškem doživela mnogo uprizoritev; večkrat so jo igrali prav na zgodovinskih ali domačih tleh, v Svatnah. Špicar je v igro vpletel pomemben narodopisni element - rožansko

Miklova Zala 1909

da je dogajanje postavil v čas kmečkih puntov, Miklova Zala pa se po begu iz ujetništva, ko odkrije Mirkovo nezvestobo, poroči s hlapcem Davorinom. V dogajanje popeljeta ziljsko štehanje in ziljski rej pod lipo. Žiljsko priredbo Miklove Zale so na Koroškem igrali leta 1946 v več krajih, ponovno pa leta 1973 v Št.

Jakobu v režiji Marjana Srienca in ob pomoči Marjana Beline. Špicarjeva dramatizacija Miklove Zale je tudi po vojni doživela vrsto uprizoritev, predvsem v Št. Jakobu in v Svatnah, pomemben mejnik pa predstavlja leto 1962, ko so Miklovo Zalo uprizorili v Mestnem gledališču ob navzočnosti Jake Špicarja.

Leta 1967 so Miklovo Zalo uprizorili Šentjakobčani v režiji Janka Janežiča. S to predstavo so gostovali v Kulturnem domu v Trstu kot gostje SSG v Trstu, v Gorici pa v Katoliškem domu kot gostje

Križankah v Ljubljani, na poletnem festivalu, gostovanje pa je organizirala KKZ.

Nov mejnik je bilo leto 1987, to je bil čas, ko so se na Koroškem začele rahlo spreminjati družbene razmere in je začela potekati močna razprava o multikulturalnosti. Takrat je Slovenska prosvetna zveza postavila na oder Miklovo Zalo 87, ki je temeljila na Špicarjevi dramatizaciji besedila, Bruno Hartman in Janko Messner pa sta z vmesnimi songi in obdelavo besedila postavila v ospredje predvsem stranska lika, Juda - Tresogla-

sprejet: medtem ko so se številni obiskovalci igre na prostem po izkušnjah druge svetovne vojne strinjali s tem, da je razprava o protizidovskih prvinah v Sketovi povesti in Špicarjevi dramatizaciji upravičena, pa je vendar demitizacija glavne osebe, Miklove Zale, in njenih vrednot zapustila pri ljudeh dvome, praznino, skratka, ostalo je odprto vprašanje, kako naprej.

Zgodba o Miklovi Zali je postala podlaga tudi za kantato. Po vojni je Anton Nagele besedilo dopolnil in končal kantato *Pesem o Miklovi Zali* za zbor, soliste in klavir. Krstna izvedba je bila 1954 pri Karnerju ob Baškem jezeru. Nastopali so pevci in solisti iz okolice Baškega jezera. Dirigent je bil skladatelj brat, župnik Matevž Nagele, na klavirju pa je krstno izvedbo spremljal sam skladatelj Anton Nagele. S to kantato so večkrat nastopali na Koroškem, v Trstu in Gorici. Leta 1989 pa se je na pobudo pokojnega pevovodja in dirigenta Lajka Milisavljeviča rodila ideja, da bi to kantato priredili tudi za orkester, kar je skladatelj Anton Nagele dovolil. Kantato je za orkester priredil prof. Radovan Gobec. Krstna izvedba je bila v reviji Koroška poje 1990, ponovitve pa so bile v kongresni dvorani v Beljaku, v Trstu, Gorici, v Ljubljani in Mariboru. Pri kantati so sodelovali združeni zbori iz Podjune, solisti iz Koroške in Studentje Akademije za glasbo iz Ljubljane. Dirigent je bil pokojni Lajko Milisavljevič. Pri ohceti je Tomaž Holmar dodal še bodrilen tekst z geslom *Živeti hočemo* in tako je ob koncu 20. stoletja Miklova Zala izzvenela z optimističnim in bodrilnim sporočilom "Živeti hočemo!"

Martina Piko-Rustia

Zaradi splošne krize je spremenjen državni proračun

Predlog za nezaupnico ministrici Katarini Kresal?

V Sloveniji se vladna in parlamentarna večina soočata z opozicijo glede vseh tem, ki so v tem obdobju pomembne za državo in njen ugled tudi na mednarodni ravni. Gre v prvi vrsti za politiko in ukrepe za premostitev finančno-gospodarske krize. Nekateri finančni in gospodarski izvedenci trdijo, da kriznih razmer v Sloveniji sploh še ni, njihovi kolegi zatrjujejo, da kriza postopno prihaja, v tretji skupini pa so tisti, ki dokazujejo, da kriza že globoko posega v življenje ljudi, zlasti kar se tiče brezposelnosti in upadanja blaginje tistih, ki imajo najnižje plače ali pokojnine. Od skupaj okoli 600 tisoč upokojencev jih ima polovica, torej 300 tisoč, največ do 500 evrov pokojnine.

Vlada je kot nadaljnji ukrep za premostitev krize sprejela popravek (rebalans) državnega proračuna za letošnje leto. Zdaj je predvideno, da bo primanjkljaj države narasel na 1,1 milijarde. Proračun uvaja strogo varčevanje na vseh področjih v Sloveniji, vendar namenja tudi povečanja sredstev za tiste dejavnosti, ki bi lahko spodbudile nov razvojni zagon. Zmanjševanju brezposelnosti bo namenjenih 283 milijonov evrov. Izobraževanje bo prejelo 95 milijonov evrov več od sredstev, ki so bila prvotno odobrena. Enako velja

za potrebe socialnega varstva. Največ prihrankov naj bi dosegli v državni upravi, ki bo dobila iz državnega proračuna 42 mili-

Katarina Kresal

jona evrov manj od tistih v začetku predvidenih. Predvidevajo, da bodo proračun obrambnega ministrstva znižali za 32 milijonov evrov.

V vladi poudarjajo, da so sprejeti ukrepi zoper krizo primerni in učinkoviti, v opoziciji, zlasti v SDS Janeza Janše, pa ponavljajo, da so ukrepi namenjeni pretežno zmanjševanju porabe, zanemarjeno pa je celotno področje razvoja. Kritičen je tudi ekonomist dr. Bogomir Kovač, privrženec LDS in nekdanji kandidat stranke za predsednika države, ki pravi, "da so slovenske zadrege v obdobju kriz razmero-

ma jasne. Majhno odprto gospodarstvo je pretežno odvisno od zunanega povpraševanja, zato ne more zmanjšati zunanega šoka in je odvisno od tujih ukrepov. Slovenske banke so vezane na tuje finančne vire, domače varčevanje je premajhno, zadolžena podjetja in lastniki pa nimajo stabilnih dolgoročnih finančnih virov. Stroški države so visoki, organizacijska in menedžerska sposobnost administracije pa sta majhni. Vse to

je slaba in obenem objektivna popotnica predlaganim ukrepom za zaježitev krize".

Premier Borut Pahor si je po zmanjševanju simpatij in podpore dela javnosti zaradi domnevnih značajskih slabosti ponovno utrdil ugled. To se je zgodilo po sestanku s predsednikom hrvaške vlade Ivom Sanaderjem, ko je dejal, da bo Slovenija neomajna pri obrambi svojih nacionalnih interesov in ozemlja. Tudi v prihodnje bo torej blokirala pogajanja Hrvaške za vstop v EU, če bo sosednja država z zemljevidi, listinami in drugimi dokumenti poskušala

vneprej določiti mejo s Slovenijo.

Slabši je položaj notranje ministrice in predsednice Liberalne demokracije Slovenije, Katarine Kresal. Slovenska demokratska stranka je v parlamentu vložila zahtevo, da ji izreče nezaupnico. Ta izraz so v Sloveniji nadomestili z besedo interpelacija zoper nekega ministra ali predsednika vlade. Ministrica si je velik del ugleda zapravila zato, ker odločno in vztrajno podpira t. i. izbrisane prebivalce Slovenije. Le-ti pri urejanju svojega statusa niso izvedli predpisanega postopka, zdaj pa se prikazujejo kot žrtve slovenske politike in države. Notranje ministrstvo jim izdaja nekakšne odločbe o statusu, ki bi ga po njenem mnenju morali imeti in ga je odredilo tudi Ustavno sodišče. V opoziciji predlagajo sprejem ustavnega zakona, po katerem bi upravni organi preprečili zahteve po izplačilu odškodnin za njihovo "trpljenje" in ugotovili tiste t. i. izbrisane, ki so se z orožjem ali kako drugače bojevali zoper samostojno in neodvisno slovensko državo.

V znani oddaji Trenja televizije Pop TV se je kar 85% tistih, ki so jo spremljali, izreklo zoper zahteve izbranih in trditve notranje ministrice Katarine Kresal. Predstavniki Slovenske nacionalne stranke in poslanec Slovenske nacionalne stranke Bogdan Barovič je v omenjeni televizijski oddaji opozoril, da bo ta stranka, če se zadeve o izbranih ne bodo rešile, tako kot slovenska javnost pričakuje in zahteva, zahtevala razpis še enega referenduma o primeru izbranih prebivalcev.

Marijan Drobež

Kratke

Sporočilo uredništva

V prejšnji številki Novega glasa se nam je pod fotografijo zapisala napačna didaskalija. Na sliki namreč ni časnika Valter Pregelj, pač pa slovenski zunanji minister Samuel Žbogar.

V Vidmu predstavništvo slovenskih železnic

Slovenske železnice se želijo še bolj približati uporabnikom svojih storitev v tovornem, pa tudi potniškem prometu. Zato so nedavno slavnostno odprle novo predstavništvo v Vidmu, v Italiji, ki je eden najpomembnejših trgov slovenskih železnic. Trije milijoni ton blaga, kolikor ga naše železnice v sodelovanju z italijanskimi partnerji vsako leto prepeljejo v obe državi, pomenijo 15% skupnega mednarodnega prometa slovenskih železnic. Vodja predstavništva slovenskih železnic v Vidmu Andrej Skvarča je dejal, da bodo s poslovanjem poskušali izkoristiti tudi možnosti za povečanje blagovnega prometa po železnici, ki jih nudijo pristanišča in železniški terminali v Italiji.

Razstava v Narodnem muzeju Slovenije

V Narodnem muzeju Slovenije, v Muzejski ulici 1, v Ljubljani, je na ogled razstava o kulturni dediščini reke Ljubljanice. Organizatorji so v vabilu za ogled zapisali, "da so tisočletne vezi med rekami in človeškimi naselji svetovni civilizacijski

fenomen, ki ga prikazujejo in osvetljujejo tudi bogate najdbe iz Ljubljane in predmeti, povezani z življenjem ob njej. Dopustimo preteklosti, da nas osvešča za prihodnost". Razstava z naslovom Kulturna dediščina reke Ljubljanice, v Narodnem muzeju Slovenije, bo odprta do 27. septembra.

Izšla je osma številka spletnega časopisa EUekspres

Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji je izdalo osmo številko spletnega časopisa EUekspres. Časopis, ki je v tiskani obliki izšel v 15.000 izvodih, v novi izdaji osrednji prostor namenja evropski filmski produkciji in informacijski družbi. V njem je objavljen tudi pregled ukrepov Evropske unije za reševanje finančne in gospodarske krize, sledita pa prispevka o digitalni pismenosti v Evropi in novih

EUEKSPRES

BILTEN PREDSTAVNIŠTVA EVROPSKE KOMISIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI ★ JANUAR 2009

informacijskih točkah Evropske komisije Direct v Sloveniji. Posebna gostja nove številke EUekspresa je Viviane Reding, evropska komisarka za informacijsko družbo in medije, s katero so se sodelavci predstavništva evropske komisije v Sloveniji pogovarjali o pomenu informacijske komunikacijske tehnologije, o cenah mobilne telefonije, evropski digitalni knjižnici in filmih, ki jih najraje gleda. Spletni časopis EUekspres izhaja vsak drugi mesec in je objavljen na spletni strani predstavništva Evropske komisije v Sloveniji, in sicer na spletnem naslovu: <http://ec.europa.eu/slovenia>. Po mnenju vodje predstavništva Evropske komisije v Sloveniji, Mihele Zupančič, omenjeni spletni časnik "bralcem lahko približa evropske politike, jim širi obzorja, vzpodbuja h kritičnemu razmišljanju o prihodnosti EU ter jim daje pogum za uresničitev lastnih idej".

Osek Marija Lozar: Kako so mi ukradli mladost

V majhnem kraju utripa veliko srce slovenske kulture

Pesnica in pisateljica Marija Lozar iz Oseka pri Šempasu je umrla lani, samo nekaj mesecev po predstavitvi izvirne pesniške zbirke Moje pesmi. V njeni zapuščini pa je ostalo izjem-

no. Pripoveduje o mladostnih doživetjih v domačem kraju, starših, prijateljih in - predvsem - o sodelovanju v narodnoosvobodilnem gibanju, aretaciji ter o najbridkejši osebnosti izkušnji v naci-

jski skupaj s tovarišicami pretrpela grozote lagerjev, v katerih so še posebej dekleta in žene doživljale človeško ponižanje do skrajnih meja bolne domišljije. Milijoni ljudi, ki jih v trpljenju moramo videti in doživeti predvsem kot posameznike, kot človeška bitja v polnem pomenu besede, so bili jetniki uničevalne mašinerije smrti, jetniki režima, o katerem je italijanski nobelovec Ignazio Silone preprosto in jasno zapisal: s fašizmom ni mogoče razpravljati!

Življenje Marije Lozar je bilo polno bridkosti, a tudi upanja. V spremni besedi je literarni kritik Bojan Bratina zapisal, da se je pisateljica "vedno opredeljevala za življenje, tudi v trenutkih največje groze in obupa". V pesmi *Ko tiha smrt oči zapre* ob koncu pripovedi (morda bi smeli reči, da gre za svojevrsten epilog), je na strnjen način izpovedala svojo bolečino in uteho. Takole pravi v treh zadnjih kiticah: "Oblak je temni prihrumel, / mi zdravje je za večno vzela, / trpljenja mnogo

mi zadal / in moje upe pokopal. // Le Tebi, Bog, potožim to gorje, / saj vem, da bo minilo vse. / Ko tiha smrt oči zapre, / takrat pozabljeno bo vse. // Odvzemi srčne bolečine, / saj vse na svetu hitro mine! / Nekoč bo mimo tudi to, / čeprav sedaj mi je hudo".

Domače kulturno društvo, ki mu predseduje Vojko Ličen, je uredništvu Marijino željo in izdalo knjigo. O njej sta spregovorila pisec spremene besede, prof. Bojan Bratina, in oblikovalec ter glavni uredniševalec projekta, akademski slikar Franc Golob. V nabitosti polni učilnici nekdanje šole, kjer na stenah visijo čudovite slike domače amaterske slikarke Tanje Badalič, so predstavitve knjige povežali s slovenskim kulturnim praznikom. Nastopili so domači otroci, učenci OŠ Šempas, pod mentorstvom učiteljice Nevenke Brevec, odlomke iz knjige je s pretanjenim občutkom interpretirala Elizabeta Guštin, sored pa je povezovala Judita Vrtovec. Sorodniki avtorice, pokojne Marije Lozar, so se posebej spomnili domačinke Darje Princič in ji v zahvalo za pomoč in sodelovanje pri nastajanju knjige poklonili priložnostno darilo.

Radivoj Pahor

no zanimivo in literarno oblikovano pričevanje, ki ga je sama naslovlila *Kako so mi ukradli mlado-*

stičnih koncentracijskih taboriščih Ravensbrück in Apterode - Buchenwald. Severno od Berlina

Razmišljanje ob športnem dogodku

Bo kdaj Kranjska Gora postala Kitzbuhel?

Pogled na gore nedvomno odpočije oko in razbistri um. Brez odlašanja sem zato vzela pot pod noge in se odpravila v Zgornjesavinsko dolino, eno naših najlepših alpskih dolin, ki se je s svojim središčem v Kranjski Gori razvila v pomembno turistično - športno regijo. Vsem je znana po smučarskih poletih na planiški velikanki, vsako leto pa

privablja veliko ljudi tudi ob tekmah svetovnega pokala v alpskem smučanju. Tako je bilo tudi konec prejšnjega tedna, ko so uspešno spravili pod streho že 48. izvedbo Pokala Vitranc. Gre za vseslovenski, obenem pa tudi mednarodno odmeven dogodek. O njeni slikovitosti in pomembnosti me je že na poti opozarjal novinar slovenske državnega radijske postaje, ki je

v izčrpnem poročilu napovedoval to veliko tekmovanje z natančnim opisom športnih, a seveda tudi stranskih dogajanj, ki Kranjsko Goro postavljajo na raven slovityh zimskoturističnih središč, kot sta Kitzbuhel ali Schladming. In res, naklonjeno lepo sončno vreme je ob športnem dogodku (in istočasnih zimskih počitnicah v Sloveniji) privabilo v Kranjsko goro in pod Poligon v Podkorenu več tisoč ljudi, organizatorji trdijo skoraj deset tisoč. Prišli so v večini iz Slovenije, ni manjkalo pa niti Italijanov in ob športnem tekmovanju vedno prisotnih Hrvatov. Majhna vasica pod Vitran-

cem se je dejansko trgala turistov, znanih osebnosti, domačin politikov in kljub splošni krizi vedno številnejših velikih terenskih vozil. Seveda pa ni vse zlato, kar se sveti, blišč pa lahko preslepi neumneže. Kot rečeno, je Kranjska Gora mirna in majhna vasica, ki takega vrveža, pa čeprav le enkrat ali dvakrat v letu, dejansko ne prenese. Kljub nedvomnim organizacijskim sposobnostim prizadevnih domačinov, ki so tekmovanje brezkrbno izpeljali, so bili družabno-zabavni dogodki dejansko "pretežki" za malo Kranjsko Goro, ki je bila, vsaj po mojem mnenju, prej podobna kaotičnemu

središču vlemesta z neprestanim prerivanjem, brez urejenih parkirišč ter preredkih stranišč in smetnjakov. Razlogov za veselje in sproščeno vzdušje res ni manjkalo, vse pa se mi je tudi zdelo preveč "politno" z alkoholom. Ta je kraljeval predvsem med (pre) mladimi, ki so ob vseh urah dejansko oblegali središnji market, svoje "trofeje" pa puščali vsepovsod, da ne govorimo o telesnih potrebah in stranskih, a neizbežnih učinkih prekomernega pijančevanja. In to prav v postnem obdobju, ko je med drugim slovenska Karitas sprožila akcijo 40 dni brez alkohola, ki jo je med

drugimi podprl tudi premier Borut Pahor. Resnici na ljubo je bilo središče drugo jutro lepo počiščeno, to pa po zaslugi številnih redarjev in prostovoljcev, vsekakor pa sem prepričana, da le s takim dokazovanjem slovenske "pomembnosti" se Kranjska Gora ne bo prelevila v slovity Kitzbuhel ali Schladming, saj je potrebno znati ponuditi tudi kaj več. Ko sem se nekoliko razočarana vračala proti hotelu, mi je bilo žal, da nisem prej opazila, da je štanderski dramski odsek gostoval v tamkajšnjem ljudskem domu s Primorskimi zdravili...

B. R.

Zaradi neupravičenega dviganja cen

Veliki dobički veletrgovskih podjetij v Sloveniji

V Sloveniji so Ministrstvo za gospodarstvo, Urad za varstvo konkurence, službe za zaščito potrošnikov in razne organizacije v okviru civilne družbe že večkrat opozorili, da posamezna trgovska podjetja neupravičeno zvišujejo cene in s tem dosegajo visoke dobičke v svojem poslovanju. Kot so opozorili v komentarju, objavljenem v novi številki informativnega tednika Reporter, "se je poslovanje treh največjih slovenskih trgov-

skih družb, Mercatorja, Spara in Tuša, lani, ko se je Slovenija soočala z visoko draginjo osnovnih življenjskih dobrin, naravnost razcvetelo". Omenjene družbe so zaradi pretirano povišanih cen in v škodo potrošnikov v primerjavi z letom 2006 povišale svoje dobičke od petdeset do sto odstotkov. Dobiček velepodjetja Mercator se je lan-

Mercator

ske leto povečal za 47% in je znašal 35,4 milijona evrov; družbe Spar za 52% in je dosegel 13,2 milijona evrov; dobiček Engrotuša pa se je v lanskem letu povečal celo za 103% in je dosegel 18,3 milijona evrov. Nobeno od omenjenih velepodjetij do-

slej ni upoštevalo kritik in zaskrbljenosti kupcev oz. potrošnikov ter cene še naprej neupravičeno

dvigujejo. Maloprodajne cene hrane pri njih, kljub večji ponudbi in znižanju cen osnovnih kmetijskih pridelkov, še naprej naraščajo. Ob tem pa so prodajalci in drugo osebje, zaposleno v trgovinah, slabo plačani.

M.

Raziskava kliničnega inštituta za medicino dela

Tudi v Sloveniji je veliko primerov trpinčenja na delovnem mestu

V Sloveniji so izvedli prvo nacionalno raziskavo o trpinčenju na delovnem mestu, ki ga s tujko označujemo z izrazom mobbing. Izvajala jo je Tanja Urdih-Lazar s kliničnega inštituta za medicino dela v Ljubljani. Sodeloval pa je tudi Center za raziskovanje javnega mnenja.

Raziskava je potrdila, da je tudi v Sloveniji veliko primerov trpinčenja na delovnem mestu. V zadnjih šestih mesecih pred raziskavo je bilo na delovnih mestih trpinčenih 10,4 % zaposlenih, od tega poldrugi odstotek zaposlenih zelo pogosto. Najbolj razširjene vrste trpinčenja so pretirana delovna obremenitev, širjenje govoric, opravljanje nalog, ki so neizvedljive, zadrževanje informacij povezanih z delom, odvzem odgovornosti na ključnih področjih, žalitve in zlobno ocenjevanje, poniževanje in posmehovanje, povezano z delom ter neupoštevanje mnenj oziroma pogledov posa-

meznika. Ponekod tudi nadurno delo uporabljajo kot razlog za trpinčenje. Dokazano je, da žrtve na začetku trpinčenja bolje delajo, ker se želijo dokazati. V prvem trenutku posameznik ne doume, kaj se mu dogaja, pa išče krivdo pri sebi. Prepričan je, da je premalo učinkovit, da dela premalo in se torej mora bolj potruditi. Vendar te napetosti prizadeti praviloma ne zdrži in se zlomi. Tanja Urdih-Lazar je na-

vedla primer iz društva Pogum v Ljubljani. Med člani je največ učiteljev in profesorjev. Večina njih ima psihične težave, ker so

zaradi pritiskov in trpinčenja zlomili, ko so opozarjali na različne nepravilnosti pri vodenju šole. Žrtve trpinčenja namreč največkrat postanejo ljudje, ki opozarjajo na določene nepravilnosti ali pa dajejo predloge, zaradi katerih se vodstvo počuti ogroženo. Boleče in škodljivo je to, da se s trpinčenjem izboljšajo zelo uspešni ljudje, ki so bili prej lahko celo nadpovprečno uspešni delavci.

Raziskava je pokazala, da so v Sloveniji žrtve trpinčenja pogostejše ženske kot moški. Zanimivo je, da so moški pogostejše žrtve moških, ženske pa pogostejše žrtve žensk. Trpinčenje na delovnem mestu je v slovenskem kazenskem zakoniku opredeljeno kot kaznivo dejanje, prepovedano pa je tudi v zakonu o delovnih razmerjih. Toda nadzorstvo nad izvajanjem obeh predpisov je očitno premajhno, premalo učinkovito, in zato v državi nastajajo novi primeri trpinčenja na delovnem mestu.

M.

Nova Gorica

Naj bo prijaznejša do slepih!

Zadnji teden v februarju so se na pobudo Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Nova Gorica v novogoriški mestni hiši sestali predstavniki društva, podžupanji Darinka Kozinc, predstavniki Oddelka za okolje in prostor ter Oddelka za infrastrukturo in gospodarske javne službe mestne občine ter predstavniki policije. Namen sestanka je bil pregled infrastrukturne ureditve v mestu za potrebe slepih in slabovidnih ter oblikovanje predlogov za nadaljnje urejanje. S sodelovanjem vseh pristojnih naj se v prihodnje pri urejanju mestne infrastrukture še bolj dosledno uporabljajo primeri dobrih praks za lažje vključevanje slepih in slabovidnih v promet. Kot je povedal predsednik Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Nova Gorica, Igor Miljavec, so semaforji v Novi Gorici že dobro opremljeni z

ustrezno zvočno signalizacijo za slepe in slabovidne. Podžupanji se je tudi zahvalil za dosedanje dobro sodelovanje z občino pri reševanju njihove problematike. V vsakdanji praksi pa se člani društva še vedno srečujejo z določenimi težavami, za katere so izrekli

Igor Miljavec

predlog, da se jih odpravi oziroma upošteva pri nadaljnjih infrastrukturnih posegih. Miljavec je opozoril, da društvo ni obveščeno o posegih (gradbiščih, spremembah na infrastrukturi...) v mestu in zato njihovi člani nalezijo na nepredvidene ovire. Člani društva so opozorili tudi na nepravilno parkiranje na pločnikih, ko slepa oseba naleti na oviro, ki ni predvidena v njenem načrtu gibanja in ima zato pri nadaljevanju poti težave. Omenili so tudi velik pomen ozaveščanja ljudi in vseвозnikne in pešce pozvali, naj bodo pozorni na belo palico, ki jo nosi slepa oziroma slabovidna oseba. Še posebej pozorni naj bodo na prehodih za pešce v krožiščih, kjer slepa oseba z iztegnjeno belo palico opozarja, da bo prečkala cesto. Na srečanju so se dogovorili, da bo Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih v Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Mestne občine Nova Gorica predlagalo člana invalidnih organizacij. Skupaj z njim bodo nato poiskali primere dobre prakse talne označitve, ki naj bi jih v prihodnje upoštevali pri urejanju infrastrukture v mestu, so sporočili z novogoriške občine.

Nace Novak

Posledice splošne krize

Italijanske banke s 30-odstotnim upadom dobička

Italijanske banke so letos po prvih izračunih ustvarile 30% manj dobičkov kot leta 2007, nadaljnje upadanje pa se pričakuje tudi v letu 2009. Prve znake okrevanja je mogoče pričakovati leta 2010, je poročala avstrijska tiskovna agencija APA in po njej je vest pozvela Slovenska tiskovna agencija. Čeprav je italijanski bančni sistem v boljši kondiciji kot tisti v ostalih državah članicah EU, se domačim bankam prihodnje leto obeta vnovično znižanje dobičkov za 16,6%, so izračunali v italijanskem bančnem združenju ABI. V združenju pa zaradi tega ne vidijo nevarnosti za italijanska podjetja. Kljub upadu dobička bo-

do banke imele dovolj potrebnih virov, da bodo lahko financirale italijansko industrijo. Po podatkih bančnega združenja se bo obseg bruto domačega proizvoda do konca tega leta zmanjšal za 0,3%, v prihodnjem letu pa še za dodatnih 0,8%. Zaupanje italijanskih potrošnikov v domače gospodarstvo se je decembra 2008 znižalo že tretjič zapored. Indeks zaupanja potrošnikov se je s 100,4 točke znižal na 99,6 točke, kar je precej pod dol-

goletnim povprečjem, ki se giblje okoli 113 točk.

SOL V KAVI

Ko bi najbolj potrebovali modre voditelje...

Darwin se je v svoji teoriji rahlo zmotil, saj morda pretirano poudarja preživetje močnejšega in torej postavlja za temelj življenja na tem planetu krvavi in neusmiljeni boj za preživetje. Vendar je to le ena plat. Nekateri trdijo, da je v Darwinovi teoriji evolucije močno izražen duh danjega časa, začetek industrijske revolucije v Angliji, ko so se novi industrialci borili drug proti drugemu do zadnjega diha. In to je ostalo do danes: tekmovalnost, konkurenčnost, boj za dobiček, prevlada nad bližnjim, nizki udarci ipd. dajejo svoje dividende. Dovolj je, da si pobje ogledamo "uspešnega" poslovneža in nam bo jasno, da obstaja velik razkorak med "uspehom" in človečnostjo. Vendar se je Darwin rahlo zmotil, saj ne preživi le močnejši, temveč bolj prilagodljivi. Evolucija je namreč prilagajanje organizma novim razmeram. Dinosaurji so bili najmočnejši nekaj milijonov let, potem pa je prišla katastrofa, ki se ji niso uspeli prilagoditi... in so izumrli.

V bližnji prihodnosti nas čakajo izzivi, ki so primerljivi dinosaurjem. Vsi vemo, da se zaključuje industrijska doba, obdobje neverjetnega gospodarskega, zdravstvenega, socialnega in kulturnega razvoja, ki je temeljilo na fosilnih gorivih. V največ desetih letih bo fosilnih goriv bistveno manj in bodo torej precej dražja. S tem se bo začel konec obdobja, ki je v zadnjih dvesto letih omogočil izjemen razvoj človeške družbe. Bo s tem konec tudi vseh "humanih" dosežkov zadnjih dvesto let? Vse je odvisno od naših voditeljev. Na pomanjkanje energije bi se morali začeti pripravljati že sedaj. Alternativnih virov energije ni dovolj in verjetno tudi ni dovolj časa, da jih razvijemo do take mere, da

zadovoljimo vse naše potrebe po energiji. Grozi nam vrnitev v srednji vek. Grozijo nam vojne za zadnje preostale vire, za hrano, ozemlje, vodo... ZDA že vsaj osem let vodijo vojno za nafto, ki ji pravijo vojna proti terorizmu. Prav v tem momentu bi torej potrebovali modre voditelje, ki bi človeštvo pripravili na prehod

v novo družbo, ki preprosto ne bo imela na voljo nafte, najbolj cenjenega energenta v celotni zgodovini planeta.

In kaj počnejo naši politiki? Ničesar. Ukvarjajo se s postranskimi vprašanji, namesto da bi se soočili s pomembnimi. Namesto da bi se ukvarjali s prihodnostjo človeštva, se kregajo za nekaj metrov morske meje ali zlorabljajo trpljenje dekleta v komi in njene družine za svoje nizkotne politične cilje. O pomembnih vprašanjih ne duha ne sluha. Ne moremo si obetati niti minimalnih zagotovil za prihodnost, če dovolimo, da politiko oblikuje požrešna, pohlepna in nemoralna drhal, ki jo vodijo le osnovni živalski nagoni.

Ne vem, kako na to gledate vi, vendar bi se ob nastopu svetovne katastrofe raje znašel v vlogi živalske vrste, ki je prilagojena na spremembe, kot pa v vlogi dinosaurja. Zaradi tega mi je tudi povsem jasno, da so politiki, kakršno poznamo, šteta leta. Prav sedaj, ko bi potrebovali modre voditelje, nam načeljujejo politične živali, ki nimajo nikakršnega stika z realnostjo. Sedaj, ko bi se morali soočiti z izzivi prihodnosti, ko bi se morali začeti pripravljati na težke čase, ki bodo nedvomno prišli, je najpomembnejše vprašanje, če je Berlusconi Sarkozyju rekel "donna" ali "Sorbona".

Preostane nam le še, da poskrbimo zase. Prihodnost bo zagotovljena tistim, ki se znajo prilagoditi. V prihodnosti bosta zelo pomembni skupnost in solidarnost. Preživele bodo skupnosti ljudi, ki si bodo znale pomagati med seboj. V takšni prihodnosti, hvala bogu, ni prostora za politike, ki jim je na prvem mestu barvanje lastne pleše.

Peter Szabo

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 3. marca, ob 14. uri.

Skriti čari naše prelestne domovine

Razglednik sredi gozdnega prostranstva

Beseda "javornik" je v slovenskih krajevnih imenih kar pogosta. Najbolj znane vzpentine s tem nazivom so vsekakor notranjski Javorniki nad Cerkljanskim jezerom, ki pa so zaradi svoje zaraščeniosti in nedostopnosti poredko obiskovani. Nekoliko več planincev se odloča za obisk Javornika v Idrijskem hribovju, lepota krajine in veličastna tišina divjih, z gozdom poraslih pobočij pa 1240 metrov visoki vzpetini nad Črnim Vrhom dajejo poseben, svojevrsten čar.

Izlet na Javornik vsekakor ni naporen, vzpona se lahko lotimo v vsakem letnem času. Približno uro dolga pot iz Črnega Vrha nad Idrijo, ki se vije po gozdnatih, senčnih pobočjih, je primerna za poletne dni. Pozimi, ko notranjsko krajino pokriva sneg, pa bo najbolje, da se na Javornik povzpnejo po makadamski, zasneženi in skoraj v vsakem vremenu pregaženi cesti, na katero nas opozarja lesen smerokaz med Podkrajem in Hrušico, nekje za osamljeno domačijo, ki nosi hišno številko 110.

Čeprav hodimo ves čas skozi smrekov gozd, je pot tudi v zimskih mesecih sončna in zavetna, saj se vije po jugozahodnih kraških pobočjih Streljškega vrha (1264),

Špika (1189) in Dednega vrha. Pot je samotna in zavita v tišino, pozimi je prijetna, ker je snega veliko, vetra pa malo ali nič, poleti pa nas bo tu prijetno razveselilo eno izmed redkih rastišč borovničevja na Primorskem. Javorniške borovnice so dobre in poznane daleč naokrog, kljub temu da je rastišče zelo obširno, pa ob sezoni tu nikoli ne bomo trpeli zaradi samote. Izgubiti se je na poti praktično nemogoče, saj je markacij kar veliko, križišč pa ni, dokler ne srečamo makadamske ceste, ki sem pripelje iz Vodice. Na križišču je tudi slabše opremljen prostor za malico, poleg lesenih klopi pa je tu še vrsta smerokazov, ki nas opozarjajo, da smo na pomembnem stičišču planinskih poti. Naš izlet na Javornik bomo lahko od tod nadaljevali po krajši južni cesti, ki je prevozna tudi z avtomobilom, zanimivejša pa je severna varianta, na katero nas opozarja smerokaz z napisom Skrvavača.

Če bomo izbrali pot po severnih, nekoliko manj zatišnih grebenih Špika, bomo mimo gozdnih jas, ki so še posebej lepe, ko jih pokriva sneg, prišli do studenčka, ki tu izvira. V trnovskih in idrijskih gozdovih, ki se razprostirajo na jurskem apnencu in imajo značilno kraško sestavo tal, je voda pra-

va redkost, kljub obilnim padavinam, ki jih tudi v poletnih mesecih ni ravno malo. Izjema so manjši izviri pod Špikom in Streljškim vrhom in kraški potoček, ki ponikne v zaselku Vodice. Zaselek, gre za nekaj samotnih kmetij s pašniki in smučarsko progno, ki sicer nikoli ne obratuje in jo verjetno uporabljajo le vaški otroci, si bomo lahko od daleč ogledali, če se bomo pozneje vračali po južnem kolovozu.

No, zapustimo tihi studenček z napajališčem in v tišini ponosnih smrekovih gozdov, ki v najtoplejših urah zadirajo po smoli in pomladi, počasi dospemo do severnih pobočij. Kljub zaraščeniosti se ne moremo načuditi prostranim razgledom, ki gredo vse do Julijcev in Ljubljanske kotline, v nekaj minutah pa se gozd razredči in pogled seže na odprto pobočje

s kmetijo Skrvavača (pozimi opuščena). Tu nas spomenik in znamenje spomnita na tragične vojne dogodke.

Prostrani pašniki okoli kmetije, čez katere se bomo napotili na

prijaznemu oskrbniku, odprta in dobro oskrbovana tudi pozimi. Koča nosi ime po planincu in profesorju Maksu Pirnatu, ki je poučeval na realki v Idriji. Preden se ogrejemo ob čaju in prigrizku,

lahko zapeljali še nekaj kilometrov naprej proti Logatcu in parkirali na levi, pri gostilni Stara Pošta. Tu bomo izvedeli, da smo se pravkar vozili po trasi stare rimske ceste, na kateri je zdaj speljana

najkrajša pot iz Vipave v Logatec. Mali zaselek Hrušica, v katerem smo, je ime dobil po starorimski utrdbi in poštni postojanki Ad Pirum. Po njej je naziv dobila celotna planota Hrušica. Na starorimske čase nas v zaselku spominja muzej rimskih zapornih zidov (Claustra Alpium Iuliarum). Rimska utrdba je pozneje postala poštna postojanka, o vsem tem pa bomo lahko kaj več prebrali tudi v Valvazorjevi Slavi vojvodine Kranjske. Postanek in lepo ohranjeni in prijetno restavrirani gostilni je ob obisku teh krajev skoraj obvezen, prijazni lastnik ali točajka pa nam bosta rade volje pokazala manjšo arheološko zbirko. Za obisk Javornika in Hrušice je dan skoraj preteklet in na smeh mi gre, ko se

spomnim na znanke, ki je nekoč povedala, da v te gozdove ne zahaja rada, ker razen smrek tu ni nič kaj videti. Pa koliko prelepih razgledov, skrivnostnih jas in koliko lepote skrivajo tihi gozdovi, ki kljubujejo času in zgodovini. Samo nekoliko pozornejši moramo biti in bogato bomo nagradjeni s številnimi drobcenimi zanimivostmi, skrbno skritimi sredi te naše male, a prelestne domovine.

Suzi Pertot

južno makadamsko cesto, so posebno lepi v sončnih zimskih dneh, ko postanejo pravo igrišče, primerno tudi za sankanje. Kraj je tih in razgleden, sonce nas vabi k počitku in domišljija se izgublja v prostranstvu gozdov, pašnikov in ponosnih starih domačij, ki kljubujejo času in modernizaciji. No, mimo Dednega vrha bomo v približno četrto ure pri Pirnatovi koči (1156 m), ki je bila pred kratkim obnovljena in je, zahvaljujoč se

pa se lahko odpravimo še na vrh Javornika, kjer je razgledni stolp. Nagradil nas bo enkratna, bogat razgled, ki sega od morja do Julijskih, Kamniških in Savinjskih Alp, od Karavank in Košute do samotnih kmetij Davče in Idrijskega hribovja.

V pičli uri se bomo iz kočice lahko vrnili k avtomobilu, ki smo ga na začetku parkirali pri lesenem smerokazu. Če nam bo le ostalo še nekaj volje in moči, pa se bomo

TRST Italijansko prvenstvo v skokih v vodo

Naša Ivana Curri veliki up, Sofia Carciotti pridno stopica za njo

Na nedavnem državnem prvenstvu v skokih v vodo, v novem tržaškem plavalnem središču, se je v velikem slogu uveljavila Slovenka Ivana Curri, ki je v rosnu mladi kategoriji deklic osvojila dve zlati in eno bronasto kolajno. Še ne petnajstletna Tržačanka je postala državna prvakinja z deske z višine enega metra in treh metrov, v tekmi z desetmeterskega stolpa pa je priskočila tretje mesto. V svoji kategoriji je torej najboljša perspektivna posameznica v vsej državi. Za tako mlada leta je deklica že izjemno zrelo in odgovorno. Trenira vsak dan po tri do štiri ure (dejansko preživi ves popoldan v bazenu, kjer poleg tehnike skokov pili tudi telesno pripravo na suhem pod vodstvom trenerja in nekdanjega odličnega tekmovalca Rinaldija), zelo dober uspeh pa dosega tudi v soli. Budno spremljanje pouka in (nelahko) večerno angažiranje doma (po napornem dnevu) sta dovolj za vzorne ocene v

prvem razredu družboslovnega liceja Antona Martina Slomška. Ivana ima o svoji prihodnosti zelo

Ivana Curri

jasne pojme: leta 2012 želi nastopiti na olimpijskih igrah v Londonu, nato pa uspešno zaključiti višješolski študij (matura jo predvidoma

čaka šele leta 2014). Po športni poti stopa zelo odločno. Za izpolnitev svojih ciljev in uresničitev velikih želja je pripravljena žrtvovati marsikaj. V pogovoru deluje zelo vedro in neobremenjeno, je simpatična, bistra in briljantna najstnica. Dobro se zaveda, da jo čaka do ambicioznih ciljev še ogromno dela in veliko popoldnevov v bazenu Bianchi. Hkrati pa skuša živeti čim bolj normalno življenje dijakinje, ki ji je seveda všeč, vsaj ob sobotah zvečer in nedeljah popoldne, se malo potepati v družbi prijateljev in prijateljic. Zanimivo, tako je previdna, da pri poletnem kopanju v morju sploh ne skače v vodo. Nikoli ne veš, kaj se skriva pod vodno gladino, modro pravi.

Na olimpijadi skačejo v vodo tudi zelo mlade tekmovalke, stare morajo sicer biti najmanj štirinajst let. Čez tri leta bo Currijeva ob morebitnem nastopu na "tekmovalni s petimi krogi" stara osemnajst let, se

pravi najbrž v pravi zrelosti za nastop na največjem prizorišču. Ker je začela ta šport (po nekaj sezonah kot plavalca, kar pa ji ni ustrezalo) že pri sedmih letih, bo bržkone imela za sabo tudi že dovolj izkušenj in ravno pravnjo mero treninga. Delati take visoko leteče računice pri najstnikih je sicer, kot smo že poudarili pri mednarodno bolj uveljavljenih jadralskih Jašu Farnetiju in Simonu Sivitu Košuti, vselej izjemno tvegano. V športu in življenju se lahko v triletnem obdobju namreč zgodi marsikaj. Kot smo že ugotovljali pri Čupinem dvojici, pa se bo sproščena in nasmejana Ivana Curri dotlej nedvomno potrudila po svojih najboljših močeh, potem pa naj bo, kar bo.

Na istem tržaškem državnem prvenstvu je prijetno presenetila tudi Ivanina vrstnica Sofia Carciotti, ravno tako letnik 1994, dijakinja znanstvenega liceja Franceta Prešernna, ki je v tekmi z deske zasedla med deklicami odlično četrto mesto. Uspeh je senzacionalen zato, ker je začetnica, skoje v vodo trenira šele nekaj mesecev. V krogih športnih novinarjev smo jo sicer že poznali kot perspektivno telovadko. Kot ostale posameznice tržaškega kluba Artistica 81 (Benolli, Bradaschia, Bremi-

ni, Macrd'), ki so že nastopile na olimpijskih igrah, je v otroških kategorijah obljubljala svetlo prihodnost. V klubu, ki ga dejansko upravlja in vodi nekaj družin, pa so jo v določenem trenutku odpisali, tako da se je pravočasno odločila, da poskusi srečo drugje. Telesne danosti, gibljivost in akrobatske veščine ji niso tuje, tako da se je zlahka vključila v povsem novo (a sorodno) okolje, kjer se pa mora zdaj predvsem priučiti tehnike te panoge. Po pretekli izkušnji že pozna krutost individualnih garaških športov (ogromen vložek, vprašljiv dosežek), tako da ima tudi ona glavo trdno na ramenih. Brez oklevanja pa tudi Sofia

trdi, da verjame v olimpijski cilj, pa naj se uresniči leta 2012 ali pa 2016...

Tako Ivana kot Sofia imata to srečo, da se s skoki v vodo ukvarjata v obdobju, ko je Trst z novim bazenom, močnim klubom Trieste Tuffi (za katerega portretiranki nastopata) in olimpijko Noemi Batki postal osrednje zvezno središče v Italiji. Razmere za vadbo so idealne, trenerji vrhunski. Če bosta ob nadarjenosti, ki ni vprašljiva, dekletki nadaljevali z isto vnašo (ki pri njihju ravno tako ni v dvomu), imata res dobre možnosti, da bosta zelo uspešni tudi v prihodnje. Srečno!

HC

HOKEJ IN LINE

Moška A1 liga: Edera - Polet Kwins 8:1

NAMIZNI TENIS

Ženska A1 liga: Castelfreddo - Krus 4:0

Moška B2 liga: Vicenza - Krus 0:5

NOGOMET

Promocijska liga: Vesna - Pro Gorizia 1:0,

Juventina - Staranzano 1:1, Centrosedia -

Krus 1:5

1. amaterska liga: Sovodnje - Pieris 2:1, San

Lorenzo - Primorec 1:0

2. amaterska liga: Zarja/Goja - Chiarbola 3:1,

Breg - Romana 1:1, Begliano - Primorje 0:0

3. amaterska liga: Mladost - San'Andrea 1:1

KOŠARKA

Moška C liga: Jadran - Venezia 71:69, Bor -

Vicenza 72:74

Moška D liga: Breg - Don Bosco 87:49, Dom -

Fogliano 52:58, Krontovel - Tržič 65:72

Ženska B liga: Oma - Polet 55:42

ODBOJKA

Ženska C liga: San giorgina - Sloga 3:1

Moška liga: Sloga Tabor - Porcia 3:0, Olympia

- Cos 0:3, Val - Prato 1:3, Basiliano - Sata 3:0

Ženska D liga: Bor/Breg - Pasiano 3:0

Moška D liga: Sloga - Lignano 3:0

Na študijskem bivanju v Rimu (10)

Bill Viola, notranje vizije

Vstopile smo v temen prostor. Ekran je bil edini vir svetlobe. Ljudje so sedeli in opazovali. Po sredini je hodil možki. Zelo počasi je stopal proti nam. Ustavil se je. Pod njegovimi nogami se je pojavil majhen plamen. Začel je naraščati. Zelo počasi. Zajel je celega človeka in gorel. Nato je začel izgubljati svojo moč, dokler ni popolnoma izgubil. Človeka ni bilo več. Naslov videa: *The Crossing* (Prehod). Razstava se je začela z uničenjem starega Jaz-a, telo lahko zgori ali utone (video se je še enkrat ponovil, tokrat je ogenj zamenjala voda, ki je lila z neba). Ne potrebujemo ga na poti iskanja Sebe. Nadaljevale smo v naslednjo dvorano. Na razstavi v rimskem Pa-

lazzo delle esposizioni sta me spremljali dve kolegici. Tavale smo iz enega temnega prostora v drugega in opazovale. Spoznavale smo zgodbe vseh nas, ljudi. Zgodbe naših čustev, psiholoških stanj, strahov, iskanja, prehajanja. Življenja in smrti.

Trenutno najpomembnejši sodobni video umetnik Bill Viola (New York, 1951) je velik mistik, nekdo ga je označil za šamana. Mislim, da mu ta naziv dobro pristaja. Njegova dela zaznamuje drugačna percepcija časa in prostora. Na enem mestu se koncentrirajo vsi bistveni prostori. Smisel jim dajemo ljudje z našim obstojem, premikanjem, početjem ali ne-početjem. Vse se dogaja neskončno počasi. Vsak gib se iz

sekund razvleče na minute. Vsak najmanjši premik obraza zaznamuje spremembo notranjega stanja, želi nekaj izraziti ali zakriti in je zato vreden pozornosti.

Počasnost je to, kar manjka človeštvu. Tehnologija je ljudem odvzela čas, globino, smisel za pozornost opazovanje in resnično čutenje. Bill Viola se je poslužuje, da bi vse to dobil nazaj. Lahko si seveda privoščiti najnaprednejše snemalne naprave, velike ekrane z visoko definicijo, *slow motion* posnetke, odlični zvok... Najmočnejše orodje/orožje naše dobe uporablja za boj proti površnosti, ki ga je samo proizvedlo. Zato si je treba za njegove razstave vzeti čas. To ni

kar tako. Rimska postavitev je trajala celih sedem ur, petintrideset minut in osem sekund. Mi smo ji posvetile manj časa, prave hčerke svoje dobe. Sprašujem se, ali si jo je kdo ogledal "v celoti". Pripovedovala nam je zgodbo, ki jo zelo dobro razlaga Kira Perov, umetnikova žena in dolgoletna sodelavka. Po odpravi telesa smo

se morali vdati našemu poslanstvu (video *Surrender*) in zavedanju, da lahko v istem trenutku umremo in se rodimo (*Emergence*). Na tem svetu smo telesna bitja (*Catherin's room*) in znano brati sporočila rok, gest (*Four Hands*). Video *Departing Angel* (Odhajajoči angel) nas je potopil v vodo. Iz nje se človek dvigne in se rodi kot iz maternice. Nato smo se odpravile na pot skozi gozd, (*The Veiling*, video, predvajana na devetih prosojnih tančicah) do srečanja z moškim in ženskim telesom (*Bodies of Light*). Njuna življenjska doba se izteče v soju svetlobe. V drugem delu razstave smo se morale spopasti s svojimi čustvi. Živi portreti so na ekranih prehajali iz zalo-

sti v veselje, iz vdanosti v bes. Pojavljala so se vprašanja o medsebojnem sporazumevanju, o smislu trpljenja, o kratkosti življenja. Vsak ujet v svoj svet. Do konca. In na koncu spet prehod. *Ocean Without a Shore* (Ocean brez obale). Zadnji video, del triptiha, ki ga je Viola predstavil leta 2007 na Beneškem bienalu. Prehod v življenje in odhod v smrt skozi vodno pregrado. Medle, črno-bele sence posameznikov obeh spolov in različnih starosti so se pojavljale za prosojnim slapom. Skozenj so prišle na svet, dobile barvo in definirano obliko. Vsak si je za trenutek ogledal življenje in se nato vrnil nazaj, v onstranstvo.

Zgodbe Billa Virole so zelo preproste in močne. Postavljeni smo sami pred sabo, prisiljeni, da se zavedamo samih sebe in se s tem spopadamo.

Katarina Brešan

Volitve na avstrijskem Koroškem

Zasuk v desno, zasuk v preteklost?

Le nekaj minut pred zaprtjem volilnih sedežev v Celovcu. Mesto je povsem prazno, nekateri hitijo še na volišče (običajno so volišča kar v gostilnah...), nekateri pa izkoristijo še zadnji trenutek, da z digitalnim fotoaparatom dokumentirajo

sve svetnike in člane deželnega sveta na isti dan. Gre za supervolilno nedeljo. Največ plakatov je oranžnih, to je v barvi Zveze za prihodnost Avstrije pokojnega Jörga Haiderja.

K meni pride možakar srednjih let, ki jih prav tako kot jaz slika in

raj 17.00, trenutek prvih volilnih projekcij. Avstrijska televizija najprej postreže z rezultati deželnozbornih volitev v Solnogradu, nato pa je na vrsti Koroška.

Na Koroškem nič novega? Že! Zveza za prihodnost Avstrije pokojnega Jörga Haiderja je po prvih projekcijah

preseglala napovedanih 40% in pristala na 45%. Sledi polom socialistov, Ljudska stranka je povečala konsenze, Zeleni pa so po prvih napovedih preseglili volilni prag 5% in spet pristali v deželnem svetu. Odpravim se v mesto, v tiskovno središče. Na Koroškem nič novega? Že! Od zadnje projekcije se število glasov za Zeleni počasi manjša. Točno 5% glasov!

Zalka Kuchling, slovenska kandidatka na listi Zelenih, razlaga, da bo do konca napeto. Pa še res je! Proti večeru so Zeleni za slab 0,01% glasov izven deželnega sveta. Dokončni odgo-

vor, a bo Zelenim uspelo ostati v deželnem svetu, bo znan šele 9. marca, ko bodo nedeljskim glasovnicam prišli še volilne glasove, ki so prišli po pošti. Manjka jim pičlih 29 glasov. V tem primeru bi tako Haiderjeva stranka kot Ljudska stranka izgubili en mandat v korist Zelenih. Sicer pa Kuchlingova meni, da je k zmagi BZO pripomogel t. i. Haiderjev efekt, po drugi strani pa je zasuk na desno vprašanje, ki bo dolgoročno vplivalo na Koroško. Dejstvo, da je tokrat glasovala tudi populacija 16-letnikov, ki nima prave politične vzgoje in znanja, pa je po svoje tudi vplivalo na izid. Kuchlingova je mnenja, da je potrebno mlade osveščati tudi glede politike. Novica, da Zelenim grozi celo izpad iz deželnega sveta, je sprožila tudi prve reakcije v stranki. Predsednik koroških Zelenih Holub je ponudil odstop.

Podobna debata se razvija tudi znotraj Enotne liste. Predsednik EL Smrtnik je nad izidom volitev razočaran. Čeprav je v nekaterih občinah možno zaznati pozitivne premike naprej, pa je za Smrtnika osip glasov v podjunskih občinah, kjer je bila EL tradicionalno močno zastopana, predmet razmišljanja ter napoveduje, da bo pristojnim organom EL ponudil svoj odstop. Še pred poletjem naj bi izredni občni zbor EL izvolil novo vodstvo. Novice, ki prihajajo iz manjših občin, namreč krepijo rezultate deželnih volitev: tudi v dvojezič-

nih občinah beležijo porast glasov Haiderjeve stranke. V tiskovnem središču vsi glasno razmišljajo in poročajo o zadnjem velikem uspehu pokojnega Jörga Haiderja. Sedanji deželni glavar

centra na koroški deželni vladi rezultate volitev označila kot katastrofa: "Katastrofa je ta izid zato, ker je tudi tokrat prišlo do polarizacije in zmage predstave t. i. "negativnega sožitja". Tega si - žal -

Foto PR

pravo morje volilnih plakatov, ki so se pojavili za te volitve v Celovcu. Plakatov je res ogromno, in to ne le zaradi dejstva, ker Korošci prvič zbirajo nove župane, občinske

glasno potoži, ali ni res sramotno, da stranke na tak način razmetavajo denar davkoplačevalcev. Svet je majhen, pomislil, ter pohitim nazaj domov. Ura je sko-

novimi strukturami od železniške postaje do pošte, muzejev, sodnije, guvernerske palače, novih dostopov, poletne rezidence v Castelgandolfo. Veliko je bilo novih izvenozemeljskih objektov. Vse to lahko vidimo na bogati razstavi z

Mi pazimo na tvojo Koroško (plakat BZO), Mi pazimo na tvoje "dediče" (plakat OVP - Ljudska stranka) - foto PR

Gerhard Dörfler se je na volitvah vedno predstavljal v timu z drugima dvema veljakoma stranke. Občutek sloge, ki je izhajal iz občutka ogroženosti (v volilnem programu je na "častnem" prvem mestu najava, da ne bo novih dvojezičnih tabel na južnem Koroškem), je požel zeleni rezultat - plebiscitarno večino v spomin Jörgu Haiderju.

Ana Blatnik, vidna slovenska predstavnica socialistične stranke, je ob izhodu iz časnikarskega

želijo koroški volivci. Mehanizmi preteklosti so se ponovili, BZO pa je še pridobila glasove. Gre za nekaj iracionalnega. Težko si predstavljam, zakaj je do tega prišlo. Imeli smo dober program, a zdi se, da na Koroškem to nič ne pomeni. Rezultat v okoliških vaseh je prav tako zaskrbljujoč, saj je tudi tu opazen zasuk v desno, ki na področju manjšinskega vprašanja ne pomeni pogleda v prihodnost, temveč v preteklost".

Peter Rustja

VATIKAN Velika in odmevna razstava

Spomenik primorskim duhovnikom

Velika razstava v Vatikanu na Trgu sv. Petra v krilu Karla Velikega ob 80-letnici države Civitas Vaticana je dejansko spomenik slovenskim primorskim duhovnikom. V zadnjih časih se sicer veliko piše o primorskem odporu proti fašizmu in postavlja hvalevredno v ospredje tudi evropsko prvenstvo primorskega odpora, česar doslej ni bilo iz znanih ideoloških razlogov. Ne zavedamo pa se dovolj, da so tigrovcu in drugi kot ribe lahko plavali v morju zvestega ljudstva predvsem, ker je slovensko in hrvaško duhovništvo ohranjalo zavest. Neumorno so branili jezik in se pri tem izpostavljali opominom, internaciji, konfiniranju in zaporom. Organizirani odpor je bil med vojnami v svoji veličastnosti končno domena elite. Obstoje slovenstva je primarno delo našega duhovništva. Svoja stališča so branili tudi pred novoimeno-

vano italijansko hierarhijo. Posvetne in cerkvene oblasti so skrbele za normalizacijo. Slednja pa ni premagala odločne obrambe naravnih verskih pravic.

Bila so leta, ko je vse kazalo, da je obramba brezupna. Fašizem je bil na višku. Njegova ekscelencija ministrski predsednik Mussolini je podpisoval Lateranske dogovore in Konkordat s kardinalom Gasparrijem. Rešeno je bilo rimsko vprašanje, ki je trajalo vse od zasebne Rima 1870. leta. Papež Pij XI. je lahko že takoj po 11. februarju odredil gradnjo velikih objektov, potrebnih za uresničitev nove države. Vatikan in druga izvenozemeljska območja so postala v skladu z dogovori velika gradbišča. Oblikoval se je sedanji videz vatikanskega mesta in mogočnega dostopa. Ko gremo v Rim, se zamislimo si, kolikšni so bili tudi finančni dogovori, ki so omogočili normalizacijo med Vatikanom

in takratno italijansko državo. Pij XI. je po prejšnjem razdoru v dvostranskih odnosih lahko označil 1929. leta Mussolinija celo za moža Previdnosti, saj je bilo rešeno Rimsko vprašanje. Papeži so se po 20. septembru 1870. leta ime-

novimi strukturami od železniške postaje do pošte, muzejev, sodnije, guvernerske palače, novih dostopov, poletne rezidence v Castelgandolfo. Veliko je bilo novih izvenozemeljskih objektov. Vse to lahko vidimo na bogati razstavi z

razumu vred. Pa tudi mogočni pivial papeža Achilleja Rattija. Takratne odlične odnose med italijanskim kraljestvom in Vatikanom pa si je upala kaliti s stalnimi spomenicami in protesti neznatna nižja duhovščina slovenske narodnosti. Pomislimo le na Memorandum cleri sloveni et croati italice Sue Sanctitati Pio Papae XI iz leta 1927, ko je bil dogovor že v oblikovanju. S porazom pri nas krutega fašizma, ki je bil osnova nacizmu, pa z Drugim Vatikanskim koncilom je zgodovina tej neznatni peščici duhovnikov, ki je pretrpela konfinacije, internacije, zapore, dala prav. Kakšna res trdna vera in daljnovidnost. Seveda jih nismo vredni, ker jim ne dajemo dolžnega mesta. Brez teh velikih duhov bi že med vojnami bila Primorska

narodna puščava.

Zatajiti delež duhovnikov pomeni osiromašiti samo veličino ljudskega odpora proti fašizmu, je pisal Rudolf Klinec daljnega 1979. leta v knjizici, ki je zdavnaj pošla. Imamo pa na razpolago veliko delo Egon Pelikana. Zdi se, da bo v kratkem izšlo tudi v italijanskem prevodu. Če se ne motim, je geslo k predgovoru Draga Legiš: Obsekuj racionabile esto! Vodilo duhovščini je torej bilo: Poslušnost, naj ne bo pameti nasprotna! Don Milani si je šele pol stoletja kasneje in v popolnoma drugih okoliščinah upal zapisati, da pokornost ni več vrlina. Primorska slovenska in hrvaška duhovščina je pokazala ideološko neobremenjenost, kakršno je težko najti v zgodovini. Primerjati se da z nasprotnim primerom ideološke zaslepljenosti, posledice katere čutimo še danes. Večina naših komunistov se je 1948. leta s kominformom odločila proti matični državi. Slaba tri leta prej pa so bili soborci v krvavem in zmagovitem narodnosvobodilnem boju. Soborci so postali "titovci, titini, še danes edini krivi za slovenske fojbe!"

Miro Oppelt

li za jetnike. Z Lateranskimi sporazumi je prišlo do sprave. Civitas vaticana pa se je lahko opremila z

velikim podpisom njegove ekscelence Mussolinija, kot piše, in malim kardinala Gasparrija na spo-

ni, ker jim ne dajemo dolžnega mesta. Brez teh velikih duhov bi že med vojnami bila Primorska

Radikalno krščanstvo

Vihar v kozarcu vode

Hrup, ki je nastal ob preklicu odloka izobčenja Bratovščine sv. Pija X., kratko jih imenujemo lefebvrovci, je razkril več problemov, ki so v Cerkvu sami. Lefebvrovstvo se je pojavilo po drugem vatikanskem koncilu, ko skupina vernikov in duhovnikov na čelu s francoskim škofom Marcelom Lefebvrom, živečim v francoski koloniji, ni hotela slediti koncilskim smernicam. Ker pa ta skupina ni izumirala, ampak se je obnavljala, so v Vatikanu spoznali, da bi lahko prišlo do razkola, zato je sedanji papež prekladal njihovo izobčenje. Hrup pa je nastal ob škofu in rektorju semenišča omenjene bratovščine Richardu Williamsonu, ki je zanikal ho-

lovkavst. Vedeti moramo, da tega ni naredil iz neke svoje notranje trme ali sovraštva do Judov, ampak je povedal to, kar omenjena bratovščina uči. Miselnost lefebvrovcev temelji na globokem protijudovstvu, ki je bilo tudi miselnost podlaga za nemški nacistični antisemitizem, ki ima na vesti "industrijsko iztrebljenje" nekaj milijonov Judov.

Z rehabilitacijo tudi tega škofa, ki je to jasno povedal, večina iz te bratovščine pa o tem molči; učili in mislili pa bodo tako še naprej, saj jim tega nihče ne more prepovedati. Četudi bodo podpisali ali celo obljubili karkoli že, se je tokrat resno načelo odnose med Judi in katoliško Cerkvijo, istočasno pa je to dejanje tudi podkurilo

pripadnike neonacističnih gibanj, in to ne samo v Nemčiji, ampak tudi drugod, ki so se z omenjeno izjavo strinjali in jo seveda tudi vedno propagirali, kar bodo delali še naprej.

To nerazpoloženje pri lefebvrovcih do Judov ni vezano samo na filozofski in zgodovinski antisemitizem, ampak ima globlje korenine. Vsi vemo, da so po svetu judovski ljubiji, ki držijo v šahu svetovni kapital. V ta judovski ekonomski lobi pa je vpeta tudi rimskokatoliška Cerkve s svojimi delnicami, pa ne glede na to, v kateri državi so, kot tudi z najrazličnejšimi denarnimi povezavami, ki se od časa do časa izkažejo za zelo nekrščanske... Tega v Bratovščini sv. Pija X. ni! Ob tem je odveč kakršen koli komentar, zato pri lefebvrovcih ne moremo pričakovati drugačnih pogledov. Pri Bratovščini sv. Pija X. ne gre samo za mašni obred, ki ga imajo

v latinskem jeziku, tako, kot je bil v vsej Cerkvi pred II. vatikanskim koncilom, ampak gre za mnogo globlji problem. Po neuradnih podatkih šteje ta bratovščina nekaj nad pol milijona vernikov, ima nad 600 duhovnikov, in, kar je najbolj zanimivo, njihova semenišča so polna, medtem ko so naša prazna, s peščico duhovniških kandidatur, kar seveda ni zanemarljivo. To sicer ni vse. Njihovi verniki se od naših razlikujejo po marsičem, predvsem po radikalnem krščanstvu, kar je pri nas že skoraj redkost. Oni

jemljejo vero izredno resno, prav tako cerkveni nauk, vse to jim ni "za vsak slučaj", kar je pri nas v veliki večini nekaj vsakdanjega, še zlasti v slovenskem zamejstvu! Ob tej ugotovitvi sem se zelo

začudil. Poznam kar nekaj članov omenjene bratovščine. Jasno se pri njih vidi, da redno obiskujejo spoved, redno hodijo v nedeljo k maši, njihov denarni dar ni drobiž, ampak se ravna po vesti, darujejo, kolikor pač zmore vsakdo dati. Pri maši marsikje vsi pojejo gregorijanski koral, v javnosti ne skrivajo svojega verskega prepričanja, gojijo pa globoko spoštovanje do vseh, ki so kakor koli povezani s Cerkvijo samo, še zlasti z njihovimi škofi. Razumljivo je, da takšna smer v Cerkvi ne more propasti, ker je živa in, kar je najvažnejše: njeni člani živijo iz Cerkve, po vesti (ne iz neke navade) in s tem oznanjajo pripadnost tej Cerkvi, zato jim tudi Božji blagoslov ne bo nikoli izvet.

Ambrož Kodelj

